

Anna Vesén

Tuottaja taidetoimikunnassa

Taiteenedistäjä ja luovien alojen kehittäjä

Metropolia Ammattikorkeakoulu
Kulttuurituottaja (ylempi AMK)
Kulttuurituotannon koulutusohjelma
Opinnäytetyö
9.5.2012

Tekijä(t) Otsikko	Anna Vesén Tuottaja taidetoimikunnassa Taiteenedistäjä ja luovien alojen kehittäjä
Sivumäärä Aika	82 sivua + 2 liitettä 9.5.2012
Tutkinto	Kulttuurituottaja (ylempi AMK)
Koulutusohjelma	Kulttuurituotannon koulutusohjelma
Suuntautumisvaihtoehto	-
Ohjaaja(t)	Tuomas Auvinen, Ph.D, MBA
<p>Tämän kehittämistyön kohteena on alueellisen taidetoimikunnan tuottajan työnkuva. Työssä selvitetään minkälaisia tehtäviä tuottaja-läänintaiteilijan toimenkuvaan nyt kuuluu ja mitä tuottaja voisi tulevaisuudessa tehdä, jotta työ palvelisi taiteenedistämistä, mutta kykenisi silti reagoimaan toimintaympäristön muutoksiin ja asiakkaiden tarpeisiin. Työssä tarkastellaan tuottajuutta myös osana kulttuuripolitiikan ja luovan alan kehittämisen valtakunnallisia kehittämislinjauksia.</p> <p>Kehittämistyö pohjautuu hypoteesiin, jonka mukaan tuottajassa kiteytyy sekä taiteenedistäjä että luovan alan kehittäjä. Taiteenedistäminen ei ole ristiriidassa luovan alan kehittämisen kanssa, vaan osa sitä. Tuottajuusosaamista hyödyntämällä alueellisilla taidetoimikunnilla olisi mahdollisuus kasvaa merkittäviksi luovien alojen kehittäjäorganisaatioiksi. Kehittämistyöllä testataan hypoteesia teoreettisen tausta-aineiston ja oman kysely- ja haastattelututkimuksen avulla.</p> <p>Työn tilaaja on Hämeen taidetoimikunta, jossa kirjoittaja on työskennellyt läänintaiteilija-tuottajana vuosina 2006–2012. Työnantajalle työ avaa tuottajaosaamisen mahdollisuuksia ja toimii sekä hiljaisen tuottajatiedon siirron välineenä että pohjana taiteenedistämistyön tulevaisuuden suunnittelulle. Kirjoittajalle työ toimii myös oman ammatillisen tuottajaosaamisen ja tuottajatyön yhteenvetona.</p> <p>Kehittämistyön johtopäätöksenä esitetään, että taidetoimikunnan tuottajan työnkuvan tulee keskittyä taiteilijoiden toimeentulomahdollisuuksien edistämiseen. Työn tulee nivoutua taidetoimikuntalaitoksen oman strategian kautta kulttuuripolitiikan strategiaan ja peilautua myös alueelliseen luovan alan kehittämisen kokonaisuuteen. Työn tulisi olla koordinoitua, rakenteellista kehittämistyötä yksittäisten, kertaluonteisten tuotantojen sijaan. Osa työstä tulisi tuotteistaa palveluiksi, jotka olisivat valtakunnallisesti yhtenäisiä ja tasa-arvoisesti saavutettavia. Tuottajatyön kehittäminen edellyttää selkeää strategista linjausta, koulutetun tuottajaosaamisen määrätietoista hyödyntämistä, tuottajatehtävien määrittelyä sekä toimintatapojen valtakunnallista yhtenäistämistä.</p>	
Avainsanat	tuottaja, läänintaiteilija, taiteenedistäminen, taidetoimikuntalaitos, alueellinen taidetoimikunta, luovat alat, luova talous

Author(s) Title Number of Pages Date	Anna Vesén Promoting arts and developing the creative industry: Defining the role of regional arts council producers 82 pages + 2 appendices 9 May 2012
Degree	Master of Culture and Arts
Degree Programme	Degree Programme in Cultural Management
Specialisation option	-
Instructor(s)	Tuomas Auvinen, Ph.D, MBA
<p>This development project focuses on the job description of producers employed by regional arts councils. The thesis explores the tasks of provincial artist/producers, and it researches how those tasks should evolve to promote the arts in a way responsive to changes in the operating environment and in customer needs. The role of the producer is also examined in the context of nationwide cultural policy and development of the creative industry.</p> <p>The hypothesis of the work is that the producer is both a promoter and a developer: promotion of the arts is part of development of the creative industry, not at odds with it. By utilising producer skills, regional arts councils could grow into significant development organisations. The hypothesis is tested using theoretical material as well as a questionnaire and interview survey.</p> <p>The work was commissioned by the Arts Council of Häme, where the author has been employed as provincial artist/producer from 2006 to 2012. The thesis advises the employer on the opportunities that producer skills enable. It also transfers tacit knowledge and provides a basis for planning of future promotional activities. In addition, the work is a summary of the author's professional knowledge and activities.</p> <p>The thesis concludes that the work of arts council producers should focus on improving the means of livelihood of artists. The tasks of producers should interweave with the strategy of the arts council service and, consequently, with the strategy of cultural policy. They should also be mirrored in the overall regional development of the creative industry. Development should be coordinated and structural rather than consist of isolated productions. Some activities should be productised as nationally uniform, accessible services. Developing the work of producers requires a clear strategy; determined utilisation of the skills of trained producers; definition of producer tasks; and national harmonisation of working methods.</p>	
Keywords	producer, promotion of the arts, provincial artist, regional arts council, creative industries, creative economy

Sisällys

1	Johdanto	1
1.1	Kehittämishaasteena tuottajan työ, hypoteesina tuottajan kaksoisrooli	3
1.2	Kehittämistyön menetelmät ja rakenne	4
2	Kehittämiskohteena taiteenedistämistyö	7
2.1	Taidetoimikuntalaitos	8
2.2	Alueellinen taidetoimikunta	10
2.3	Taiteenedistämistyön asiakkuudet	11
2.4	Taiteenedistämistyön taloudelliset resurssit	13
2.5	Läänintaiteilijat taiteen edistämisen työkaluna	15
2.6	Taiteenedistämisen toimintaympäristön muutos	17
3	Tuottajan osaaminen ja työ	18
3.1	Tuottajakoulutuksen näkökulma kulttuurituottajuuteen	19
3.2	Tuottajatutkimuksen näkökulma kulttuurituottajuuteen	21
3.3	Kyselyn tuloksina läänintaiteilija-tuottajien näkemyksiä tuottajuudesta	22
3.3.1	Tuottajanimike alueellisessa taidetoimikunnassa	23
3.3.2	Tuottajan tehtävät alueellisessa taidetoimikunnassa	23
3.3.3	Tuottajatyön tavoitteet alueellisessa taidetoimikunnassa	25
3.3.4	Tuottajaosaaminen alueellisessa taidetoimikunnassa	26
3.3.5	Tuottajan verkostot ja kumppanuudet alueellisessa taidetoimikunnassa	27
3.3.6	Tuottajan työn tulevaisuuden painopisteitä alueellisessa taidetoimikunnassa	27
4	Luovat alat ja taiteen edistäminen	29
4.1	Käsitteitä: Luovat toimialat ja luova talous	29
4.2	Luovan talouden ja taiteenedistämisen yhteys	33
4.3	Taiteenedistäminen osana luovan talouden kehittämistä	34
4.4	Alueellinen taidetoimikunta kulttuurituottajaroolissa	36
5	Case Art Hub - Avaus alueellisen taidetoimikunnan kehittäjä- ja tuottajarooliin	40
5.1	Hanketyön tuloksena uusia toimintamalleja	41
5.2	Hankkeen tulosten jalkauttaminen taiteenedistämistyöhön	43
6	Suuntaviivoja luovan alan kehittämiseksi taidetoimikuntatyössä	46

6.1	Tutkimustietoa taiteilijoiden tarpeista	46
6.2	Asiantuntijoiden näkökulmia taidetoimikuntien roolista luovan alan kentässä	49
6.3	Asiantuntijoiden näkemyksiä luovan alan kehittämisestä osana taiteenedistämistä	51
7	Yhteenveto ja ratkaisun avaimet: strategia, tuottajuus ja tuotteistetut palvelut	69
8	Pohdintaa kehittämistyön kulusta	77
	Lähteet	79
	Liitteet	
	Liite 1. Kyselylomake	
	Liite 2. Haastattelun taustatiedote ja haastatteluteemat	

1 Johdanto

Julkisen vallan tuki taiteelle ja kulttuurille Suomessa on välttämätön luovuuden edellytysten ja taiteellisen työn turvaamisen, markkinoiden pienuuden ja tasa-arvotavoitteiden takia (Kulttuuripolitiikan strategia 2020 2009, 20). Valtion taidetoimikuntalaitos on yksi taiteen ja kulttuurin julkisen tuen välineistä. Alueelliset taidetoimikunnat osana taidetoimikuntalaitosta toimivat tukeakseen alueilla tapahtuvaa taiteellista ja luovaa työskentelyä.

Alueellinen taidetoimikunta mielletään yleisesti lähinnä hallinto-organisaatioksi, jonka lakisääteiset tehtävät rajoittuvat apurahojen ja avustusten jakamiseen. Ajatus on suppea, eikä ota huomioon taiteenedistämistyön muita omia resursseja eikä alueellisen kehittäjäyhteistyön mukanaan tuomia resursseja. Tämä opinnäytetyö on kehittämistyö, jonka yhtenä **tavoitteena on hahmottaa alueellisen taidetoimikunnan roolia kulttuurituotannollisena yksikkönä, jolla on merkitystä myös luovan alan kehittämisen kokonaisuudessa**. Tässä tuotannollisessa, kehittäjämaisessä työssä tarvitaan tuottajuusosaamista, jonka mahdollisuuksia työssä on tarkoitus avata.

Edellä esitetty taustoittaa työn kehittämiskohdetta, joka on alueellisen taidetoimikunnan tuottajan työnkuva. **Työn tavoitteena on hahmottaa läänintaiteilija-tuottajan roolia taiteenedistämisen ja luovien alojen kehittämisen rajapinnalla**. Läänintaiteilijajärjestelmää on tilastoitu ja tutkittu historiallisena kokonaisuutena, mutta läänintaiteilijoiden työn sisällöistä tai ammatillisen osaamisesta ei ole aikaisempaa tutkimusta. Työssä selvitän minkälaisia tehtäviä läänintaiteilija-tuottajan toimenkuvaan nyt kuuluu ja mitä tuottaja voisi tulevaisuudessa alueella tehdä, jotta työ palvelisi taiteenedistämisen tarkoitusta, mutta kykenisi silti joustavasti reagoimaan toimintaympäristön muutoksiin ja asiakkaiden tarpeisiin. Työssä tarkastelen tuottajuutta taiteenedistämistyönä sekä osana kulttuuripolitiikan ja luovan alan kehittämisen valtakunnallisia kehittämislinjauksia.

Taiteenedistämistyöntekijöiden työnkuva ja asema alan kehittäjänä kiinnostaa minua henkilökohtaisesti tuottajan näkökulmasta. Olen toiminut läänintaiteilija-tuottajana Hämeen taidetoimikunnassa vuosina 2006–2012, kaikkiaan yli kuusi vuotta. Läänintai-

teijoiden työpanosta pidetään alueellisissa taidetoimikunnissa taiteenedistämistyön tärkeimpänä voimavarana. Läänintaiteilijoiden tehtäville ei ole kuitenkaan toistaiseksi ollut yhtenäisesti hyväksyttyä kuvausta, vaan kukin alueellinen taidetoimikunta on voinut linjata työtä oman näkemyksensä ja valitsemansa taiteen- tai kulttuurialan tarpeiden mukaan. Työlle ei useinkaan ole asetettu pitkän tähtäimen kehittämistavoitteita eikä strategisia painopisteitä. Käytännössä läänintaiteilijatyö on ollut hyvin itsenäistä ja itseohjautuvaa. Pitkäjänteisen ja tavoitteellisen kehittämistyön kannalta tämänkaltainen työtehtävien linjaus on mielestäni riittämätön. Tämän kehittämistyön avulla haluan parantaa taiteenedistämisesurssien hyödyntämistä syventämällä tietoa tuottajan työstä ja tuottajaosaamisen mahdollisuuksista.

Kehittämistyössä rajaan tarkastelun alueellisen taidetoimikunnan tuottajan työhön. En siis yritä muodostaa yleisnäkemyksiä läänintaiteilijoiden pirstaleisesta työnkuvasta. En myöskään esitä, että tuottajat olisivat jatkossa taiteenedistämistyön ainoa väline. Läänintaiteilijoiden edustamaa taiteen substanssiasiantuntemusta tarvitaan edelleen, mutta sen rinnalla tulee panostaa myös tuottajaosaamiseen perustuvaan rakenteelliseen kehittämistyöhön.

Kehittämistyön johtopäätöksinä esitän, että taidetoimikunnan tuottajan työnkuvan tulee keskittyä taiteilijoiden toimeentulomahdollisuuksien edistämiseen. Työn tulee nivoutua taidetoimikuntalaitoksen oman strategian kautta kulttuuripolitiikan strategiaan ja peilautua myös alueelliseen luovan alan kehittämisen kokonaisuuteen. Työn tulisi olla koordinoitua, rakenteellista kehittämistyötä yksittäisten, kertaluonteisten tuotantojen sijaan. Osa työstä tulisi tuotteistaa palveluiksi, jotka olisivat valtakunnallisesti yhteisiä ja tasa-arvoisesti saavutettavia. Tuottajatyön kehittäminen edellyttää selkeää strategista linjausta, koulutetun tuottajaosaamisen määrätietoista hyödyntämistä, tuottajatehtävien määrittelyä sekä toimintatapojen valtakunnallista yhtenäistämistä.

Kehittämistyön tilaajana toimii työnantajani Hämeen taidetoimikunta. Työnantajalle työ toimii tuottajakauteni yhteenvetona; se avaa näkökulmia tuottajaosaamiseen ja toimii hiljaisen tuottajatiedon siirron välineenä. Työn aihe ja sen käsittelynäkökulma on kuitenkin lähtöisin ensisijaisesti omasta kiinnostuksestani tuottajatyön tarkasteluun ja sen kehittämiseen. Ajankohta tuotannollisen ajattelun esiin nostamiselle ja taiteenedistämishenkilöstön työtehtävien kehittämiseksi on hyvä. Valtion taidehallinnon uudistuksen

seuraava vaihe eli Taiteen keskustoimikunnan muuttuminen Taiteenedistämiskeskukseksi on kirjattu hallitusohjelmaan ja lakiesitystä kirjoitetaan parhaillaan. Koko taiteenedistämisyjärjestelmä on siis historiansa suurimman muutoksen edessä.

Muutoksessa on mahdollisuus uudistumiseen ja kehittämistyölle se on hyvä lähtökohta. Tuottajuuden mahdollisuuksia kannattaa tuoda esille juuri nyt, kun taiteenedistämisen hallintorakenteita ja käytännön työtä uudistetaan. Uskon, että tuottajan työnkuvaan liittyvien havaintojen pohjalta voidaan vetää johtopäätöksiä myös laajemmin läänintaitelijoiden tai tulevaisuudessa taidekoordinaattoreiden työtä koskien. Kehittämistyötä voidaan hyödyntää niin Hämeen taidetoimikunnan omassa strategisessa suunnittelussa kuin myös uuden Taiteenedistämiskeskuksen alueellista ja valtakunnallista työtä koskevan suunnittelun pohjatyössä.

1.1 Kehittämishaasteena tuottajan työ, hypoteesina tuottajan kaksoisrooli

Kaikilla hallinnon ja liiketoiminnan aloilla toimintaympäristön muutosten ennakointi on tärkeää, jotta kyetään tekemään oikeita päätöksiä tulevaisuutta varten. Taiteenedistämisen toimintaympäristön muutosten havainnointi, nykyisen toiminnan analyyttinen tarkastelu ja niiden myötä palveluiden kehittäminen tuntuvat jääneen vuosia kestäneessä hallinnonuudistusprosessissa toissijaisiksi. Oman hallinnollisen toimintaympäristön muutosten tarkkailu ei riitä, vaan olisi nähtävä muutokset myös asiakkaiden toimintaympäristössä.

Taiteilijoiden toimintaympäristön muutokset osoittavat taidetoimikuntatyölle kehittämistarpeita. Koulutettujen taiteen ammattilaisten määrä on taidetoimikuntalaitoksen toimintavuosien aikana kasvanut. Kaikille taiteenharjoittajille ei kuitenkaan voida nykytilanteessa turvata toimeentuloa valtion suoralla taloudellisella tuella eli apurahoilla tai avustuksilla. Taiteenedistämisen tulisi siksi sisältää myös muita järjestelmällisiä keinoja, jotka edistävät taiteen harjoittajien toimeentulon hankkimista.

Yhtenä mahdollisuutena tässä tilanteessa näen kokonaisvaltaisen tuottajuusajattelun hyödyntämisen, jossa taide ja talous kohtaavat sekä kansantaloudellisten rakenteiden että yksittäisen taiteilijan tasolla. Tämän kehittämistyön haasteena on perustella tuottajatyön ja sellaisten tuotannollisten taiteenedistämispalvelujen tarvetta, joilla voidaan

tehokkaammin tukea taide- ja kulttuurialan toimijoiden toiminta- ja toimeentulomahdollisuuksia ja siten myös luovan alan elinkeinojen kehittymistä.

Kehittämistyö pohjautuu toimikauteni aikana rakentuneeseen hypoteesiin¹, jonka mukaan taidetoimikunnan tuottajalla on kaksoisrooli eli tuottajassa kiteytyy sekä taiteenedistäjä että luovan alan kehittäjä. Taiteenedistäminen ei ole ristiriidassa luovan alan kehittämisen kanssa, vaan osa sitä. Tuottajuusosaamista hyödyntämällä alueellisilla taidetoimikunnilla olisi mahdollisuus kasvaa taidehallinnon aluevirastosta merkittäväksi luovien alojen kehittäjäorganisaatioksi.

HYPOTEESI

oletamus: **Tuottajassa kiteytyy sekä taiteenedistäjä että luovan alan kehittäjä. Taiteenedistäminen ei ole ristiriidassa luovan alan kehittämisen kanssa, vaan osa sitä. Tuottajuusosaamista hyödyntämällä alueellisilla taidetoimikunnilla olisi mahdollisuus kasvaa merkittäväksi luovien alojen kehittäjäorganisaatioksi.**

vahvuudet: **tuottajan ymmärrys taiteen ja talouden kentältä, taidetoimikuntien asema valtionhallinnossa, taiteen ja kulttuurin asiantuntemus, kentän tuntemus, valmis valtakunnallinen verkosto, monipuolisia resursseja; rahaa, vaikutusvaltaa, työvoimaa, osaamista**

haasteet: **taiteenedistämisen strategisen ohjauksen puute, alueellisten taidetoimikuntien keskinäisen koordinoinnin puute, tuottajaosaamisen puute, tuottajaresurssin linjauksien puute, yhtenäisten työkalujen puute**

ratkaisut: **yhtenäisten strategisten tavoitteiden määrittely, tuottajaosaamisen hyödyntäminen luovan alan kehittäjänä, valtakunnallisesti yhtenäisten toimintatapojen ja tuoteistettujen palvelujen rakentaminen**

1.2 Kehittämistyön menetelmät ja rakenne

Ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon opinnäytetyö toteutetaan tutkivalla ja kehittävällä työskentelyotteella. Opinnäytetöitä voi luonnehtia tutkimukselliseksi kehittämis-

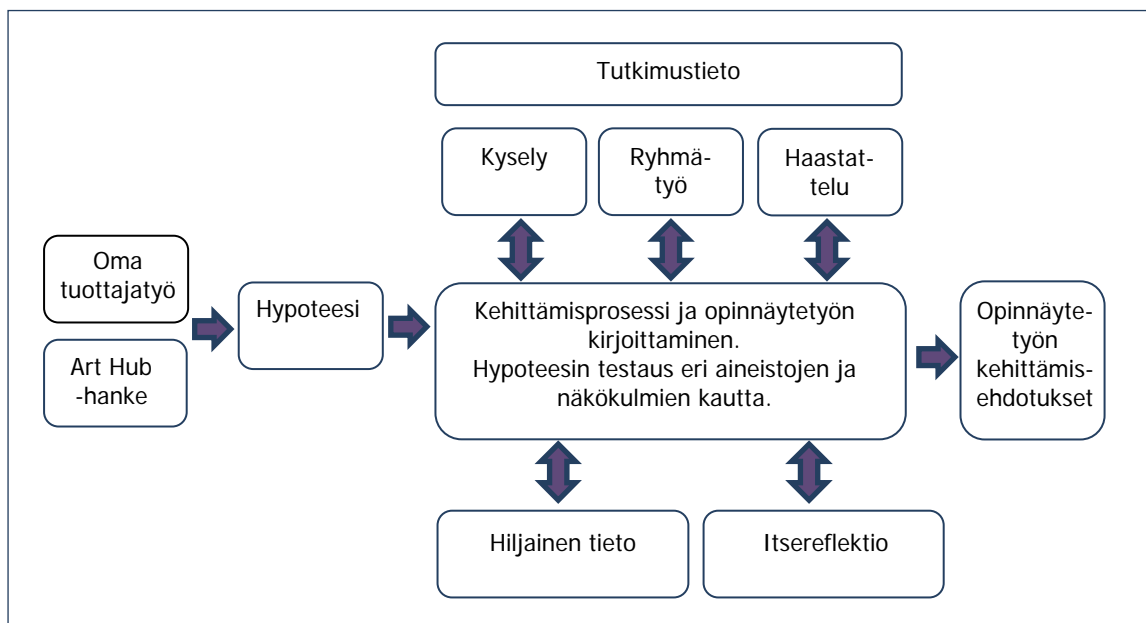
¹ Hypoteesi on sanallisesti perusteltu lauselmä, joka tuo esiin jonkin tutkimusongelmaan liittyvän väitteen. Hypoteesi on oletamus, jonka tutkimus osoittaa todeksi eli verifioi tai kumoaa eli falsifioi. (Anttila, Luku: Hypoteesit tutkimushankkeen suuntaajina. [luettu 26.3.2012])

hankkeiksi (Anttila, luku: Mitä on ammatillinen tutkimus? [luettu 26.3.2012]). Kulttuuri-tuottajan ylempään ammattikorkeakoulututkinnon opinnäytetyössä tavoitteena on kehittää ja soveltaa kulttuurituotannon alalla tarvittavaa tietoa ja osaamista sekä luoda tätä kautta valmiuksia itsenäiseen asiantuntijatyöhön sekä asiantuntijaviestintään osana sitä (Halonen & Pohjanmäki 2011, 3). Alueellisen taidetoimikunnan tuottajaroolin ja erityisesti tuottajan työtehtävien määrittely ja kehittäminen on konkreettinen kehittämistavoite, joka tekee tutkimusotteen luonteesta hyvin käytännöllisen siitäkin huolimatta, että tehtävien määrittely tukeutuu laajahkoon teoreettiseen tietopohjaan.

Opinnäytetyön yleisenä tutkimusstrategiana on toimintatutkimus. Toimintatutkimus sopii työhön hyvin koska se on prosessi, joka tähtää asioiden muuttamiseen ja kehittämiseen entistä paremmiksi. Toimintatutkimus ei ole kiinnostunut vain siitä, miten asiat ovat, vaan ennen kaikkea siitä, miten niiden tulisi olla. (Anttila, luku: Arviointitutkimuksen strategioita: toimintatutkimus [luettu 26.3.2012].) Työssä avaan tuottajuuden nykytilaa ja tulevaisuuden tarpeita taiteenedistämistyössä sekä omasta, asiantuntijoiden että tutkimuksen näkökulmasta kuin myös kulttuuripolitiikan ja luovan alan kehittämisen näkökulmasta.

Rakenteellisesti opinnäytetyö muodostuu kolmesta osasta: teoreettisesta tutkimusosasta, empiirisestä tutkimusosasta ja kehittämisosasta. Teoriaosan muodostavat luku 2, alaluvut 3.1 ja 3.2, luku 4 sekä alaluku 6.1. Luvussa 2 esittelen taidetoimikuntalaitoksen organisaatorakennetta ja resursseja. Luvuissa 3.1 ja 3.2 käsittelen kulttuurituottajan ammattiosaamista ja luvussa 4 pohdin luovan alan ja luovan talouden käsitteitä ja suhdetta taiteen edistämiseen. Alaluvussa 6.1. esittelen taiteilijoiden tarpeita tuottajuudelle. Työn empiirinen tutkimusosa on laadullista tutkimusta ja sen menetelmänä olen käyttänyt käytännön tuottajatyön havainnointia, itsereflektiota, kyselyä, ryhmätyöskentelyä ja teemahaastattelua, joista olen saanut sekä käsityksen toiminnan nykytilasta että sen kehittämistarpeista. Empiirisiä tutkimusosia työssä ovat luku 3.3, jossa esittelen läänintaiteilija-tuottajille tekemäni kyselyn tuloksia, luku 5 jossa pohdin case-esimerkin kautta kehittämistyön mahdollisuuksia ja haasteita, alaluku 6.2, jossa esittelen taidetoimikuntien edustajien ryhmätyön tuloksia sekä alaluku 6.3, jossa puran taiteenedistämisen ja luovan alan kehittämisen asiantuntijoiden haastattelun tuloksia. Kehittämisosana toimii luku 7, jossa esitän toimenpide-ehdotuksina poimintoja tutkimuksessa esiin tulleista havainnoista.

Oleennaista tässä kehittämistehtävässä kuten yleensäkin ammatillisessa tutkimus- ja kehitystoiminnassa on, että sen lähtökohtana on hyvin spesifi tiedonintressi ja että se on tutkimusta jotakin varten (Anttila, luku: Mitä on ammatillinen tutkimus? [luettu 26.3.2012]). Tutkimusta tehdään tässä oman ammatillisen näkemyksen mukaan rakennetun hypoteesin testaamiseksi. Testausta tehdään erilaisten lähdemateriaalien ja omien tutkimusten kautta. Hypoteesin toteutuessa **tuloksena on taidetoimikunta-organisaation ja erityisesti alueellisen taidetoimikunnan kehittäjäroolin kirkastaminen ja monipuolistaminen ja tuottajan työnkuvan kehittäminen sen osana**. Työllä on siis tietty konkreettinen tavoitteensa, jonka tulokset ovat välittömästi hyödynnettävissä.

Kuvio 1. Opinnäytetyöprosessi

Opinnäytetyö on oman ammatillisen näkemyksen mukaan rakennetun hypoteesin testausta eri aineistojen kautta. Työn tuloksena saadaan perusteltuja kehittämissuhteita.

Prosessina (Kuvio 1) opinnäytetyötä on vaikea kuvata realistisesti. Oman ammatillisen kokemuksen mukanaan tuoma hiljainen tieto taiteenedistämisestä, tuottajan työstä ja luovan alan kehittämisestä vaikuttaa väistämättä työn lähtökohdissa, taustalla ja sen eri vaiheissa. Toisaalta teoretinen tieto sekä kysely- ja haastatteluaineisto vaikuttavat itsereflektioon ja hiljaisen tiedon soveltamiseen. Hypoteesin testaus on ollut prosessointia, joka ei kuitenkaan ole edennyt suoraviivaisesti, eikä kovinkaan johdonmukaisesti, vaan poukkoillen ja sykäyksittäin työtä kirjoittaessani.

2 Kehittämiskohteena taiteenedistämistyö

Tämän luvun alaluvuissa esittelen valtion taidehallinnon nykyisiä tehtäviä ja nykyistä rakennetta taustoittaakseni taiteenedistämistyössä toimivan tuottajan tehtäväkenttää ja toimintaympäristöä. Nykytilanne on tällä hetkellä kuitenkin suhteellinen käsite, sillä tätä kirjoittaessani taiteenedistämisen järjestelyt ovat muutostilassa. Uudistuksen aika on tullut laitokseen niin hallinnollisen rakenteen kuin toiminnan sisällönkin osalta. Yli 40 vuotta toimineen taidetoimikuntalaitoksen uudistus sisältyy vuosien 2011–2015 hallitusohjelmaan.

Hallitusohjelman mukaan nykyisestä Taiteen keskustoimikunnasta muodostetaan Taiteen edistämiskeskus vuoden 2013 alusta. Asiaa koskeva lakiesitys on määrä tuoda hallituksen käsittelyyn keväällä 2012, eli työni valmistumisen aikoihin. Lakiesityksessä ehdotetaan perustettavaksi Taiteen edistämiskeskus, joka toimii opetus- ja kulttuuriministeriön tulosohjauksen alaisena asiantuntijavirastona. Sen tehtävänä olisi taiteen ja kulttuurin edistäminen kansallisesti ja kansainvälisesti sekä taiteilijoiden työskentely- ja toimeentuloedellytyksistä huolehtiminen. (Lakiuudistus taiteenedistämiskeskuksesta... 2012.)

Uudistuksessa sekä alueellinen taiteenedistämistoiminta että läänintaiteilijajärjestelmä tulee muuttumaan. Taiteenedistämisen yhtenä ulottuvuutena aiotaan hallituksen lakiesityksen mukaan kuitenkin säilyttää läänintaiteilijoita vastaava työntekijäresurssi. Esityksessä läänintaiteilijanimike muutetaan taidekoordinaattoriksi, työsuhteet solmitaan uuteen virastoon ja samalla toimenkuvia tarkennetaan. Virastolle esitetään nykyistä enemmän aktiivista toimijuutta edellyttäviä kehittämistehtäviä, joita hoitaisivat osittain taiteen ja kulttuurin valtakunnallisissa ja alueellisissa kehittämistehtävissä toimivat taidekoordinaattorit. (Hallituksen esitys Eduskunnalle...2012, 17.) Nimikkeestä huolimatta taiteenedistämishenkilöstön tehtävät voivat olla hyvinkin tuottajamaisia, joten näkisin, että selvityksestäni on organisaatiolle hyötyä uudistuksen jälkeenkin.

Nähtäväksi jää mikä on taidehallinnon uudistuksen anti suhteessa taidetoimikuntalaitoksen perustehtävään; kirkastuuko myös organisaation visio ja strategia vastaamaan luovan talouden murroksessa muuttunutta toimintaympäristöä. Uudistuksen tarpeellisuuden viitataan myös opetus- ja kulttuuriministeriön Luovuusstrategiassa:

Hallinnon uudistamista tarvitaan, eikä vähiten luovuuden ja innovatiivisuuden näkökulmasta. Joissain kehityksensä vaiheissa instituutiolla on taipumus käpertyä itseensä ja puolustaa omia etujaan yli kohtuuden – rakenteet vaikuttavat toiminta- ja ajatustapoihin. Siksi on aina kysyttävä, ovatko säilyttävät ja uudistavat ainekset yhteiskuntarakenteissa oikeassa suhteessa keskenään. (Yksitoista askelta luovaan Suomeen 2006, 12.)

Seuraavissa alaluvuissa käsittelen siis taidetoimikuntalaitoksen tilannetta kirjoittamishetkellä. Uuden taiteenedistämiskeskuksen hallinnollinen organisoituminen ja työn sisältöjen mahdollinen uudelleen järjestely on vasta luonnosvaiheessa, joten katson, ettei sen avaaminen kokonaisuudessaan ole tässä yhteydessä tarkoituksenmukaista.

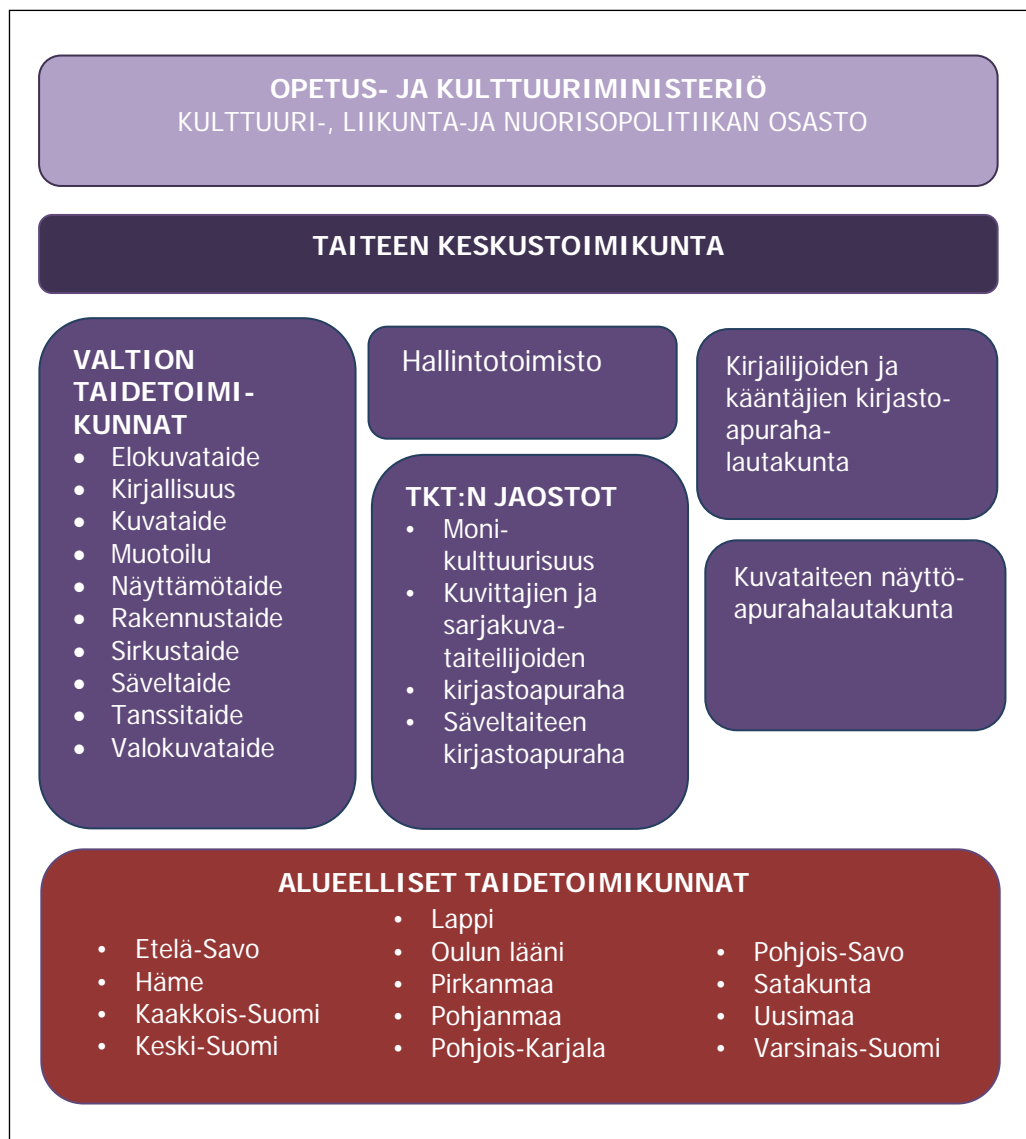
2.1 Taidetoimikuntalaitos

Suomessa taiteen edistäminen on valtion lakisääteinen tehtävä. Maamme nykyinen taiteen edistämisyjärjestelmä luotiin vuoden 1968 alussa. Sen esimerkkeinä olivat Ison-Britannian sekä Ruotsin, Tanskan ja Norjan vastaavat järjestelmät. Tällä hetkellä taiteenedistämisen tehtäviä hoitaa opetus- ja kulttuuriministeriön alaisuudessa toimiva taidetoimikuntalaitos, joka koostuu valtion taidetoimikunnista, alueellista taidetoimikunnista ja niiden yhteiselimenä toimivasta taiteen keskustoimikunnasta ja sen hallinto- toimistosta (Kuvio 2, sivulla 9). Taiteenedistämisen tehtävistä ja rakenteesta on säädetty laissa ja asetuksessa jo vuodesta 1967 alkaen. (Hallituksen esitys Eduskunnalle...2012, 2.)

Tällä hetkellä taiteenedistämistehtävät on organisoitu Taiteen keskustoimikunnan vastuulle. Taiteen keskustoimikunta on valtion taidehallinnon asiantuntija- ja rahoitajaorganisaatio, jonka ydintehtävänä on taiteilijoiden työskentelyedellytysten turvaaminen ja muu taiteen tukeminen (Taiteen keskustoimikunta 2011, luku: Tietoa meistä: Tehtävät ja tavoitteet). Taiteen keskustoimikunta tarkoittaa toisaalta kaikkien toimielinten ja niiden hallinnon kokonaisuutta ja toisaalta valtioneuvoston määräämää päättäjielintä. Taiteen keskustoimikunta toimii yhdysiteenä opetus- ja kulttuuriministeriön sekä alueellisten ja valtion taidetoimikuntien välillä. Yli 40-vuotisen olemassaolonsa aikana Taiteen keskustoimikunta on laajentunut ja kokenut erilaisia muodonmuutoksia. Nykyisin siihen kuuluu 28 eri toimielintä, joissa päätöksiä tekee lähes 250 luottamusjäsentä. (Taiteen keskustoimikunta 2011, luku: Tietoa meistä: organisaatio.)

Lain mukaan valtion taidetoimikuntien ja taiteen keskustoimikunnan tehtävänä on edistää luovaa ja esittävää taiteellista työtä, taiteen tuntemusta ja harrastusta sekä

taiteen kannalta tärkeätä ajankohtaista tutkimusta, toimia valtion asiantuntijaeliminä taiteen alalla sekä suorittaa ne muut taiteen edistämistä tarkoittavat tehtävät, jotka valtioneuvoston asetuksella niille annetaan. Alueellisten taidetoimikuntien tehtävänä on toimialueellaan edistää taidetta sekä sen harjoittamista ja harrastamista. Toimikunta voi sen käytettäviksi osoitettujen määrärahojensa rajoissa myöntää taiteilija- ja kohdeapurahoja sekä muita avustuksia. Tarkemmat säännökset toimikunnan tehtävistä annetaan valtioneuvoston asetuksella. (Laki taiteen edistämisen järjestelyistä 2. §, 23.4.2004/283.)

Kuvio 2. Taidetoimikuntien organisaatio (Mukaiillen Taiteen keskus 2011, luku: Tietoa meistä: organisaatio).

Taiteen keskustoimikunnan tulostavoitteita ovat

- parantaa taiteellisen työskentelyn ja tuotannon edellytyksiä
- panostaa taiteen tasa-arvoisen saatavuuden, saavutettavuuden, kulttuurisen monimuotoisuuden ja taiteen soveltavan käytön sekä taiteen harrastustoiminnan lisäämiseen
- edistää taiteen alan kansainvälistä vuorovaikutusta ja taiteilijoiden liikkuvuutta
- vahvistaa taiteen monimuotoista roolia ja taidepolitiikan asemaa yhteiskunnassa ja toimii opetusministeriön hallinnonalan valtakunnallisena ja alueellisena asiantuntijaelimenä
- kehittää taidetoimikuntalaitosta tehokkaasti toimivana tulosohjattuna kokonaisuutena. (Taiteen keskustoimikunta 2011, luku: Tietoa meistä: tehtävät ja tavoitteet.)

2.2 Alueellinen taidetoimikunta

Alueelliset taidetoimikunnat ovat osa valtion taidehallintoa ja toimivat taiteen asiantuntijaelimiä omilla toimialueillaan. Niiden tehtävänä on seurata ja arvioida taiteen yleistä kehitystä, edistää taiteen harjoittamista, harrastamista sekä tähän liittyvää tiedotusta ja julkaisutoimintaa. Ne edistävät myös taiteilijoiden kansainvälistä toimintaa sekä yhteistyötä taide- ja kulttuurielämän ja muiden toimijoiden kesken. (Asetus taiteen edistämisen järjestelyistä annetun asetuksen muuttamisesta 8.§, 1237/2007.) Pääasialliset taiteen edistämisen tukimuodot ovat vuosittain jaettavat apurahat ja avustukset, erilaiset kulttuuripoliittiset lausunnot ja selvitykset sekä läänintaiteilijoiden työpanoksella toteutettavat hankkeet.

Alueellisella taidetoimikunnalla tarkoitetaan samanaikaisesti sekä luottamusjäsenistä koostuvaa toimikuntaa että virkamiehistä ja läänintaiteilijoista koostuva hallintotoimisto. Alueelliset taidetoimikunnat toimivat yhden, kahden tai joskus jopa kolmen maakunnan alueella. Tällä hetkellä taiteenedistämistyö on jaettu 13 toimialueelle, josta vastaavat Etelä-Savon, Hämeen, Kaakkois-Suomen, Keski-Suomen, Lapin, Oulun läänin, Pirkanmaan, Pohjanmaan, Pohjois-Karjalan, Pohjois-Savon, Satakunnan, Uudenmaan ja Varsinais-Suomen taidetoimikunnat (Taiteen keskustoimikunta 2011, luku: Tietoa meistä: organisaatio).

Alueellisten taidetoimikuntien jäsenet toimivat luottamustehtävässä ja edustavat eri taiteen alojen ja alueellisen kulttuurin asiantuntemusta. Jäsenet valitaan tehtäväänsä kolmivuotiskausiksi. Alueellisten taidetoimikuntien hallintotoimistossa työskentelee

tavallisesti virkasuhteisina pääsihteeri, osastosihteeri ja joskus myös suunnittelija sekä määräaikaisissa työsuhteissa 3–4 eri taiteenalojen läänintaiteilijaa tai läänintaiteilija-tuottajaa. Läänintaiteilijat voivat toimia myös muissakin toimipisteissä kuin varsinaisessa hallintotoimistossa.

2.3 Taiteenedistämistyön asiakkuudet

Taidetoimikuntalaitoksen palvelua ja sen asiakaskohderyhmää kuvataan organisaation tulossopimuksessa. Sopimuksen mukaan laitos on sekä asiantuntijaorganisaatio että kansalaisia ja asiakkaitaan palveleva valtion viranomainen, jonka tehtävänä on taiteellisen työn, taiteen tuntemuksen ja harrastuksen sekä taiteen tutkimuksen edistäminen sekä toimiminen asiantuntijaelimenä (Opetus- ja kulttuuriministeriön ja taiteen..2010, 1). Viranomaisroolinsa kautta organisaation asiakkuuskäsite laajenee koskettamaan kaikkia kansalaisia. Tehtävien perusteella niiden ensisijaiseksi kohderyhmäksi nousevat taiteilijat ja taide- ja kulttuurialan toimijat. Esimerkiksi Hämeen taidetoimikunnan tulossopimuksessa käytetään toiminnan kohteesta ilmaisuja taidekenttä ja erityiskohteina mainitaan ammattitaiteilijat ja taide- ja kulttuuriyhteisöt (Hämeen taidetoimikunnan ja taiteen..2010).

Taidetoimikuntalaitoksen palvelutoiminta ei ole kaikilta osiltaan rakenteellisesti selkeää tai yhdenmukaista. Organisaatiosta ei siis ole saatavilla tietoa, joka kattaisi kaikki nykyisen toiminnan asiakkaat ja sidosryhmät ja jonka mukaan asiakkuuksien laadullista tai määrällistä luokittelua voisi tehdä. Tällä hetkellä organisaatiossa kerätään tietoja vain rahoitusta hakeneista asiakkaista ja virallisten lausuntojen pyytäjistä. Erityisesti alueellisille taidetoimikunnille tyypillisen muun palvelutoiminnan, kuten hankeyhteistyön tai läänintaiteilijatyön asiakastietoa ei tilastoida.

Taidetoimikuntien asiakkaita voidaan hahmottaa lähinnä palveluiden kautta. Tunnetuin ja resursoituin palvelu on taiteellisen työn tai taidetta edistävien tuotantojen rahoittaminen. Suurimman ja selkeimmän asiakasryhmän muodostavat rahoitusasiakkaat eli työskentely- ja kohdeapurahojen ja valtionavustuksien hakijat. Apurahoja voivat hakea yksityishenkilöinä tai työryhminä taiteilijat, arvostelijat tai muut taiteenalan asiantuntijat. Valtionavustuksia voivat hakea rekisteröidyt yhdistykset, säätiöt, osuuskunnat,

yrietykset, oppilaitokset, kaupungit tai kunnat. (Taiteen keskustoimikunta 2011, luku: Apurahat ja avustukset: Mitä voin hakea?.)

Tutkimalla taidetoimikuntien myöntämien tukien tilastointia saadaan käsitys rahoitusasiakkaita. Taiteen keskustoimikunnan toimittaman vuoden 2011 tilastotiedotteessa asiakkaita on luokiteltu ainakin taiteenalan, asuinpaikan, iän, sukupuolen ja äidinkielen mukaan. Vuonna 2010 taiteen keskustoimikunnalta haki apurahaa tai avustusta kaikkiaan 8 129 hakijaa. Yksityishenkilöitä oli hakijoista 71 prosenttia, työryhmiä 9 prosenttia ja yhteisöjä 19 prosenttia. Tuettavat taiteenalat olivat elokuvataide, kirjallisuus, kuvataide, lastenkulttuuri, mediataide, monikulttuurisuus, monitaide, muotoilu, näyttämötaide, rakennustaide, sarjakuva, sirkustaide, säveltaide, tanssitaide ja valokuvataide sekä omana ryhmänään arvostelijat. (Karhunen 2010, 9.)

Näin ajatellen asiakkaita ovat ne yksityishenkilöt, työryhmät ja oikeustoimikelpoiset yhteisöt, jotka hakevat taloudellista tukea taiteellisten ideoidensa tuottamiseen. Taidetoimikuntien asiantuntijuus on kuitenkin keskeinen, mutta toistaiseksi tuotteistamaton palvelumuoto. Taiteenedistämispalveluiden kehittämisen yhteydessä olisi olennaista pohtia taidetoimikuntien asiakkuuksia myös suhteessa muihin kuin rahoitustarpeisiin. Tällä viittaan nimenomaan läänintaitelijoiden työn ja hankkeiden kautta kanavoituun tukeen.

Taidetoimikuntalaitoksen palveluiden asiakkuus on mielenkiintoinen eikä aivan yksinkertainen käsite. Sen ympärille on itse asiassa kiteytynyt kehittämistyöni keskeisin problematiikka. Pohdin sitä sekä tässä alaluvussa että syvällisemmin luvussa 4, jossa käsittelen taiteen edistämisen suhdetta luovien alojen kehittämiseen. Asiakkuus muodostuu aina suhteessa palveluun, jolloin asiakkaalla tarkoitetaan palveluiden käyttäjää. Asiakkuutta voi lähestyä kahdesta näkökulmasta; palvelun tuottajan ja palvelun käyttäjän. Palveluntuottajana taidetoimikuntien tulisi kysyä: Ketkä ovat meidän asiakkaitamme? Kenen tarpeisiin palvelumme tulisi vastata? Samaan aikaan palvelun käyttäjä joutuu kysymään: Kenen asiakas minä olen? Mikä organisaatio vastaa minun palvelutarpeisiini?

Julkisen sektorin asiakkuuksia ja asiakkuuden teoreettista määrittelyä on pohdittu paljon erityisesti sosiaali- ja terveyspalveluiden kehittämisessä. Tutkimuksissa asiak-

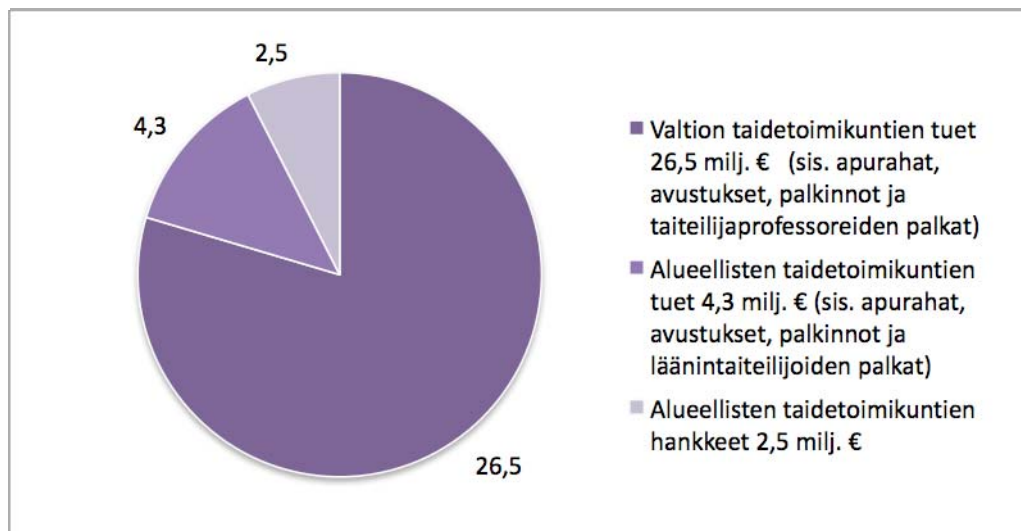
kuutta on määritelty esimerkiksi kansalaisen ja viranomaisen välisenä suhteena kuten Hasenfeldin nelikenttäanalyysissä tai näkökulmina kansalaisen rooliin asiakkaana ja palveluiden käyttäjänä kuten Vuokko Niirasen tutkimuksessa (Eloranta 2006, 9–11).

Vaikka vastaavaa asiakkuuden muodostumisanalyysia ei tiettävästi ole tehtykään juuri taiteenedistämispalveluiden kehittämisen näkökulmasta, niin samat perusteoriat olisivat kuitenkin hyödynnettävissä myös taidetoimikuntien asiakkuusajattelun pohjana.

Liiketoiminnan johtamisessa asiakkuusajattelu on itsestään selvää, koska yritykset ovat aina joutuneet palveluillaan kilpailemaan asiakkaistaan. Valtionhallinnossa asiakkuuskäsite taas on suhteellisen uusi. Taidehallinnossa ei palveluja ole tarvinnut kilpailutilanteen vuoksi kehittää ja siksi toiminta ja kehittäminen näyttävät enemmän järjestelmä- ja organisaatiokeskeisenä kuin asiakaskekeisenä.

2.4 Taiteenedistämistyön taloudelliset resurssit

Taiteenedistäminen rahoitetaan valtion määrärahoista. Varat taiteen edistämistoimenpiteiden rahoittamiseen osoitetaan vuosittain valtion talousarviossa. Varat suoritetaan raha-arpajaisten sekä veikkaus- ja vedonlyöntipelien tuotosta. (Laki taiteen edistämisen järjestelyistä, 5 §, 23.4.2004/283.)

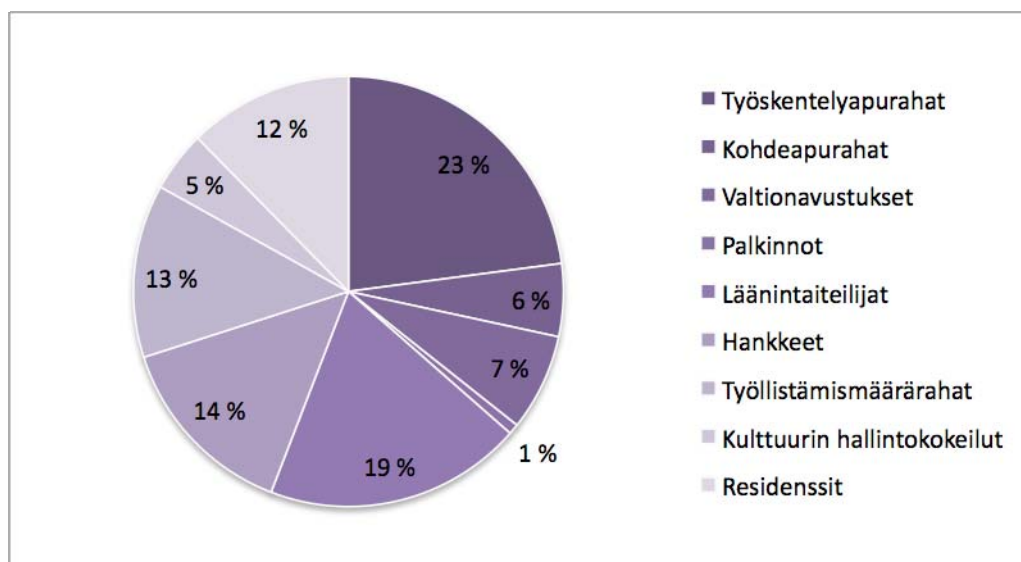
Kuvio 3. Taiteen tuki vuonna 2010

Koko taidetoimikuntalaitoksen tuki taiteelle vuonna 2010 oli yhteensä 33 miljoonaa euroa. Siitä alueellisten taidetoimikuntien osuus oli yhteensä 6,8 miljoonaa euroa. (Karhunen, 2011.)

Vuonna 2010 koko taidetoimikuntajärjestelmän kautta tuettiin ja edistettiin taidetta runsaalla 33 miljoonalla eurolla (Kuvio 3). Taidetoimikuntien kautta myönnettävä tai-

teen tuki muodosti valtion kaikista menoista 0,06 prosenttia, valtion taide- ja kulttuuri- budjetista 8 prosenttia ja veikkausvoittovaroista 15,6 %. Vuoteen 2009 verrattuna tuki pysyi ennallaan. Tukea myönnettiin apurahoina, avustuksina, palkintoina sekä taiteilija- professorien ja läänintaiteilijoiden palkkoina. Siitä valtion taidetoimikuntien tuki oli kaikkiaan 26,5 miljoonaa euroa ja alueellisten taidetoimikuntien tuki 4,3 miljoonaa euroa. Lisäksi alueelliset taidetoimikunnat käyttivät taiteen edistämisen hankkeisiin kaikkiaan 2,5 miljoonaa euroa. (Karhunen 2011, 1–3.)

Kaikkien alueellisten taidetoimikuntien yhteispanostus taiteen tukemiseen oli vuonna 2010 siis noin 6,8 miljoonaa euroa. Toimikuntien hallintokulut eli tilavuokrat, virkamies- ten palkat ja jäsenten palkkiot eivät sisälly summaan. Alueellisten taidetoimikuntien tuen jakaantuminen eri tukimuotoihin on esitetty kuviossa 4. Summasta suurimman osuuden (23 %) eli hiukan yli 1,7 miljoonaa euroa muodostavat taiteilijoille suunnatut työskentelyapurahat. Loput tuesta eli noin 5 miljoonaa euroa on suunnattu kohdeapu- rahojen, valtionavustusten, taidepalkintojen, taiteenedistämishankkeiden, työllistämis- määrärahojen, kulttuurin paikallis- ja aluehallintokokeilujen sekä residenssien ja läänin- taiteilijatyön muodossa taiteen ja kulttuurin tuotannon tukemiseen. Kokonaisuudesta läänintaiteilijatyön osuus (19 %) on noin 1,5 miljoona euroa. (Karhunen 2011.)

Kuvio 4. Alueellisten taidetoimikuntien tuen jakautuminen vuonna 2010. Alueellisten taidetoimi- kuntien tuki taiteelle vuonna 2010 oli yhteensä 6,8 milj. euroa. Tuen jakautumisen voidaan tulkita painottuvan taiteilijoiden tukemisen sijasta taiteen tuotannon tukemiseen.

Alueellisten taidetoimikuntien resurssit suoran taloudellisen tuen jakamiseen ovat siis suhteellisen pienet. Ja resurssit asiantuntijahenkilöstön eli läänintaiteilijoiden palkkaa-

miseen ovat sitäkin pienemmät. Läänintaiteilijoiden työ on kuitenkin vuosien saatossa todettu merkittäväksi taiteen edistämisen työkaluksi, josta taidehallinnon uudistuksessakin ilmeisesti halutaan jossain muodossa pitää kiinni. Rajallisten talousresurssien kohdentamista olisi syytä pohtia tarkemmin strategiatasolla.

Valtion taiteenedistämismäärärahojen lisäksi ovat jotkut alueelliset taidetoimikunnat hyödyntäneet myös muita rahoituslähteitä erilaisten taiteen, kulttuurin ja luovien alojen kehittämishankkeiden rahoittamiseksi. Erityisen aktiivista on hanketoiminta ollut mm. Lapin taidetoimikunnassa, jossa ulkopuolisten rahoitusmahdollisuuksien hyödyntäminen on jo vuosia nähty välineenä asetettujen tavoitteiden saavuttamisessa ja tuotu myös nykyiseen tulossopimukseen (Lapin taidetoimikunnan ja taiteen...2011, 3). Taloudellisten resurssien kasvattamisessa tuottajuuteen liittyvällä hankeosaamisella voisi olla merkittävä rooli taiteenedistämistyön valtakunnallisessa kokonaisuudessa.

2.5 Läänintaiteilijat taiteen edistämisen työkaluna

Suomalaisen taiteenedistämisyjärjestelmän erityinen voimavara ovat eri taidetoimikunta-alueilla työskentelevät läänintaiteilijat. Alueellisissa taidetoimikunnissa työskentelee enimmillään 49 läänintaiteilijaa eri taiteenaloilla tai taiteen tuottajina (Taiteen keskus-toimikunta 2012, luku: Tietoa meistä: läänintaiteilijat).

Läänintaiteilijat ovat keskeisiä tekijöitä alueellisen taiteen edistämisessä. Läänintaiteilijat toteuttavat alueellisten taidetoimikuntien hankkeita ja toimivat käytännön yhteistyössä yhteisöjen, yksittäisten taiteilijoiden sekä kuntien kulttuuritoimen edustajien kanssa. (Taiteen keskus-toimikunnasta Taiteen edistämiskeskus 2009, 25.) Läänintaiteilijoiden työn on yksi alueellisten taidetoimikuntien näkyvimpiä ja tunnetumpia taiteen edistämismuotoja. Alueellisessa taidetoimikunnassa työskentelee yleensä 3–4 eri taiteen alaa tai tuottamista edustavaa läänintaiteilijaa. Heidän tehtävänsä liittyvät oman taiteenalan tunnetuksi tekemiseen ja alan toimijoiden toimintamahdollisuuksien kehittämiseen. Joissain taidetoimikunnissa läänintaiteilijalla on mahdollisuus harjoittaa myös omaa taiteellista työtään.

Nykyisen käytännön mukaan läänintaiteilijat valitsee alueellinen taidetoimikunta. Toimikunta määrittää ensin tarpeen taiteenalan tai muun painopisteen kehittämisen suhteen ja valitsee tähän tehtävään osaavimman hakijan. Läänintaiteilijoiden työsuhteet ovat

aina määräaikaista, kaudet vaihtelevat 2–5 vuoteen. (Taiteen keskustoimikunta, 2012, luku: Tietoa meistä: läänintaiteilijat.) Varat läänintaiteilijoiden palkkaukseen osoitetaan veikkausvoittovarojen taiteen edistämisvaroista (Hallituksen esitys Eduskunnalle..2012, 7).

Läänintaiteilijajärjestelmän kehitystä on selvitetty Pekka Oeschin (2012) laatimassa ja Taiteen keskustoimikunnan julkaisemassa tuoreessa tutkimuksessa. Sitä ennen läänintaiteilijoista on koottu lähinnä tilastotietoa. Ensimmäiset läänintaiteilijat palkattiin alueille 1970-luvun alussa. Kokeiluna alkanut kausi sijoittui vuosille 1972–1983. Tässä vaiheessa palkkakustannukset jaettiin valtion ja sijoitusunnan kesken ja läänintaiteilijat olivat oikeutettuja muutaman kuukauden pituiseen palkalliseen oman luovan työn jaksoon. Toimikausi oli aluksi 2 vuotta ja pidentyi myöhemmin 3-vuotiseksi. Onnistuneen kokeiluvaiheen jälkeen järjestelmä vakinaistettiin vuonna 1984 ja nimike muutettiin ohjaavaksi läänintaiteilijaksi. Samalla poistettiin kuntien maksuosuus ja oman luovan työn jakso. Läänintaiteilijoiden toimia oli 3–4 kussakin toimikunnassa ja toimikausien pituudet vaihtelivat 2–5 vuoden välillä. Ensimmäinen tuottaja palkattiin jo vuonna 1994. Nykymuotoiseen läänintaiteilijajärjestelmään siirryttiin vuonna 1998, jolloin nimike muutettiin takaisin läänintaiteilijaksi. (Oesch 2012.)

Läänintaiteilijuutta ei ole laajemmin tutkittu työtehtävien sisältöjen tai työn ammatillisten osaamistarpeiden näkökulmasta. Läänintaiteilijan tehtävä on useimmiten tietyn taiteenalan edistäminen ja se tietysti edellyttää vankkaa asiantuntemusta valitulta alalta. Kuitenkin yleinen ja hiukan vääristynyt käsitys on, että läänintaiteilijan taiteenedistämistyö olisi lähtökohtaisesti omaa taiteen tekemistä tai jopa apurahaan verrattava tunnustus taiteellisista ansioista. Läänintaiteilijan työ perustuu poikkeuksetta taiteen sisältöjen ja taiteen toimintakulttuurien tuntemukseen, mutta se ei silti välttämättä ole taiteilijälähtöistä. Työssä korostuu enemmän taiteen tekemisen ja kokemisen mahdollistaminen ja siksi sitä voi tehdä myös ilman omaa taiteellista osallistumista. Koska läänintaiteilijan työnkuva on monimuotoinen ja itse asiassa melko määrittelemätön, myös siihen vaadittava ammatillinen osaaminen on monimuotoista ja vaikeasti eriteltävää.

Mielenkiintoista läänintaiteilijan työnkuvassa on juuri se, että työtä voi tehdä hyvin erilaisilla tavoilla ja erilaisilla taustakoulutuksilla. Omintakeisen työn mahdollistaa työn suuri itsenäisyys. Läänintaiteilija toteuttaa toimikuntien taiteenedistämisen linjauksia,

mutta useimmiten läänintaiteilija on voinut vapaasti päättää tekemisensä ja toimintatavat taidetoimikunnan ja käytettävissä olevien taloudellisten mahdollisuuksien rajoissa. Opetus- ja kulttuuriministeriö tai taiteen keskustoimikunta eivät ole ohjeistaneet tai puuttuneet työn sisältöihin. (Oesch 2012.)

Omien havaintojeni ja läänintaiteilijakollegoiden vuosittain laatimien toimintakertomuksien perusteella on nähtävissä, että kaikkien läänintaiteilijoiden työtehtävissä on enenevässä määrin tuotannollisia ja ohjauksellisia piirteitä. Pelkästään omaan taiteelliseen työhön keskittyneitä läänintaiteilijoita ei tällä hetkellä ole. Tuottajamainen toiminta tuntuu lisääntyneen läänintaiteilijoiden työnkuvassa siitakin huolimatta, että taiteilija-taustaisten läänintaiteilijoiden työ voi sisältää myös omaa taiteellista työtä joko osana yhteistyöhanketta tai itsenäisenä kokonaisuutenaan. Yleisesti ottaen tuottajuus ja siihen olennaisesti liittyvä rakenteellinen kehittämistoiminta on kuitenkin toistaiseksi melko vähän hyödynnetty taiteenedistämisen mahdollisuus.

2.6 Taiteenedistämisen toimintaympäristön muutos

Taidetoimikuntalaitoksen poliittisessa, taloudellisessa, sosiaalisessa ja teknologisessa toimintaympäristössä on tapahtunut merkittäviä muutoksia sen yli 40-vuotisen toiminnan aikana. Poliittisen ympäristön muutosta ilmentää mm. parhaillaan käynnissä oleva taiteenedistämisen lainsäädännön muutos. Vuodelta 1967 peräisin olevalla taiteen edistämislailalla perustettiin taiteen keskustoimikunta. Uudessa lakiesityksessä ehdotetaan perustettavaksi Taiteen edistämiskeskus, joka toimii opetus- ja kulttuuriministeriön tulosohjauksen alaisena asiantuntijavirastona (Hallituksen esitys Eduskunnalle.. 2012). Lakiuudistusta perustellaan toimintaympäristön muutoksilla, joilla viitataan näkemykseni mukaan lähinnä taidehallinnon sisäisiin haasteisiin.

Yksi haasteista on taidetoimikuntalaitoksen erikoinen hallintorakenne, jossa viranomaisen ja luottamuselimen toimenkuvat ovat epäselvät. Valtion taidetoimikuntalaitoksesta on eri vaiheiden kautta muodostunut opetus- ja kulttuuriministeriön alainen taiteen edistämistä toimeenpaneva viranomainen, joka samanaikaisesti toteuttaa taiteen autonomiaan perustuvaa vertaisarviointia. Toinen haaste on se, ettei laitoksen nykyinen rakenne eikä toiminnan resursointi vastaa muuttuneita ja lisääntyneitä tehtäviä. Lisääntyneiden tehtävien hoitaminen edellyttäisi siis karsimista ja ydintehtäviin keskittymistä.

Kolmas haaste on valtiontalouden yleiset säästölinjaukset, jotka edellyttävät taidehallinnolta tehokkaampaa toiminnan koordinoitua ja resurssien käyttöä. (Hallituksen esitys Eduskunnalle.. 2012, 13–14.) Julkisten palvelujen tuottamisen taloudelliset ja toiminnalliset ehdot tiukentuvat yleisesti ja myös kulttuurihallinnolta odotetaan tietoon perustuvia näyttöjä toiminnan tuloksellisuudesta ja vaikuttavuudesta yhteiskuntakehitykseen. Näytöt vaikuttavat enenevässä määrin hallinnonalan asemaan ja resursseihin. (Kulttuuripolitiikan strategia 2020 2009, 20.)

Hallintonaikojen lisäksi toimintaympäristön muutosta tulee tarkastella myös taide-toimikuntalaitoksen asiakkaiden näkökulmasta. Kriittinen muutoshaaste taidetoimikuntalaitokselle on ollut teknologisen palveluympäristön ajantasaistaminen eli mm. sähköinen asianhallinta ja verkkopalvelut (Opetus- ja kulttuuriministeriön ja taiteen...2010, 2). Sosiaalisina ja taloudellisina haasteina voidaan pitää taiteen ja kulttuurin toimialan yleistä kasvua eli toimijoiden määrän lisääntymistä, alan koulutus- ja työllisyysilanteen epätasapainoa sekä taiteen julkisen rahoituksen riittämättömyyttä.

Omasta tuottajanäkökulmastani kiintoisa työhön ja asiakkaisiin vaikuttava muutos on luovien toimialojen ja luovan talouden käsitteiden nouseminen kulttuuripolitiikan toimialalle. Se näkyy mm. siten että taidetoimikuntien tulossopimuksiin on tuotu painopisteitä suoraan opetus- ja kulttuuriministeriön strategiasta, ja toiminnan keskiöön on tullut myös taiteilijoiden toimeentuloratkaisujen kehittäminen. Toistaiseksi tulossopimuksessa ei kuitenkaan tavoitella uusien toimeentuloratkaisujen kehittämistä, vaan pitäydytään lähinnä parantamaan nykyistä apurahajärjestelmää. (Opetus- ja kulttuuriministeriön ja taiteen...2010, 3.)

Käsittelen toimintaympäristön muutosta ja tarkemmin nimenomaan taiteenedistämisen ja luovan talouden sekä luovien alojen kehittämisen suhdetta kehittämistyön luvussa 4.

3 Tuottajan osaaminen ja työ

Tässä luvussa tarkastelen tuottajien ammatinkuvaa ja osaamista yleisesti kulttuurituottajatutkimusten kautta sekä erityisesti alueellisissa taidetoimikunnissa työskentelevien

läänintaiteilija-tuottajien käytännön työn kautta. Kulttuurituottajuuden tausta-aineistona hyödynnän Katri Halosen (2011) väitöskirjaa Kulttuurituottajat taiteen ja talouden risteyskohdassa sekä Tuottaja 2020 -hankkeen julkaisuja. Läänintaiteilija-tuottajan työn hahmottamisessa aineistona on sekä oman tuottajakyselyni pohjalta koottuja näkemyksiä että omia havaintojani. Tarkoituksena on tuoda esiin tuottajuuden mahdollisuuksia sekä taiteellis-taloudellisena osaajana että monipuolisena kehittäjä-osaajana.

3.1 Tuottajakoulutuksen näkökulma kulttuurituottajuuteen

Kulttuurituottajien koulutus on lisääntynyt 1990-luvulta alkaen voimakkaasti. Koulutusta on tarjolla ammattikorkeakouluissa, yliopistojen maisteriohjelmissa ja erilaisissa tuottajuuteen keskittyvissä täydennyskoulutusohjelmissa. Metropolia Ammattikorkeakoulun kulttuurituotannon koulutusohjelman esitteessä kulttuurituottajaa kuvaillaan seuraavasti:

Kulttuurituottaja on kulttuurihankkeiden mahdollistaja, joka organisoii ja johtaa tuotannollista toimintaa. Tuottaja vastaa siitä, että kulttuuritapahtuma tai -palvelu suunnitellaan hyvin, toteutetaan realistisesti ja että se tavoittaa asiakkaansa sekä saavuttaa sisällölliset päämääränsä. Metropoliasta valmistuneet kulttuurituottajat toimivat kulttuurin liiketoimintaan, organisointiin ja tuotteistamiseen liittyvissä tehtävissä julkisella ja yksityisellä sektorilla sekä kulttuurialan yrittäjinä. Ylemmän tutkinnon suorittaneille uralla etenemisen mahdollisuuksia tarjoavat mm. luovan talouden kehittämistehtävät sekä erilaiset palvelukonseptit kulttuurityön rajapinnoilla. ...Tuottajuuden näkökulmaa yhdistetään kulttuurialan uusien toimintamallien ja -palveluiden kehittämiseen sekä vientitoimintaan. (Tuotannon ammattilaisia ja kehittäjiä kulttuurin kentälle, 2011.)

Kulttuurituottaja ja varsinkin tuottaja ovat yleisnimikkeitä, joiden sisältämää ammat-tiosaamista ei ole helppoa aivan yksiselitteisesti tulkita. Termeillä voidaan tarkoittaa eri yhteyksissä hyvinkin erilaista toimintaa ja osaamista. Tuottaja-nimikkeellä työskentelevät tulevat monista erilaisista koulutuksellisista taustoista. Vaikka nykymuotoinen kulttuurituottajakoulutus on monimuotoista ja suhteellisen nuorta, on koulutuksen tunnettuuden ja profiloinnin eteen tehty merkittävää työtä. Ehkä juuri kulttuurituottajuuden määrittämisen ongelmista johtuen alan koulutus onkin nousemassa merkittäväksi kulttuurituotannon kehittämistyön alueeksi. Mm. Metropolia Ammattikorkeakoulun koordinoima Tuottaja 2020 -hanke on onnistunut nostamaan kulttuurituotannon sisältöjä näkyvästi esille jäsentämällä mm. koulutusjärjestelmän arvoja ja intressejä.

Tuottaja 2020 -hankkeen osaraporttina tuotetussa tutkimuksessa selvitettiin kulttuuri-tuottajakoulutuksen nykytilaa ja tulevaisuuden haasteita. Kulttuurituotannon ammatti-korkeakoulutuksen asiantuntijoiden mukaan tuottajan tärkeitä osaamisalueita tulevai-suudessa ovat mm: tuotteistamisen asiantuntijuus luovilla toimialoilla, yhteistyö kulttuurialan sisällöntuottajien kanssa, tapahtumatuotannon osaaminen ja kulttuurinen yleissivistys, tuotantoprosessin hallinta sekä yhteistyön rakentaminen muiden toimialojen kanssa. Lisäksi tuottaja tarvitsee ennakoitukykyä, kansainvälisen toiminnan osaa-mista, talous- ja liiketoimintaosaamista sekä yrittäjyysosaamista. Alan maisterikoulu-tuksen asiantuntijat mainitsivat tärkeiksi osaamisalueiksi kokonaisuuksien hallinnan, ajattelu- ja analysointikyvyn, verkostojohtamisen, kyvyn hyödyntää eri rahoituskanavia sekä sisältöosaamisen. (Mitchell & Oinaala 2012, 45–46.)

Kulttuurituotannon ammattilaisia viimeaikoina kirvoittanut keskustelu tuottajan laaja-alaisen yleisosaamisen ja toisaalta erikoistumisen välillä oli myös selvityksen kohteena. Toiset pitivät molempia, sekä yleisosaamista että erikoistumista tärkeänä myös tulevai-suudessa. Osa vastaajista näki että laaja-alaista yleisosaamista tarvitaan enemmän, koska kulttuuria tuotetaan yhä pienentyvillä resursseilla ja tuottaja joutuu vastaamaan yksin koko kokonaisuudesta. Erikoistuminen sen sijaan on tarpeen työllistymisen ta-kaamiseksi. (Mitchell & Oinaala 2012, 46.)

Erikoistuminen kehittää tuottajan erityisasiantuntijuutta taidemuotojen tuotannollisten erityispiirteiden, kulttuurialan kansallisten ja kansainvälisten rakenteiden ymmärtämi-sen ja tuottajan oman verkosto-osaamisen kautta. Erikoistumisalueina mainittiin mm. eri toimialojen välinen yhteistyö, moniammatillinen verkostoyhteistyö, kansainvälisen osaaminen sekä ennakoitukyky, taloushallinto, markkinointi ja viestintä, eri ryhmille tuotetut hyvinvointia edistävät kulttuuripalvelut, monikulttuuristumiseen liittyvä osaa-minen, tapahtumatuotannon johtaminen sekä yrittäjyys. (Mitchell & Oinaala 2012, 46.)

Oma käsitykseni sekä henkilökohtaisesta että yleisestä tuottajan ammatillisesta osaa-misesta on selkeytynyt ja avartunut kulttuurituottajan ylemmän ammattikorkeakoulu-tuksen myötä. Koen että myös Tuottaja 2020 -hankkeen julkaisuilla on avattu tulevai-suuden tuottajaosaamista urauurtavalla tavalla. Ammattikunnan ja profession moni-muotoisuus on rikkaus, mutta asemoituakseen vahvemmin kulttuurin tuotantorakentei-siin ja ennen kaikkea muille yhteiskunnan aloille tarvitaan tuottajaosaamisesta vieläkin

lisää spesifiä tietoa. Koulutus ja kehittämishankkeet rakentavat tuottajuudesta uskottavaa erityisosaajaprofiilia, josta hyötyvät sekä tuottajakoulutus, tuottajat että koko kulttuurin toimiala.

3.2 Tuottajatutkimuksen näkökulma kulttuurituottajuuteen

YTT, FL Katri Halonen on tutkinut kulttuurituottajan ammattia ja erityisesti sen asemoitumista taiteen talouden välimaastoon. Hän on myös rakentanut näkemyksiä kulttuurituottajuuden erilaisista tasoista suhteessa taiteilijaan ja yleisöön. Halosen mukaan viimeisen 20 vuoden aikana tuottajuus ja kulttuurin talousnäkökulmien korostuminen on voimistunut yhtenä kulttuuripolitiikan näkökulmana. Lukuisissa julkisen sektorin strategioissa ja selvityksissä kulttuurista etsitään toimialaa, jonne voisi rakentua uutta elinkeinoa korvaamaan muilla toimialoilla vähentyneitä työpaikkoja. Markkinatalouden leimaaman kulttuuripolitiikan osallisia ovat opetus- ja kulttuuriministeriön lisäksi myös muut ministeriöt. Kulttuurituottajan toimintaan tämä kehitys tuo odotuksia mm. sisältötuotannon, markkinoistumisen, kulttuuriyrittäjyyden ja kulttuuriviennin osalta. (Halonen 2011b, 54.)

Väitöskirjassaan Halonen (2011) keskittyy selvittämään sitä, miten tuottajat positioituvat taiteen ja talouden jännitteiselle risteyskohdalle ja miten jännite vaikuttaa tuottajan ammatilliseen identiteettiin. Kulttuurituottajia työskentelee sekä taiteen itseisarvoa korostavissa tuotannoissa että massayleisölle tarkoitetuissa kaupallisissa tuotannoissa. Tuottajien tehtävät vaihtelevat sihteeristä projektipäällikköön toimintayhteyksistä riippuen. Jännitteisyydellä Halonen viittaa taiteen ja talouden erilaisiin arvomaailmoihin, tuottajan tehtävien ja taiteen kentän sisäisen arvostuksen suhteeseen. Taiteen kentällä taloudellinen menestys on taiteilijoiden näkökulmasta paheksuttavaa, mutta tuottajan tehtäviin kuuluu tuotannon rahoituksesta huolehtiminen. (Halonen 2011.)

Tuottaja 2020 -hankkeeseen liittyvissä selvityksissä Katri Halonen (2012c) on havainnut tuottajan roolin muuntuvan samassa tahdissa kulttuurituotannon tuotantoprosessien muutoksen kanssa. Nämä muutokset havaittuaan hän päätyy jakamaan tuottajan tehtäväkentän kolmeen tasoon, sfääriin: taiteen tuottajan, osallistavan tuottajan ja yleisötapahtuman fasilitoijan sfääreihin. Niissä kaikissa tuottajalla, taiteilijalla ja yleisöllä

on omat roolinsa ja tehtävänsä, erot ilmenevät prosessissa ja toimijoiden roolissa. (Halonen 2012c, 20.)

Tutuimmassa tuottajanäkemyksessä eli taiteen tuottamisen perustasolla tuottaja toimii taiteilijan tukena, huolehtii taiteellisen idean tuotannollisesta prosessista; jalostaa idean produktioksi, konseptoi, markkinoi ja tuo sen esille. Yleisön tehtävä on ottaa taidetta vastaan. Yhteistyötä kuvaa arvoketju, jonka alussa on taiteilija ja lopussa yleisö, ja tuottajan paikka on jossakin siellä välillä. Tuotannon arvo on sen taiteellisessa sisällössä. Toisella tasolla liikutaan taiteen yleisötyön ja sosiokulttuuristen tehtävien alueilla, jossa tuottaja toimii yleisön osallistajana. Taiteilijan tehtävä on innostaa ja yleisön tehtävä osallistua. Yhteistyö on arvoympyrä, jossa taiteilija ja yleisö kohtaavat ja tuottajan rooli on edesauttaa kohtaamista. Tuotannon arvo on osallisuuden kokemuksessa. Kolmannella ja moderneimmalla tasolla liikutaan sosiaalisen median, joukkoistamisen ja tilapäisyhteisöjen maailmoissa. Tuottaja toimii fasilitaattorina avaten tuotantoprosessia yleisön osallistuttavaksi. Taiteilijan, tuottajan ja yleisön erilliset roolit hälvenevät ja kaikki ottavat osaa. Työn arvona ja haasteena on ihmisten innostus ja halu antaa aikaa ja ajatuksia yhteistuotannolle. (Halonen 2012c, 20–21.)

Taidetoimikuntatyössä taiteenalakohtaisten läänintaiteilijoiden rooli on muistuttanut eniten taiteilijan tukena toimivan sekä toisaalta osallistavan tuottajan sfääriä. Viimeaikoina toiminnassa on ilmennyt myös fasilitaattorimaisia piirteitä. Taidetoimikuntien tuottajien työtehtävät poikkeavat kuitenkin luonteeltaan jonkun verran perinteisestä läänintaiteilijatyöstä. Tuottajat saattavat toimia tuotantoprosessissa taiteen- ja kulttuurin tekijöiden taustatukena, mutta toisaalta he voivat toimia kokonaan varsinaisen taiteellisen prosessin ulkopuolella erilaisissa kehittämistehtävissä. Seuraavassa luvussa esittelen tuottajien työn nykytilaa laatimani kyselyn perusteella.

3.3 Kyselyn tuloksina läänintaiteilija-tuottajien näkemyksiä tuottajuudesta

Täydentääkseni omaan kokemukseeni ja havaintoihini perustuvaa tietopohjaa tuottajan työstä alueellisessa taidetoimikunnassa keräsin näkemyksiä vastaavissa tehtävissä toimivilta läänintaiteilijakollegoilta. Keräsin tiedon strukturoidulla kyselylomakkeella, jossa oli kuusi avointa kysymystä. Kysymyksillä pyrin kartoittamaan tuottajan tämänhetkistä työnkuvaa ja keräämään näkemyksiä tuottajan työstä tulevaisuudessa. Kysy-

mykset koskivat tehtävänimikettä, tuottajan työtehtäviä, työn tavoitteellisuutta, tuottajan osaamista, tuottajan verkostoja ja tuottajaresurssin suuntaamista tulevaisuudessa (Liite 1 Kysymyslomake).

Kyselyyn kutsuin mukaan sellaisia läänintaiteilijoita, joiden tehtävänimike tai toimenkuva ilmensi tuottajuutta. Lähetin kyselyn sähköpostilla 21.2.2012 yhdeksälle eri puolella Suomea toimivalle läänintaiteilijalle. Kyselyyn vastasi määräaikaan mennessä kuusi tuottajaa, jolloin vastausprosentti oli 67 %. Kokosin tuottajien antamat vastaukset yhteen ja laadin niistä kysymyksittäin jäseneltyjä yhteenvetoja, jotka esittelen seuraavissa alaluvuissa.

3.3.1 Tuottajanimike alueellisessa taidetoimikunnassa

Kyselyn mukaan läänintaiteilijatyössä toimivien tuottajien tehtävänimikkeet ovat vaihtelevia. Yhtenäistä valtakunnallista ohjeistusta tehtävänimikkeistä ei ole toistaiseksi ollut. Työnantajana toimiva alueellinen taidetoimikunta on voinut itse päättää läänintaiteilijoiden ja tuottajien nimikkeiden muotoilusta ja työn painotuksista. Läänintaiteilijoiden ja tuottaja-läänintaiteilijoiden nimikkeillä on ilmeisesti haluttu erottaa työn tekemisen tapoja. Läänintaiteilija-nimikkeellä toimivat usein taide- tai taiteilijataustaiset henkilöt, joiden työ voi sisältää myös taiteellista työtä joko menetelmällisesti tai itsenäisenä kokonaisuutenaan. Tuottaja-nimikkeellä toimivien työhön omaa taiteellista työtä ei pääsääntöisesti liitetä.

Kun läänintaiteilijatittelillä toimivan tuottajan työlle on asetettu jonkun tietyn taiteenalan tai teeman painotus, voi nimike olla vastaajien mukaan esim. säveltaiteen tuottaja-läänintaiteilija, kansainvälisen yhteistyön läänintaiteilija tai tuottamisen ja mediakulttuurin läänintaiteilija. Kun tehtäviä ei ole suunnattu tietylle taiteen tai kulttuurin alalle voidaan käyttää yleisnimikkeitä kuten tuottaja-läänintaiteilija tai kulttuurituotannon läänintaiteilija. Vain kahdella kyselyyn vastanneella tuottajalla oli samanlainen nimike, muilla oli omanlaisensa nimike.

3.3.2 Tuottajan tehtävät alueellisessa taidetoimikunnassa

Erilaisista nimikkeistä tai niiden hienosäädöstä huolimatta tuottajien tehtävissä on löydettävissä yhtenäisiä linjauksia. Alueellisissa taidetoimikunnissa, kuten muuallakin, tuottajat toimivat asiantuntijoina, mahdollistajina ja välittäjinä. Tuottajien vastausten

mukaan heidän tyypilliset työtehtävänsä liittyvät tapahtumatuotantoon, projektien suunnitteluun ja vetämiseen, rahoituksen hankintaan, koulutukseen, neuvontaan, sparraamiseen ja verkottamiseen. Lisäksi tuottajat toimivat oman alansa tai laajemmin kulttuurisen ja taiteellisen toiminnan asiantuntijoina ja erilaisten työryhmien ja ohjausryhmien jäseninä tai vetäjinä.

Tapahtumatuotannossa tuottajat vastaavat tapahtumien tai tilaisuuksien suunnittelusta ja toteutuksesta joko yksin tai yhdessä työyhteisön tai yhteistyökumppaneiden kanssa. Tuottajat vastaavat usein myös tapahtumien viestinnästä ja markkinoinnista. Tapahtumina tuotetaan mm. esityksiä, seminaareja, työpajoja, klinikoita, kursseja, koulutuksia, näyttelyitä ja festivaaleja. Tapahtumat voivat olla leimallisesti taide- ja kulttuuritapahtumia mutta yhtä hyvin myös muita yleisötilaisuuksia. Tapahtumien sisällöt voivat olla taiteenalakohtaisia tai ne voivat koskea erityisesti tuotannollisia aiheita kuten taiteen ja kulttuurituotantojen rahoitusta, tuotteistamista tai toiminnan hankkeistamista. Tapahtumia voidaan suunnata sekä tietyn taiteenalan toimijoille että yleisemmin taiteen ja kulttuurin kentälle.

Neuvontatyötä tai sparrausta tehdään jatkuvaluonteisesti. Tuottajien vastausten mukaan neuvontaa annetaan tyypillisesti mm. apurahojen ja muun rahoituksen hakemiseen, hankesuunnitteluun, idean kehittelyyn, palvelun tuotteistamiseen, työ- tai harjoitustilojen hankintaan, tuottaja-avun hankintaan. Neuvontaa annetaan yksittäisille toimijoille, työryhmille, yhdistyksille ja kunnallisille kulttuurivastaaville tarpeen mukaan. Tuottajat puhuvat myös tuotannollisesta avusta, jolla tarkoitetaan yleisesti kaikkea tuottamiseen liittyvää neuvontaa.

Erittäin tyypillistä tuottajantyötä alueellisissa taidetoimikunnissa on verkottamistyö, jossa korostuu aktiivinen toimijoiden etsiminen ja kontaktoiminen. Verkottamista tehdään taiteenalojen sisällä ja eri taiteenalojen välillä mutta myös taiteen ja muiden toimialojen välillä. Omana tehtäväkohtanaan voidaan mainita työryhmätyöskentely, jossa tuottajat toimivat erilaisten toiminta- tai kehittämissyöryhmien asiantuntijajäseninä tai työskentelyn vetäjinä. Työryhmillä tarkoitetaan hanketyötä väljemmin organisoitua työskentelytapaa tai esimerkiksi hankkeiden ohjausryhmiin osallistumista.

Projekti- ja hanketyötä tehdään oman taidetoimikunnan taiteenedistämistyön sisällä että yhteistyössä alueen muiden toimijoiden kanssa. Tuottajat kertovat toimivansa hankkeissa sekä asiantuntijaroolissa että toteuttajaroolissa. Tuottajien työhön kuuluu hankkeiden ideointia ja sisällön suunnittelua, rahoituksen suunnittelua, hankehakemusten kirjoittamista, hankehallinnointia, hankkeeseen liittyvää yhteydenpitoa ja hankeviestintää. Projektien ja hankkeiden määritelmät vaihtelevat. Niillä voidaan käsittää esimerkiksi läänintaiteilijoiden omia hankkeita, taidetoimikuntien yleisiä budjettivaroilla toteutettavia hankkeita tai ulkopuolisella rahoituksella tehtäviä muita kulttuurihankkeita.

Erityisen huomionarvoista on se, että muutamat tuottajista mainitsevat tuotteistaneensa myös omia tehtäviään ja luoneet näin monistettavia palveluita. Klinikoista, kursseista tai koulutuksista tai neuvonta- ja sparrauspalveluista voidaan tehdä formaatteja, jotta niiden toistaminen on helpompaa. Esimerkkeinä mainittakoon "Ideasta hankkeeksi -klinikka" ja "Miten tehdä hyvä hankehakemus -työpaja", "Tuottamalla tulosta -seminaarisarja" tai "Eka lukija -palvelu". Tuotteistamisen tulosta ovat myös tuottajan omaa työtä helpottavat ja asiakkaita palvelevat työkalut kuten apurahakalenteri tai taulukko.

3.3.3 Tuottajatyön tavoitteet alueellisessa taidetoimikunnassa

Kyselyyn vastanneet tuottajat kokevat työnsä yleisesti ottaen tavoitteelliseksi, vaikka työlle ei useimmiten ole asetettu kovin yksityiskohtaisia tai mitattavia tulostavoitteita. Toisaalta joillekin tuottajille tulostavoitteiksi ovat riittäneet taidetoimikunnan "hankesalkkuun" tai budjettikehykseen merkityt teemalliset tehtäväkokonaisuudet, joiden raameissa tuottaja toimii. Taiteen tuottamisen tavat ja yleiset tavoitteet näyttäisivät olevan yhteneväisiä eri puolella Suomea, mutta tuottamisen tavoitteenasettelu vaihtelee. Työn ylätasoinen tavoite tosin määrittyy jo osittain tehtävänimikkeessä tai tehtävien painotuksessa, jos tuottaminen on suunnattu jollekin taiteen alalle tai tiettyä toimintaa edistämään.

Tuottajien tehtävistä osa on kertaluonteisia ja osa jatkuvaluonteisia. Erityyppisiä tehtäviä ei välttämättä kuitenkaan koeta toisistaan irrallisiksi. Useimmiten tuottajan työ tai joku osa siitä muodostaa selkeämmän teemallisen kokonaisuuden, jonka sisällä yksittäiset tehtävät vaihtelevat. Huomionarvoista on se, että useimmiten tuottajan työlle ei

ole asetettu selkeää strategista päämäärää työnantajan taholta, vaan tuottaja on itse määritellyt itselleen tavoitteet, joihin hän hankkeessaan tai koko toimintakaudellaan pyrkii. Toimikunnilla ei aina ole omia strategioita tai jos onkin, niin tuottajan tehtävät eivät välttämättä kohtaa niitä.

3.3.4 Tuottajaosaaminen alueellisessa taidetoimikunnassa

Kyselyn vastaukset osoittavat että taidetoimikuntien tuottajien työ on erikoista asiantuntijatyötä, jossa korostuu ammatillisen osaamisen monipuolisuus. Tuottajat eivät ole yhden asian osaajia. Heillä on kyky toimia sekä yksityiskohtien ymmärtämistä vaativissa tehtävissä että suurempien kokonaisuuksien hahmottamista vaativissa tehtävissä. Tuottajien omien kuvailujen mukaan osaamisessa korostuu sosiaaliset taidot, viestintätaidot, ongelmanratkaisukyky sekä substanssiosaamisesta erityisesti rahoitus- ja projektiosaaminen.

Taidetoimikuntien tuottajat toimivat tyypillisessä välittäjäroolissa hallintorakenteiden ja taidekentän välillä. Välittäjätyössä tuottajat kokevat olennaisena hyvät ihmissuhdetaidot; ryhmätyötaidon ja kommunikointikyvyn. Tiedon ja taidon välittäjäroolissa tuottajat korostivat viestintäosaamista ja ohjaustaitoja sekä erityisesti verkostoitumistaitoja. Tuottajat pitivät tärkeänä taitona myös ongelmanratkaisukykyä. Vaihtelevat työtehtävät ja uudet haasteet edellyttävät vastaajien mukaan hoksaamiskykyä, tiedonhakutaitoa ja innovatiivisuutta sekä organisointikykyä. Osaamiseksi koettiin myös erilaisten asioiden yhdisteleminen suuremmiksi kokonaisuuksiksi sekä kokonaisuuksien hallitseminen.

Taidetoimikuntatyössä kuten muuallakin työelämässä tuottajien työ koostuu pääosin hankkeista ja projekteista. Tuottajaosaaminen on siis myös projektihallintaosaamista. Tuottaja osallistuu usein projektin kaikkiin vaiheisiin: ideointiin, suunnitteluun, toteutukseen tai johtamiseen ja arviointiin. Projektityöhön, kuten useimmitenkin tuottajatyöhön, liittyy myös taloudellista osaamista kuten tuotantojen ja projektien budjetointia, rahoitussuunnittelua ja talousseurantaa.

Kyselyn mukaan tuottajat ovat yleisesti ottaen kehittymisorientoituneita ja valmiita hankkimaan uutta osaamista. Yksittäisinä mainintoina tarvittavasta lisäosaamisesta tai -taidoista mainitaan esiintymis- ja viestintätaidot ja EU-rahoituslähteiden hyödyntämi-

nen. Useampi ilmoittaa kaipaavansa lisää osaamista yrittäjyyteen, liiketoimintaosaamiseen ja luoviin aloihin liittyen.

3.3.5 Tuottajan verkostot ja kumppanuudet alueellisessa taidetoimikunnassa

Taidetoimikuntien tuottajien verkostot ovat monipuolisia. Tuottajat ovat avoimia uusille kumppanuuksille ja osaavat toimia sektorirajojen yli. Ensisijaiset yhteistyökumppanit ovat useimmiten alueellisia taide- ja kulttuurialan toimijoita ja edustavat sekä yksityistä, julkista että kolmatta sektoria. Tyypillisiä asiakkaita ja yhteistyökumppaneita ovat ammattitaiteilijat, taiteen harrastajat, taiteen alan oppilaitokset, taidelaitokset ja kunnalliset kulttuuritoimet. Projektien alihankkijoina yhteistyökumppaneina mainitaan myös yritykset. Toisaalta yhteistyötä tehdään myös erilaisten aluehallinnon ja elinkeinoelämän kehittämistoimijoiden kanssa, joita ovat esimerkiksi maakuntaliitot, ELY-keskukset, uusyrityskeskukset, alueelliset kehittämiskeskukset ja -ohjelmat. Yhteistyötä tehdään jossain määrin myös sosiaali- ja terveysalan toimijoiden sekä matkailualan organisaatioiden kanssa. Yhteistyön ja kumppanuuksien rakentaminen ei kuitenkaan vaikuta systemaattiselta, vaan tapahtuu teema- ja tehtäväkohtaisesti.

Tuottajat näkevät että kulttuurialan nykyisiä kumppanuuksia on tärkeä ylläpitää, kehittää ja vahvistaa. Samaan aikaan on kehitettävä uusia yhteyksiä myös muille toimialoille. Uusien kumppanuuksien ja verkostojen kehittämisessä pitää huomioida paikallisten verkostojen lisäksi myös valtakunnalliset ja kansainväliset verkostot. Yhdessä vastauksessa kansainvälistymisen haasteeksi nostettiin Venäjä. Yksittäisissä vastauksissa verkostojen laajentamistarvetta oli 3. sektorin suuntaan sekä toisaalta kuntasektorille. Sen sijaan lähes kaikki tuottajat pitävät tärkeänä kehittää yritys yhteistyötä. Mielenkiintoisena yksityiskohtana esille tuli myös kulttuurialan tuottajien keskinäiset verkostot, joita jo todettiin olevan sekä kotimaassa että ulkomailla, mutta joiden vahvistamista pidettiin myös tärkeänä.

3.3.6 Tuottajan työn tulevaisuuden painopisteitä alueellisessa taidetoimikunnassa

Kyselyyn vastanneet tuottajat pitävät työtään tärkeänä ja näkevät sen erittäin merkittävänä osana taiteellisen työn kokonaisuutta. Tulevaisuudessa tuottajaresurssia tulisi heidän mukaansa kohdentaa yksittäisistä hankkeista kohti laajempia alueellisia kokonaisuuksia, joita voisi tarvittaessa toteuttaa myös valtakunnallisesti. Tuottajilla on valmiudet laajojenkin projektien toteutukseen.

Tulevaisuudessa tuottajan alueellisessa työssä yksittäisinä painopisteinä nostetaan esiin taiteen ja kulttuurin toimijoiden verkottumisen edistäminen, yhteistyön ja yhteisprojektien lisääminen, taiteen ammattilaisten työ- ja esiintymistilojen kehittäminen, kunnallisten kulttuurivastaavien työn tukeminen ja kulttuuriyhdistysten toiminnan kehittäminen. Taiteen ja kulttuurin toimijoiden osaamisen kehittämisessä tärkeänä pidetään mm. tuottamis- ja tuotteistamiskoulutusta. Yleisenä tuottajan työn tavoitteena tulee tuottajien mielestä painottaa taiteen arvostuksen ja näkyvyyden lisäämistä, kulttuuriin ja taidetoimintaan osallistumista sekä taiteen ja muiden toimialojen välistä yhteistyötä.

Yksi tuottajista tuo esiin myös ns. "tuottajan perustyön" arvon. Perustyöllä vastaaja viittaa alueen taideosaamista tukevaan ja esille tuovaan toimintaan. Tuotannollista apua tulee heidän näkemyksensä mukaan kohdentaa erityisesti sellaisille alueellisille ja paikallisille toimijoille, joilla ei ole resursseja palkata omia tuottajia. Tuottaja voi osaamisellaan auttaa toimijoita kehittämään toimintaansa ja näkyvyyttä. Yhteistyössä taide- ja kulttuurialan toimijaryhmien kanssa ammattitaitoinen tuottaja voi mahdollistaa kulttuuritarjontaa sellaisillakin alueilla, joissa julkiset kulttuurilaitokset eivät toimi. Tuottajan työtä pidetään panos-hyöty -suhteeltaan erinomaisena.

Tuottajat suhtautuvat taidehallinnon uudistuksessa kaavailtuun valtakunnalliseen työhön mahdollisuutena. Tuottajien keskinäistä verkostoitumista ja osaamisen hyödyntämistä yli maakuntarajojen kannatetaan, kuin myös alueiden yhteisiä hankkeita sekä tiedon ja hyvien käytäntöjen jakamista. Valtakunnallisesti merkittävänä teemoina esiin nousee taiteen ammattilaisten työllistyminen ja sosiaaliturva, taiteilijoiden verkostoituminen ja liikkuvuuden edistäminen sekä tuotteistaminen, tiedotus ja markkinointi. Valtakunnalliseksi tarkoitettussa työssä haasteena nähdään sen strateginen suunnittelu ja käytännön koordinointi. Työn tarpeen, päämäärien ja yhteistyökumppaneiden tulee olla selviä. Toteutuksessa tulee olla mukana vastuullisia ja asiantuntevia alueellisia toimijoita.

Yhteenvedona kyselystä totean, että kokonaisuus kuvaa näkemykseni mukaan hyvin tuottajan tämänhetkistä roolia alueellisessa taiteenedistämistyössä. Taidetoimikuntien tuottajat vaikuttavat osaavilta ja toimeliailta kulttuurin sekatyömieheltä, jotka pyrkivät kehittämään alueensa taide- ja kulttuurielämää tai edustamaansa taiteen alaa laajalla

rintamalla. Työllä ei ole välttämättä alueellista tavoiteohjausta eikä ainakaan yhtenäistä valtakunnallista ohjausta. Tuottajat toimivat itseohjautuvasti asettaen itse omat tavoitteensa. Mielestäni yhtenäisten toimintalinjausten tekeminen, selkeämpien palveluiden muotoilu ja alueilla kehitettyjen hyvien käytäntöjen jakaminen tehostaisi ja selkeyttäisi tuottajien työtä entisestään. Käytän kyselyaineistoa omien kehittämisehdotusteni lähtökohtana työn kehittämisosassa, luvussa 7.

4 Luovat alat ja taiteen edistäminen

Voidakseni avata taiteenedistämisen ja tuottamisen näkökulmia luovien alojen edistämiseen, pidän tärkeänä pohtia sekä luovat toimialat -käsitettä että luova talous -käsitettä. Tässä luvussa avaan ko. käsitteiden yleisiä määritelmiä ja kehittämistyössä tarkoittamaani omakohtaista merkityksenantoa. Tarkastelen käsitteitä ja omaa näkemystäni laajasti käsitettävän kulttuurisen toimialan kehittämisen suhteen siten, että fokus on tuki- tai kehittämistoimien asiakkaiden ryhmittelyssä. Tämän lähestymistavan tarkoitus on auttaa hahmottamaan myös ongelmaa, joka syntyy eri viranomaisten erilaisesta tukipolitiikasta eli asiakkuustulkintoista. Ydinkysymys alueellisen taidetoimikunnan tuottajalle on ”Kenen asiakas taiteilija on?” Kuka auttaa taiteilijaa taiteelliseen toiminnan, taiteellisesta osaamisesta kumpuavan toimeentulon tai jopa elinkeinon kehittämiseen liittyvissä asioissa? Tämän pohdinnan myötä avautuu myös taiteenedistämistyön yhteys luovaan talouteen ja luovan alan kehittämiseen.

4.1 Käsitteitä: Luovat toimialat ja luova talous

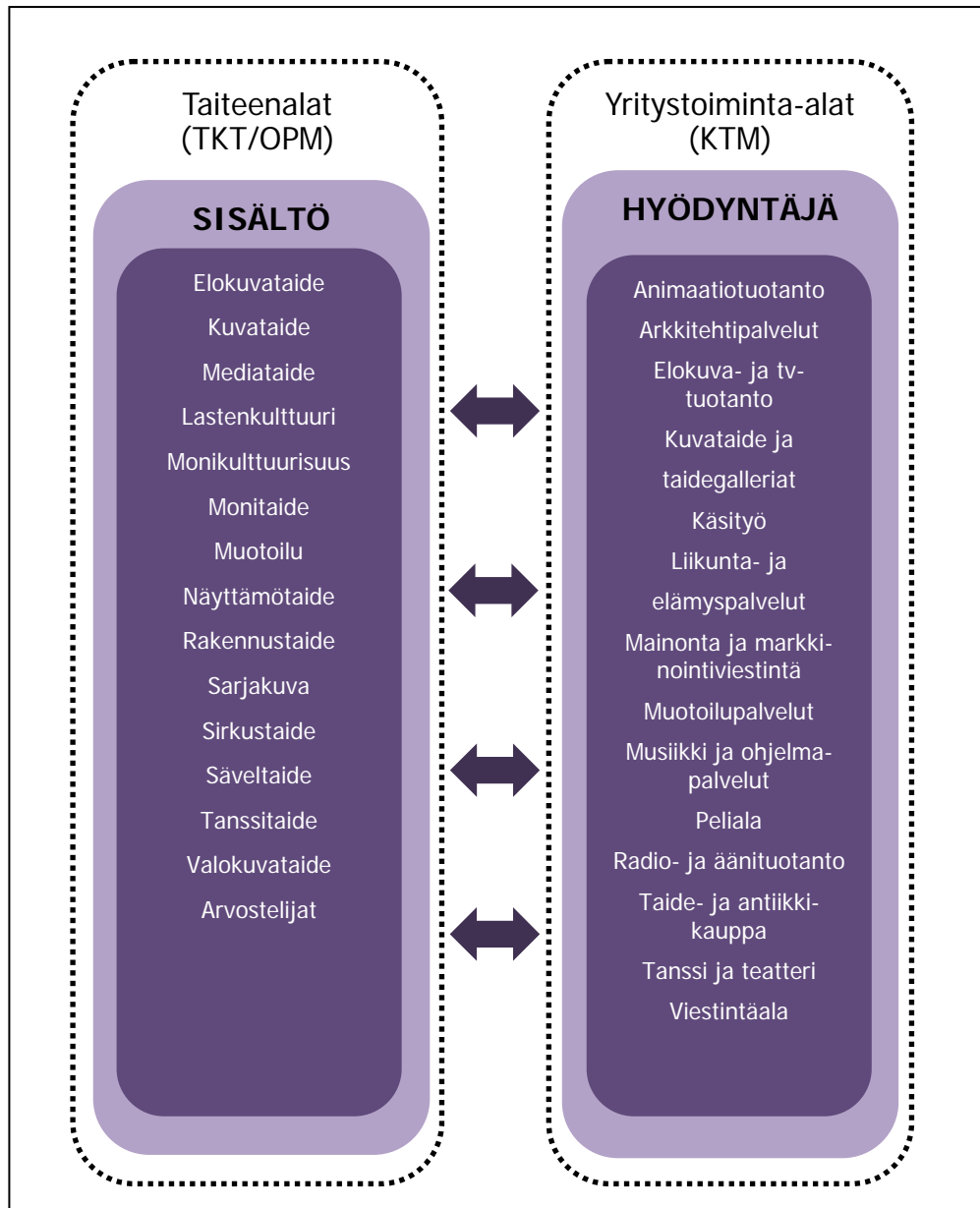
Luoville toimialoille ei toistaiseksi ole olemassa yhtä yhtenäistä kansainvälistä määritelmää. Eri maissa alat on määritelty eri tavoin. Määrittelyongelma huomioidaan lähes jokaisessa alan julkaisussa ja keskustelussa, niin myös tässä työssä. Luovien alojen käsite on ongelmallinen, koska luovuus liittyy kaikkeen inhimilliseen toimintaan eikä rajoitu vain tietyn alan sisälle. Vaikka luovien alojen yhtenäisiä kriteereitä ei ole tehty, luovaan talouteen liitettynä niillä on yleensä tarkoitettu tiettyjä taiteen ja kulttuurin aloja: joko kapeammin rajattuna nopeaa taloudellista hyödynnettävyyttä edustavat alat tai laajemmin lähes koko taiteen ja kulttuurin talous. (Kulttuuri – tulevaisuuden voima. 2009, 38.) Itse olen taipuvainen myötäilemään laajinta näkemystä, jonka mukaan

luovat alat sisältävät kaikki alat, jotka synnyttävät tekijänoikeuksia, patenteja tai tuotemerkkejä (Luovien alojen yrittäjyyden kehittämisstrategia 2015 2007, 19).

Laajan näkemyksen mukaisesti haluan siis tulkita, että tekijänoikeuksia synnyttävänä toimintana myös kaikki taiteellinen toiminta on luovan alan toimintaa. Tämän myötä en yhdy tulkintaan, jossa luovat toimialat rajataan tarkoittamaan vain aineettoman omaisuuden kaupalliseen hyödyntämiseen perustuvaa liiketoimintaa, joka rajaisi toimijat yksiselitteisesti yrityksiksi. Samoilla perusteilla katson, että oman toimintaympäristöni eli valtion taidehallinnon asiakkaat muodostavat taiteellisten ja luovien sisältöjen tuottajina luovien alojen ammatillisen ytimen. Taidealat kuuluvat siis luoviin aloihin ja taiteilijat ovat selkeästi luovien alojen toimijoita. Taide on luovan kasvun ja luovan talouden peruspilari totesi myös Tarja Cronberg (2011, 1 ja 42) raportissaan Luova kasvu ja taiteilijan toimeentulo.

Edellä kuvattua näkemystäni tukemaan olen avannut opetusministeriön alaisen taide-toimikuntalaitoksen taidealojen luokittelun ja nykyisen työ- ja elinkeinoministeriön edeltäjän kauppa- ja teollisuusministeriön luovien alojen määritelmän mukaiset yritystoimialat rinnakkain kaavioon (Kuvio 5, sivulla 31). Kuvio kuvaa luovan talouden kokonaisuutta toimijoiden toiminta-alojen kautta. Kokonaisuus muodostuu siis alan sisällöntekijöiden ja sisällön hyödyntäjien suhteesta, ei kummastakaan yksin. Taide ja taiteellinen osaaminen on kaiken luovan työn ja talouden perusta. Ilman taiteellista ydinosaa ei olisi luovaa taloutta eli luovien alojen liiketoimintaakaan. **Luovien alojen kehittäminen pitää siis ymmärtää kokonaisuutena, joka mahdollistaa sekä luovien alojen yritystoiminnan kehittymisen että muun luovien alojen ammatillisen toiminnan kehittymisen.**

Luovan alan toimijoiksi ja erilaisten tuki- ja kehittämistoimenpiteiden kohderyhmäksi tulee siten lukea alan yritysten lisäksi laajasti myös muut taiteen ja kulttuurin toimijat; yksityishenkilöt (taiteilijat, tuottajat, kuraattorit, managerit), kolmannen sektorin toimijat (taide- ja kulttuuriyhdistykset, järjestöt, säätiöt) ja julkishallinto (taide- ja kulttuurilaitokset, instituutiot).

Kuvio 5. Taiteen alat ja luovien alojen yritystoiminta-alat.

Luova talous muodostuu luovien sisällöntekijöiden ja sisällön hyödyntäjien suhteesta, ei kummastakaan yksin. Taiteellinen osaaminen on siis kaiken luovan elinkeinon edellytys ja perusta. Taiteenalojen luettelon lähteenä on taiteen keskustoimikunnalta haettavien apurahojen ja avustusten taidealat (Taiteen keskustoimikunta, 2011). Luovien alojen yritystoiminta-alojen luettelo löytyy Luovien alojen yrittäjyyden kehittämissstrategia 2015 -julkaisusta (2007).

Työ- ja elinkeinoministeriön Luovan talouden strategisen hankkeen tilaaman Luova raha -julkaisun mukaan Luova talous tarkoittaa "luovuuden ja talouden uutta suhdetta, jossa luoviin sisältöihin ja työtapoihin liittyvä taloudellinen toimeliaisuus lisääntyy ja vahvistuu yhteiskunnassamme" (Lamberg 2011, 8). Toisaalta saman hankkeen omassa loppuraportissa luovalla taloudella tarkoitetaan luovien alojen osaamisen, tuotteiden ja

palvelujen hyödyntämistä muilla aloilla (Sirpalepolitiikasta kohti luovan talouden ekosysteemiä 2011, 12).

Opetusministeriön linjaus luovan talouden käsitteistä edustaa hiukan selkeämpää ajattelua. Kulttuurin tulevaisuus -selontekoa varten laaditun taustaselvityksen mukaan Luovalla taloudella tarkoitetaan aineettomaan merkitystuotantoon perustuvaa taloutta, jonka tuloksena on luovia tuotteita tai merkitystuotteita ja konsepteja. Luovan talouden edellytyksiä ovat kulttuuriperintö ja uutta luova taide ja kulttuuri. Siihen voidaan lukea tieteen, taiteen, kulttuurin ja palvelutuotannon taloudellinen soveltaminen. (Kulttuuri – tulevaisuuden voima 2009, 38.)

Edellä esitettyjen määritelmien mukaan luova talous on luovuuden soveltamista ja hyödyntämistä taloudellisen hyödyn saavuttamiseksi. Itse haluaisin ajatella luovaa taloutta laajemmassa merkityksessä, siten että talous symboloi sanayhdistelmässä luovaan tai kulttuuriseen toimintaan liittyvää vaihdantaa, ei päämäärää. Taide ja luovuus voidaan käsittää itseisarvoisena, vailla välinearvoa olevana toimintana. Toisaalta taidetta ja luovuutta voidaan soveltaa ja hyödyntää erilaisten päämäärien välineenä. Luovan alan toiminta voi siis olla itseisarvoista tai välinearvoista mutta myös molempia vuorotellen tai limittäin. Luovan osaamisen hyödyntäminen on siis aina välinearvoista, mutta aina sen päämäärä ei ole taloudellinen hyöty. Päämäärät voivat olla kaupallisia, mutta aivan yhtä hyvin myös puhtaasti yhteiskunnallisia ja liittyä sivistykseen, hyvinvointiin, viestintään tai poliittiseen vaikuttamiseen. ”Luovuusstrategioiden keskittäminen luovan yrittäjyyden kehittämiseen ei takaa luovalle taloudelle laajapohjaista kasvu-alustaa. Luovuudesta tulee keskustella myös ilman taloustermejä” toteaa myös Tarja Cronberg raportissaan (2010, 42). Esitän että **Luova talous tulee siis ymmärtää yhteiskuntataloudellisena käsitteenä, ei ainoastaan liiketaloutena.**

Oma käsitykseni luovien alojen ja luovan talouden käsitteistä ja alan kehittämisen kohderyhmistä on selkeä. Kehittämistyössäni käsitän luovilla aloilla kaikkea luovaa ja taiteellista toimintaa erittelemättä lopputuotoksen hyödyntämisen tapaa tai arvoa. Luovalla taloudella käsitän luovan alan liiketoiminnan lisäksi myös luovan toimijan toimeentuloa eli luovan toiminnan ja työn yleisiä edellytyksiä, yhteiskunnallista talousjärjestelmää, joka mahdollistaa luovan työn tekemisen. Näin pääsen lopputulemaan,

joka osoittaa että **taiteenedistämisen ja luovien toimialojen kehittämisen raja-aitaa on syytä madaltaa.**

4.2 Luovan talouden ja taiteenedistämisen yhteys

Käsitteiden määrittely ja ajattelun avartaminen on ollut erityisen tärkeää, kun pohdin luovan talouden ja taiteenedistämistyön suhdetta. Taiteen tekijät yksittäisinä henkilöinä tai organisaatioina voidaan siis ymmärtää keskeiseksi luovien alojen toimijaryhmäksi. Luova talous voidaan ymmärtää liiketalouden lisäksi myös luovan toiminnan taloudeksi, luovan työn mahdollistajaksi. Samalla logiikalla myös taidetoimikuntalaitos taiteen asiantuntija- ja rahoitusorganisaationa voitaisiin ymmärtää osaksi luovien alojen ja luovan talouden kehittämistä. Toistaiseksi taidetoimikuntalaitos ei kuitenkaan ole mieltänyt itseään luovan alan kehittäjäksi, eikä se organisaationa ole aktiivisesti osallistunut luovien alojen keskusteluun tai sen kehittämiseen. Lain mukainen taiteenedistämistehtävä ja taiteilijat asiakaskohderyhmänä on haluttu pitää myös terminologisesti erossa luovien alojen käsitteistä.

Luovan pääoman synnyttäminen ja ylläpito on yhteiskunnallinen tehtävä. Siihen kuuluvat luovien taitojen oppiminen ja kehittäminen, luovat ympäristöt ja luovan työn edellytykset. Luovan työn edellytysten kehittämisessä keskeistä on luovan työn tekijöiden toimeentulo, johon sisältyvät apurahajärjestelmät, oikeudenmukaiset korvaukset, reilut sopimukset ja neuvotteluasema, yrittäjyyden mahdollisuudet, verotus, sosiaaliturva ja eläkkeet. (Kulttuuri – tulevaisuuden voima 2009, 38.) Taidetoimikuntalaitoksen tehtävänä on taiteilijoiden työskentelyedellytysten turvaaminen ja muu taiteen tukeminen. Se täyttää osaltaan yhteiskunnallisen luovan pääoman ylläpitoon liittyviä tehtäviä huolehtimalla luovan työn taloudellisista edellytyksistä apurahoilla ja avustuksilla. Apurahat ja avustukset eivät kuitenkaan yksin riitä tukemaan taiteen taloutta. **Taiteellisen työn tukemisen tulee tarkoittaa myös taiteilijoiden toimeentulon mahdollistamista omalla luovalla ja esittäväällä työllä.**

Aikaisemmin esittelemiini määrittelyihin nojaten olen omassa työssäni taiteen tuottajana tulkinnut - osittain organisaationi yleisestä linjasta poiketen - että taidealat kuuluvat luoviin aloihin ja taiteilijat ovat selkeästi luovien alojen toimijoita. Luovaa kasvua ja taiteilijan toimeentuloa selvittäneessä raportissa Tarja Cronberg toteaa, etteivät taide

ja luova talous ole vuorovaikutuksessa keskenään. Taiteilijoita ei oteta huomioon tämänhetkisessä keskustelussa luovasta taloudesta, luovista aloista ja luovasta yrittäjyydestä. (Cronberg 2011, 13.)

Kuitenkaan taiteentekijöiden työskentelyedellytysten edistäminen ei kuulu millekään muulle organisaatiolle yhtä selkeästi kuin taidetoimikuntalaitokselle. Mikä muu organisaatio olisi yhtä keskeinen, valtakunnallisesti organisoitunut, kaikki taiteenalat kattava ja ennen kaikkea arvovaltainen kuin juuri taidetoimikuntalaitos? Siksi mielestäni on varsin perusteltua ehdottaa, että **taidetoimikuntalaitos tulee saada mukaan luovien alojen strategiseen kehittämiseen ja luovan talouden edistämiseen niin valtakunnallisella kuin alueellisellakin tasolla.**

4.3 Taiteenedistäminen osana luovan talouden kehittämistä

Luovan talouden ja luovien alojen kehittäminen on vahvasti nykyisessä hallitusohjelmassa. Opetusministeriö vahvistaa luovaa taloutta kulttuuripoliittisen perustan kautta. Miten taidetoimikuntalaitos yhtenä keskeisenä kulttuuripoliittikan toteuttajana voisi olla mukana luovan talouden kehittämisessä?

Opetusministeriön Kulttuurin tulevaisuus -selonteossa (2010) ehdotetaan käytännön toimenpiteitä seitsemän eri teeman mukaisesti. Teemat ovat taiteen ja kulttuurin arvo ja merkitys, kulttuuriperintö ja kulttuuriympäristö, kulttuurinen moninaisuus ja monikulttuurisuus, yhteisöllisyys sekä sivistykselliset ja kulttuuriset oikeudet, luovuuden edellytykset, kulttuuripalvelut ja tuotannot sekä kulttuuritoimialojen talous, työllistyminen ja toimeentulo (Kulttuuri – tulevaisuuden voima 2010, 8). Opetus- ja kulttuuriministeriö on mukana kaikkien toimenpide-ehdotusten toimeenpanossa. Sitä kautta useimmat niistä liittyvät jollain tapaa myös taidehallintoon ja konkreettiseen taiteenedistämistyöhön.

Taidetoimikuntalaitoksen ja siten myös alueellisen taidetoimikunnan toimintaan itseltään selvästi liitettävä teema on taiteen ja kulttuurin arvo ja merkitys. Taiteen keskus-toimikunnan tulossopimuksen mukaan organisaatio on taiteen ja kulttuurin luovuutta ja moniarvoisuutta edistävä ja arvostava asiantuntijaorganisaatio ja valtion viranomainen, jonka toiminnan tavoitteena on mm. vahvistaa taiteen kehitystä ja vaikuttavuutta

yhteiskunnassa (Opetus- ja kulttuuriministeriön ja taiteen...2010, 1). Näihin tavoitteisiin sopisi liittää taiteen ja muun yhteiskunnan rajapinnoilta esimerkiksi selonteossa mainitut taiteen ja kulttuurin hyvinvointivaikutukset, koulutuksen sisällöt ja menetelmät, luova talous, kulttuuriyrittäjyys ja -vienti, työllisyys, monikulttuurisuus ja syrjäytymisen ehkäisy (Kulttuuri – tulevaisuuden voima 2010, 8–9).

Toisena taiteenedistämiseen ja luovaan talouteen liittyvänä teemana nostan esiin kulttuuripalveluiden ja -tuotantojen teeman. Selonteossa kulttuuri nähdään aikaisempaa voimakkaammin alueiden tulevaisuuden kehitystekijänä, jonka myötä myös aluekehitystoimijoiden ja alueellisen kulttuurihallinnon toiminnan merkitys kasvaa. Selonteko kytkee toisiinsa kulttuurin tuotantotavat ja kulttuurin saatavuuden sekä kulttuuripalvelujen tukemisen ja niiden rakenteiden kehittämisen. Toimenpide-ehdotusten mukaisesti olisi kehitettävä taiteen ja kulttuurin aluetoimijoiden keskinäistä koordinaatiota ja yhteistyötä valtion ja kuntien aluehallinnon toimijoiden kanssa. Lisäksi olisi kehitettävä taiteen ja kulttuurin tuki- ja rahoitusjärjestelmiä kokonaisuutena nykyistä joustavamiksi siten, että tunnistetaan riskirahoitusta edellyttäviä nopealiikkeisiä, pitkäjänteisiä tai perinteisistä aloista poikkeavia tuotantoja ja tuotantotapoja, uusia taiteen sekä kulttuurin aloja, hybriditaiteita tai konsepteja. (Kulttuuri – tulevaisuuden voima 2010, 26.)

Samantyyppiseen toimenpide-ehdotukseen päättyy myös Opetus- ja kulttuuriministeriön Luovuusstrategian loppuraportti, jossa kehoitetaan etsimään uusia malleja julkishallinnon, elinkeinoelämän ja kansalaisyhteiskunnan yhteistyöhön. (Yksitoista askelta luovaan Suomeen 2006, 12). Samoin toteaa Opetus- ja kulttuuriministeriön Luovan talouden ja kulttuurin alueelliset kehittämistoimenpiteet 2010–2020 -selvitys (2010) viitaten aiempaan, Pertti Paltilan laatimaan selvitykseen alueellisesta taiteen edistämisestä:

Laajennetaan taiteen ja kulttuurin alueellista yhteistyöverkostoa kaikkien aluekehittäjien suuntaan kunkin alueen lähtökohdista. Alueelliseen yhteistyöverkoston kuuluvat taiteen ja kulttuurin toimijoiden lisäksi mm. maakunnan liitot, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset, Koheesio- ja kilpailukykyohjelma, oppilaitokset sekä muut keskeiset alueelliset kehittämisorganisaatiot. (Luovan talouden ja kulttuurin ... 2010, 61.)

Kolmantena ja ehkä merkityksellisimminkin juuri taidetoimikuntalaitoksen toimintaan liittyvänä teemana tulee tarkastella kulttuuritoimialojen taloutta, työllistymistä ja toimeentuloa. Taiteilijoiden toimeentuloedellytysten turvaaminen on kirjoitettu myös

taiteen keskustoimikunnan sekä alueellisten taidetoimikuntien tulossopimukseen (Opetus- ja kulttuuriministeriön ja taiteen keskustoimikunnan välinen tulossopimus 2011–2013 2010, 2).

Apuraha- ja avustusmuotojen kehittämisen lisäksi yhtenä taiteilijoiden toimeentuloratkaisujen kehittämisen mahdollisuutena taidetoimikuntalaitos voisi osallistua erilaisten luovan alan rihmastojen tukemiseen. Taiteilijoiden verkottaminen keskenään ja muiden luovan alan toimijoiden ja edelleen muiden toimialojen toimijoiden kanssa voisi synnyttää uutta elinkeinoajattelua.

Luova työ edellyttää ketteryyttä ja joustavuutta. Sen voima ei ole makro- vaan mikrotaloudessa. Uutena vahvana trendinä ovat kulttuurialan lisääntyvät osuuskunnat ja verkostomaiset yritysryppäät. On myös arvokasta työllistää itsensä ja ehkä muutama muu luovan työn tekijä. Luovan tuotannon voima on laadullisissa eikä määrällisissä kriteereissä. On syntymässä verkostojakin nopeampi ja herkemmin ympäristöä aistiva organisoitumisen taso, jota voidaan kuvata luovana rihmastona (Kulttuuri – tulevaisuuden voima 2010, 28.) Kulttuuritoimialojen - siis myös taiteen- taloudessa on kehitettävä yrittäjyyden ja viennin edellytyksiä, tuotteistamista, konseptointia, liiketalousosaamista ja markkinointia (Kulttuuri – tulevaisuuden voima 2010, 27).

Edellytyksenä taiteen ja kulttuurin vaikuttavuuden kehittymiselle on siis hyväksyä taide sekä itsessään arvokkaana toimintana että hyötyä tuottavana välinearvoisena toimintana. Itseisarvoinen ja välinearvoinen taide edellyttävät toisensa ja niiden välillä on jatkuva vuorovaikutus. (Kulttuuri – tulevaisuuden voima 2010, 8–9.) Mielestäni taiteen välinearvon tavoitteellisempi esiintuominen ja soveltavan taiteen tukeminen voisi olla valtion taidetoimikuntalaitoksen vahvempi painopiste, jolla se luontevasti osallistuisi **taiteilijoiden toimeentulomahdollisuuksien ja siten myös luovan talouden kehittämiseen**. Tarpeellista on panostaa myös järjestelmälliseen **alueellisten yhteistyöverkostojen kehittämiseen**. Molemmissa toiminnoissa tuottajaosaamisesta on selkeää hyötyä.

4.4 Alueellinen taidetoimikunta kulttuurituottajaroolissa

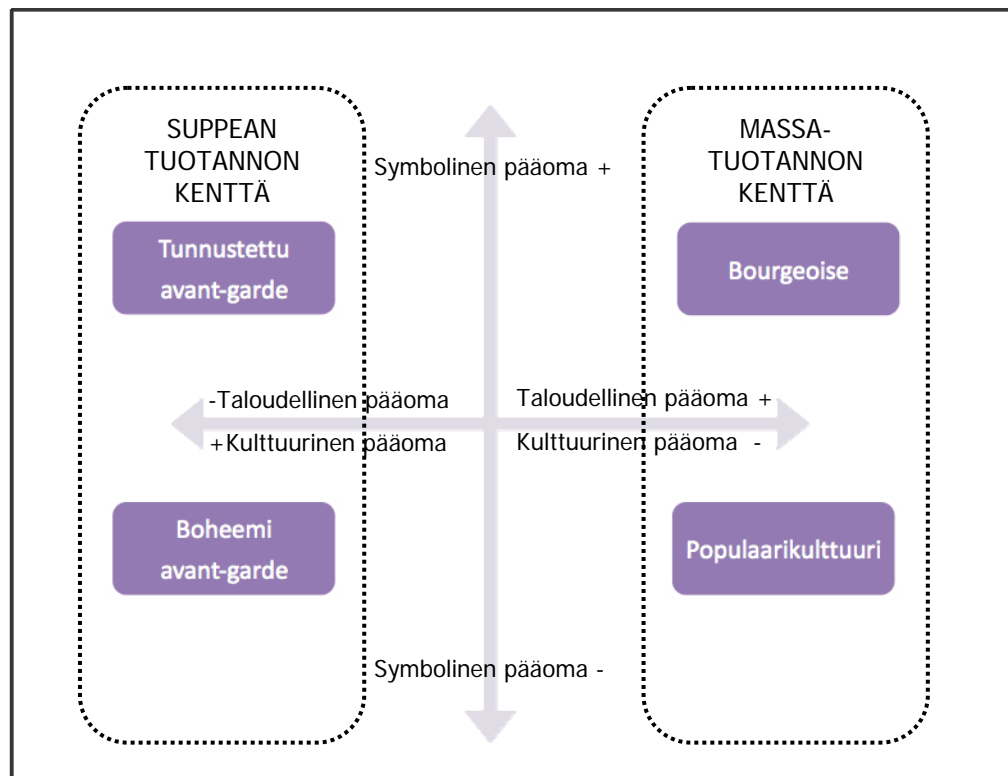
Viime vuosikymmenien kulttuuripoliittisessa keskustelussa taiteen itseisarvo ja sivistykselliset päämäärät ovat saaneet rinnalleen myös keskustelua taiteen taloudellisista arvoista. 1990-luvulla opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalle juurtui kulttuuriteollisuus -käsite ja 2000-luvun alussa luovien alojen ja luovan talouden käsite. Taidetoi-

mikuntalaitokselle luovien alojen käsite ja alan kehittämiseen osallistuminen on kuitenkin verrattain uutta. Taidetoimikuntalaitoksen lakisääteistä tehtävää on toteutettu taide- ja kulttuuripolitiikan näkökulmista ja työkaluilla, mutta luovien alojen kehittämisen yhteyteen sitä ei ole aikaisemmin juurikaan liitetty.

Alueellisessa taidetoimikunnassa työskentelevä tuottaja toimii paitsi omassa tuottajaroolissaan, myös osana taustaorganisaationsa roolia. Näen, että alueellinen taidetoimikunta voidaan tuottajan näkökulmasta käsittää kulttuurituotannollisena yksikkönä, jolla on selkeä kytkös luovaan talouteen ja luovien alojen kehittämiseen. Tuottajan toimintaympäristöä ja tehtäviä voidaan tarkastella kulttuurituotannon julkisen sektorin roolien ja niiden lähiaikaisten muutosten valossa.

Taiteen ja talouden suhdetta on tarkasteltu useista eri näkökulmista maailmalla ja Suomessa. Tutkija David Throsby (2006, 18) lajittelee kulttuurin ja talouden risteyskohdat seuraavasti 1) kulttuuri talouskasvun vauhdittajana 2) taiteen ja kulttuurin julkinen tuki ja tasapaino suoran tuen (apurahoituksen) ja epäsuoran (veroedut) välillä, 3) kulttuurituotteiden ja -palveluiden vienti 4) yksityisen ja julkisen sektorin yhteistyön mahdollisuudet kulttuuriperinnön säilyttämisessä 5) taiteen ja kulttuurin työllistävät vaikutukset 6) tekijänoikeuskysymykset. Näistä suhteista suomalaisen kulttuuripolitiikan yleisten tavoitteiden kautta ja suoraan taiteen edistämistehtävien kautta osa liittyy selkeästi myös taidetoimikuntalaitoksen toimintaan. Näitä ovat apurahoitus, taiteen viennin tukeminen ja taiteen työllisyysvaikutukset.

Katri Halonen (2011) on tutkinut kulttuurituottajan työtä väitöskirjassaan "Kulttuurituottaja taiteen ja talouden rajalla". Rinnastan Halosen väitöskirjasta kulttuurituottajan työn suoraan alueellisen taidetoimikunnan työhön. Halosen lainaama ranskalainen sosiologi ja kulttuuriantropologi Pierre Bourdieu on luonut käsitteen kulttuurinen pääoma jo 1970-luvulla. Halonen esittelee Bourdieun ajattelusta erityisesti kulttuurikentän kahtiajakoa rahan ja taiteen, tai kaupallisuuden ja luovuuden, välillä. Bourdieun mukaan kulttuurituotannon kenttä (Kuvio 6) jakautuu vastakkaisiin suppean tuotannon ja massatuotannon alakenttiin, joiden erottajana on kulttuurisen ja taloudellisen pääoman arvostus. (Halonen 2011, 22).

Kuvio 6. Kulttuurituotannon kenttä

Suppean tuotannon ja massatuotannon alakenttien suhde kulttuuriseen, taloudelliseen ja symboliseen pääomaan (soveltaen Bourdieu 1996/1992, 124; 1993, 186, ref. Halonen 2011, 23). Taidetoimikuntalaitos sijoittuu perinteisesti suppean tuotannon kenttään, mutta tuottajuusajattelun myötä liukumaa massatuotannon kentälle on odotettavissa.

Suppean tuotannon kentällä tuotetaan taidetta taiteen vuoksi, eikä sen mahdolliseen kaupalliseen arvoon perustuen. Massatuotannon kentällä kulttuurisen pääoman merkitys on pienempi ja taloudellisen pääoman merkitys korostuneempi kuin suppean tuotannon kentällä. Massatuotannon kenttä toimii kysynnän ohjaamana tuottaen kaupallisia tuotantoja ennalta rakennetuille markkinoille. (emt., 23–24.) Taiteenedistämistehävänsä mukaisesti taidetoimikuntalaitos sijoittuu kulttuurintuottajana suppean tuotannon kentälle ja sen arvostuksiin. Massatuotannon kentän merkitys kulttuurituotannossa on kasvanut 1990-luvun alusta alkaen, eli siis kulttuuriteollisuus -käsitteen lanseerauksen aikoihin. Samalla suppean tuotannon ja massatuotannon kenttien välinen ero on muuttunut ja kentät ovat osittain sekoittuneet. Halosen mukaan erot konkretisoituvat kulttuurikentän välittäjäpositioissa eli taiteen ja talouden rajapinnalla toimivien ammattilaisten toiminnassa (emt., 24–25).

Halonen näkee että Bourdieun mallin soveltaminen suomalaiseen kulttuurituotannon kenttään vaatisi täydennystä. Kulttuuritoiminnassa taiteelle on sen itseisarvoisen funktion rinnalle noussut myös sosiaalista eheyttä, kansakunnan identiteettiä sekä asukkaiden viihtyvyyttä lisääviä elementtejä (Cantell 2002; Kangas 1999; Kangas & Pirnes 2003, ref. Halonen 2011, 26). Tästä seuraava Halosen havaintosarja perustelee siis suppean tuotannon kentän liukumaa kohti massatuotannon kenttää ja koskee näemykseni mukaan myös taidetoimikuntalaitosta ja erityisesti sen tulevaisuuden roolia kulttuurintuotannossa.

Halosen mukaan julkisen sektorin tuen painopiste on siirtynyt taiteilijoiden toiminnan tukemisesta kulttuurin tuotannon tukemiseen. Julkisen sektorin rahoittajat ovat myös ottaneet yritykset hakijoina tukikelpoisuuden piiriin. (Halonen 2011, 26.) Havainto pitää paikkansa myös taidetoimikuntalaitoksen kohdalla. Rahoitusta voivat hakea myös yritykset, ja tilastojen valossa (kts. Kuvio 2, sivulla 15) tuen painopisteen voidaan tulkita olevan taiteen ja kulttuurin tuotannon tukemisessa, vaikka suurin yksittäinen osuus tuesta jaetaankin työskentelyapurahoina suoraan taitelijoille.

Taidetoimikuntalaitoksen toiminnan kehittymisen kannalta mielenkiintoinen on myös Halonen viittaus Raija Julkusen *kaksoisliike* -termillä kuvattuun prosessiin, jossa julkisen sektorin toimintaa siirtyy yksityiselle sektorille ja markkinaperiaatteita julkisen sektorin sisälle (Halonen 2011, 26). *”Yrityksmaailmasta käyttöön otettavien vaikutusten myötä kulttuuripoliittisen järjestelmän eriytyneisyyden ja omaleimaisuuden aste vähennee, minkä seurauksena järjestelmän sisällä olevat instituutiot alkavat muistuttaa aikaisempaa enemmän liikeyrityksiä. Mahdollisesti myös niiden tuotteet standardisoituvat”*. (Kangas 2001, 23–24, ref. Halonen 2011, 26.)

Tämä kuten kaikki edellä mainitut viitteet suppean tuotannon kentän liukumasta lähemmäs massatuotannon kenttää voidaan johtaa koskemaan myös alueellisen taide-toimikunnan toimintaa, kun toimikunta **ymmärretään kulttuurituotannollisena kehittäjäorganisaationa** eikä ainoastaan perinteisesti hallinto-organisaationa. Tuotannollisena organisaationa taidetoimikunta voi ohjata rahoitustaan ja palvelutoimintaansa tukemaan paitsi itseisarvoista taiteellista työskentelyä myös sellaista rakenteellista kehittämistoimintaa, jonka myötä taiteen tekijöiden toimeentulon on mahdollista kehittyä pidemmällä tähtäimellä.

5 Case Art Hub - Avaus alueellisen taidetoimikunnan kehittäjä- ja tuottajarooliin

Tuottajana olen omassa työssäni alueellisessa taidetoimikunnassa ottanut vastaan luvussa 4 kuvattuja kehittämishaasteita. Keskeisimpiä niistä on nostettu myös taiteenedistämisen ulkopuolisella rahoituksella tehdyn kehittämishankkeen lähtökohdiksi:

- Taiteen tekijät yksittäisinä henkilöinä tai organisaatioina tulee ymmärtää keskeiseksi luovien alojen toimijaryhmäksi.
- Luova talous tulee ymmärtää liiketalouden lisäksi myös luovan toiminnan taloudeksi, luovan työn mahdollistajaksi.
- Taidetoimikuntalaitos taiteen asiantuntija- ja rahoitusorganisaationa tulee nähdä osana luovien alojen ja luovan talouden kehittämistä.
- Taiteellisen työn tukemisen tulee tarkoittaa myös taiteilijoiden toimeentulon mahdollistamista omalla luovalla ja esittävällä työllä. Apurahoituksen ei tarvitse olla ainoa taidetoimikuntalaitoksen tarjoama keino toimeentulon tukemisessa.
- Taiteen ja kulttuurin aluetoimijoiden keskinäistä koordinaatiota ja uusia yhteistyömalleja valtion ja kuntien aluehallinnon toimijoiden kanssa tulee kehittää.
- Taiteen ja kulttuurin alueellista yhteistyöverkostoa kaikkien aluekehittäjien suuntaan tulee laajentaa.

Vaikka taidetoimikuntalaitos keskeisenä kulttuuripolitiikan toimeenpanijana ei ole katsonut kuuluvansa luovan talouden kehittämisen etujoukkoihin, on opetus- ja kulttuuriministeriö ilmoittanut vahvistavansa luovaa taloutta nimenomaan kulttuuripoliittisen perustan kautta, eli käytännössä mm. koordinoimansa Luovien alojen yritystoiminnan kasvun ja kansainvälistymisen kehittämisohjelman 2007–2013 kautta (Luova talous ja kulttuuri..2009, 4).

Kyseisestä kehittämisohjelmasta rahoitettiin myös vuosina 2009–2011 toteutettu Art Hub -Luovien alojen osaamisyhteisö -hanke², jota esittelen tässä luvussa. Käytän johdamaani hanketta opinnäytetyössä case-esimerkkinä alueellisen taidetoimikunnan tuotannollisen kehittämisajattelun mahdollisuuksista. Hanke toimii näin osana opinnäytetyöni havainto- ja tutkimusaineistoa, jonka avulla rakennan sekä taidetoimikunnan että tuottajan roolia luovien alojen kehittäjänä.

² www.arthub.fi

Art Hub -hankkeen keskiössä oli *alueellisten taidetoimikuntien kehittäminen luovien alojen palveluntarjoajina ja osana luovien alojen kehittäjäorganisaatioiden verkostoa*. Hanke oli oman kuusivuotisen läänintaiteilijakauteni keskeisin ja laajamittaisin kehittämistyö. Sen myötä avattiin taidetoimikuntalaitoksessa strategiatason keskustelu taidetoimikuntien roolista luovan alan kentässä. Keskustelun tuloksia olen avannut luvussa 6.2. Kaikki seuraavissa alaluvuissa esiteltävä Art Hub -hanketta koskeva tieto on koostettu erilaisista itse laatimistani projektiasiakirjoista, jonka vuoksi lähdetietoa ei ole erikseen merkitty.

5.1 Hanketyön tuloksena uusia toimintamalleja

Hanketoimenpiteet oli Art Hubin hankesuunnitelmassa jaettu kolmeen osaan: Palvelupolku, Palvelumallit ja Osaamisyhteisötoiminta. Osioiden kehittäminen tapahtui kehittämistyöryhmissä, joihin osallistui taidetoimikuntien, taide- ja kulttuurialan toimijoiden sekä elinkeino- ja aluekehittäjien edustajia hankkeen toiminta-alueilta Kanta- ja Päijät-Hämeestä, Pirkanmaalta ja Keski-Suomesta. Kehittämistyöryhmien vetämisessä käytettiin luovan alan asiantuntijoita eri osaamisaloilta. Yhteistyön konkreettisina tuloksina syntyi tuotteistettuja palvelu- ja toimintamalleja sekä alueellisille taidetoimikunnille että luovan alan toimijoiden ja kehitysorganisaatioiden välille.

Palvelupolku-osion tavoitteena oli laatia luovien alojen toiminnan kehittämiseksi palvelupolku, johon kootaan tietoa alueellisista ja valtakunnallisista luovan alan tuki- ja kehittämispalveluista sekä tuottaa palvelupolusta verkkosovellus, joka toimii työkaluna luovan alan kehittäjien palveluohjaukselle ja tietopankkina itsenäiselle tiedonhakijalle. Hankkeen tuloksena yhteistyössä KOKO:n³ Luovien alojen verkoston kanssa osiossa syntyi www.kompassipolku.fi palvelusivustot, joiden avulla luova toimijat ja kehittäjät löytävät helposti erilaiset julkisesti tarjolla olevat luovan alan tuki- ja kehittämispalvelut valtakunnallisesti tai omalta alueeltaan.

Palvelumallit-osion tavoitteena oli kehittää alueellisille taidetoimikunnille yhdessä sidosryhmien kanssa tuotteistettuja luovien alojen tuki- ja kehittämispalveluja, joita tuote-

³ KOKO oli työ- ja elinkeinoministeriön koordinoima alueellinen koheesio- ja kilpailukykyohjelma, joka päättyi vuoden 2011 loppuun.

taan alueellisissa taidetoimikunnissa yhdessä muiden alueilla toimivien kehittäjäorganisaatioiden kanssa. Tuloksena syntyi sekä alueellisten taidetoimikuntien omaa toimintaa kehittäviä toimintamalleja että asiakkaiden tarpeisiin vastaavia ja alueellista yhteistyökumppanuutta vahvistavia tuotteistettuja palvelumalleja. Kehittämistyötä tehtiin kolmessa eri painopisteessä: viestinnässä, asiakkuuksissa ja tuotteistamisessa. Alueellisten taidetoimikuntien viestintää kehitettiin rakentamalla viestinnän ohjeistot eli viestintästrategia- ja suunnitelmamallit. Asiakkuuksien hallintakäytäntöjä kehitettiin rakentamalla alueellisen yhteiskäytön mahdollistava luovan alan asiakasrekisteri. Ja palveluja kehitettiin rakentamalla tuotteistamis- ja arviointimalli sekä tuotteistamalla ja pilotoimalla viisi konkreettista luovan alan toimijoille suunnattua palvelua. Tuotteistetut palvelut olivat Into-vertaisfoorumi, Liekki-toimialakohtaaminen, Voitto-rahoituspäivä, Neuvo- ja Helmi-asiantuntijapalvelut.

Osaamisyhteisö-osiossa tavoitteena oli yhdessä luovien alojen toimijoiden kanssa mallintaa luovien alojen osaamisyhteisöjen syntymistä ja tukea jo olemassa olevien yhteisöjen toiminnan kehittymistä ja verkottumista. Yhteistyöstä Lahden luovan talouden konsortion kanssa tuloksena syntyi mallinnos ja pilotointi osaamisyhteisötoiminnasta Lahden alueella. Mallinnos koostui kahdesta selvitystyöstä ”Visioita Luovasta Lahdesta – Selvitys Lahden alueen luovan talouden laajuudesta, merkityksestä sekä mahdollisuuksista” ja ”Luovien alojen keskuksen liiketoiminnan konseptointi”. Pilotointina voidaan pitää konsortion toiminnan konkretisoitumista Lahden luovan talouden ja toiminnan kehittämissyhdistyksi⁴.

Kaikista hankkeen kehittämissosioista on siis muodostunut käytännön toimintaan asetuvia toimintamalleja. Palvelupolkuideasta on rakentunut Kompassipolku - palvelusivusto verkkoon. Sivuston ylläpito ja kehittäminen jatkuu hankkeen jälkeen Luovien alojen verkoston suojissa. Alun perin melko avoimesti määritellystä osaamisyhteisöajatuksista on muodostunut aktiivinen luovan alan kehittämissyhdistys Lahden Luovat ry, jonka toiminta jatkuu ja kehittyy itsenäisesti. Sen sijaan alueellisten taidetoimikuntien oman palvelutarjonnan kehittämiseksi rakennetut palvelumallit eivät toistaiseksi ole löytäneet paikkaansa valtakunnallisessa toiminnassa. Hanketyön tavoitteet voidaan katsoa saavutetuiksi, kun palvelumallit on ideoitu, konseptoitu ja pilotoitu. Siitä huolimatta on syytä pohtia miksi palvelumallien jalkauttaminen taidetoimikuntatyöhön

⁴ Lahden luovan talouden ja toiminnan kehittämissyhdistys Luovat ry, www.luovat.fi

on haasteellista tai mitkä ovat niiden käyttöönoton edellytyksiä tai haasteita. Erityisen kiinnostavaa on pohtia tarvitaanko uudenlaisen palveluajattelun jalkauttamiseksi nimenomaan tuottajaosaamista.

5.2 Hankkeen tulosten jalkauttaminen taiteenedistämistyöhön

Art Hub -hanke vastasi monella tavalla luvussa 5 esitettyihin kulttuurin, taiteen ja luovan alan valtakunnallisiin kehittämisehdotuksiin. Hankkeen tuloksena syntyi havainto ja kokemus siitä, että strategioissa ja selonteoissa kuvailtua toimijoiden välistä **yhteistyötä** voi rakentaa alueilla, jos *toimijoilla on selkeä, yhteinen toiminnallinen tavoite ja resurssit käytännön verkostotyöhön.*

Yhteisenä tavoitteena voi olla esimerkiksi taiteen ja kulttuurin toimijoiden *toimintaedellytysten ja elinkeinojen* kehittäminen. Käytännön verkottuminen edellyttää organisaatioiden strategisten ja operatiivisten vastuuhenkilöiden tunnistamista ja keskinäistä **kohtauttamista**. Yhteistoiminnan motivaatiotekijänä voi olla esimerkiksi kulttuurin toimijoiden kehittämistarpeisiin vastaavien yhteispalveluiden tai tapahtumien kehittäminen ja organisointi.

Loppuarviona hanketyön tuloksellisuudesta voidaan todeta, että hanke saavutti projektisuunnitelman toimenpidetason tavoitteet ja ulottui osin vaikuttamaan myös laajaksi asetettuihin yleisempiin kehittämistavoitteisiinsa. Hanketyön vaikutuksina alueellisten taidetoimikuntien kontaktipinta luovien alojen kehittämiseen on laajentunut ja omia toiminta- ja palvelumalleja osataan jossain määrin kehittää. Luovien alojen kehittäminen voidaan ainakin hankkeeseen osallistuneissa alueellisissa taidetoimikunnissa ymmärtää osaksi taiteenedistämistyötä.

Art Hub -hankkeessa tuotteistettujen ja pilotoitujen taidetoimikuntapalveluiden valtakunnallinen jalkauttaminen on hankkeen päätyttyä ollut odotettua haasteellisempaa. Haasteet eivät todennäköisesti johdu hanketyön tuloksena rakentuneiden toimintamallien sisällöstä, koska ne ovat syntyneet asiakkaiden kanssa yhteistyössä ja piloteissa niille on voitu osoittaa selkeää tarvetta. Ensimmäinen syy jalkautuksen ongelmiin lienee ajankohdassa; taidehallinnon uudistuksen suurten linjakysymysten äärellä ei ole mahdollista paneutua aluetyön kehittämisen yksityiskohtiin. Toinen olennainen syy on

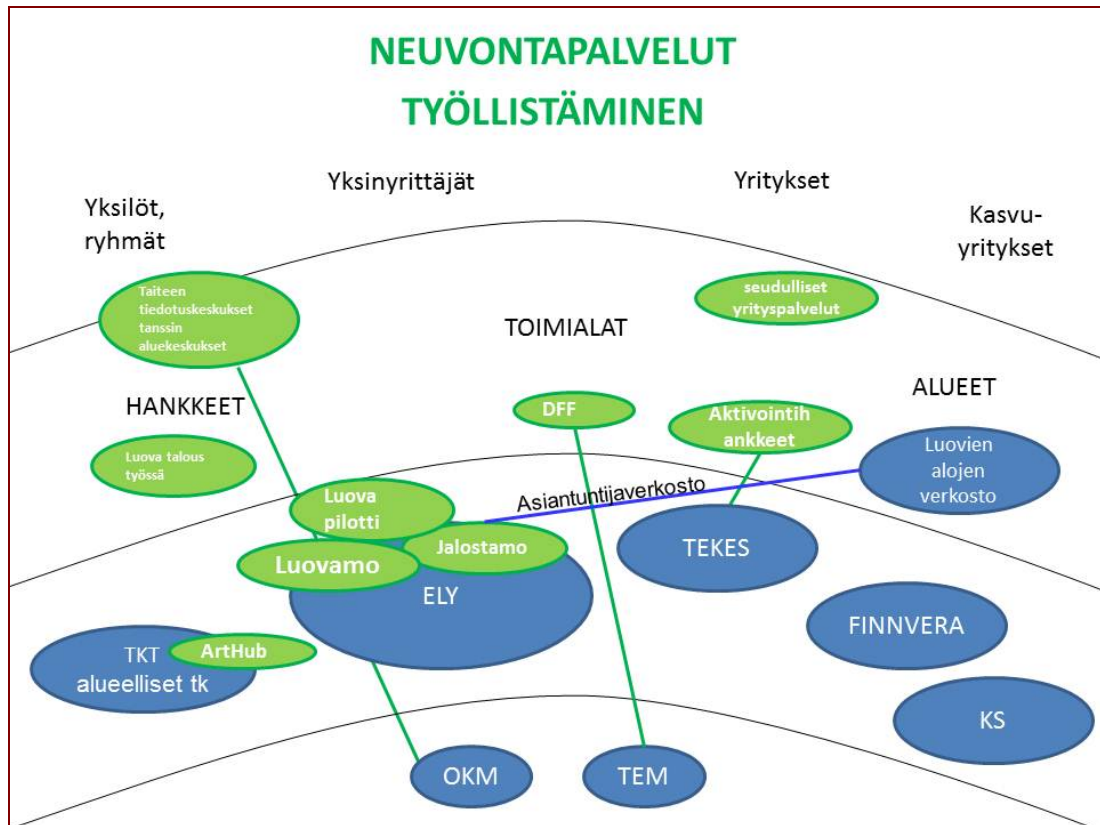
hankkeen syntytavassa. Hanke ei syntynyt varsinaisesti organisaation strategisten linjausten tai ajankohtaisten toimintasuunnitelmien pohjalta, vaan yksittäisten henkilöiden aktiivisuudesta. Tämän myötä siltä puuttui perusorganisaation sitoutuminen ja tuki, jota olisi tarvittu hanketyön alussa sen merkityksellisyyden vahvistamiseen ja yhteistyön rakentamiseen sekä hankkeen lopussa tulosten jalkauttamiseen.

Syitä sitoutumisen ja tuen puutteeseen on useita. Yksi on se, ettei taidetoimikuntalaitoksella yleisesti eikä yksittäisillä alueellisilla taidetoimikunnilla ole ollut lain ja asetuksen lisäksi yhteistä selkeää näkemystä toiminnan tarkoituksesta ja tavoitteista eikä aukikirjoitettua strategiaa tavoitteiden saavuttamiseksi. Laitoksessa tai alueilla ei ole tehty järjestelmällisiä toimintaympäristöanalyysseja eikä asiakaskartoituksia eikä siten tunnistettu strategisia kehittämistarpeitakaan. Koska yleiset linjaukset ja yhteiset näkemykset kehittämistarpeista ovat puuttuneet ja kokemusta organisaation kehittämistä projektien avulla ei ole ollut, saattoi yksittäisten henkilöiden proaktiivisuus johtaa näinkin isoon hanketoimintaan ilman keskusjohdon näkemystä ja asian tarkempaa analyysia.

Toinen syy on se, että koko luovan alan käsite ja sen kehittämiseen liittyvät näkökulmat ja mahdollisuudet olivat organisaatiolle vieraita. Taiteen edistämiseen keskittyneen organisaation johdossa oli vielä kolme vuotta sitten näkemys, että luovat alat ovat käsitteenä vain muoti-ilmiö eivätkä mitenkään liity taidetoimikuntalaitoksen toimintaan. Viime vuonna esitettiin organisaation strategiapäivillä, ettei meidän pitäisi ylipäätään puhua asiakkaistamme luovan alan toimijoina, kun he kerran kaikki ovat yksiselitteisesti taiteilijoita. Oman näkemykseni mukaisesti korostan edelleen, ettei mitään luovia aloja ole olemassa ilman taiteellista ydintä. Koko luovan alan arvoketju perustuu taiteeseen ja taitelijoiden luovaan osaamiseen. Siksi taiteilijat on käsitettävä luovan alan toimijoina ja taiteenedistäminen yhtenä luovan alan palveluna.

Nyt käynnissä oleva taidetoimikuntalaitoksen uudistus tulee muuttamaan taiteenedistämistoiminnan hallinnollista rakennetta ja mahdollisesti toiminnan sisältöjäkin. Art Hub -hankkeessa rakennettujen toimintamallien käyttöönotto voi onnistua uudessa, strategisesti yhtenäisemmin ohjatussa organisaatiossa. Lisäpainetta Art Hubin kehittämien toimintamallien käyttöönotolle tulee antamaan myös lähiaikoina julkaistava TEM:n ja OKM:n yhteinen luovien alojen kehittämislinjaus. Kehittämisen toimintaympäristöön

(Kuvio 7) on otettu mukaan myös taidetoimikuntalaitos ja työllisyyteen liittyvissä neuvontapalveluissa on esiin nostettu nimenomaan Art Hubin palvelumallit.

Kuvio 7. Luovan alan kehittämispalveluiden toimijakenttä ja toimintoja (OKM-TEM yhteistyön työpaperi 2012).

Ministeriöiden ja niiden hallinnonalojen yhteistoiminta on välttämätön edellytys luovan alan tukipalveluiden kehittymiselle. Tulevaisuudessa valtion tuen taiteelle odotetaan pienenevän ja yhä useamman taiteen ammattilaisen ja ammattimaisesti toimivan taideorganisaation on kehitettävä työlleen muita rahoitusmuotoja. Yrittäjyys, yrittäjämäinen ammatinharjoittaminen tai itsensä työllistäminen nousee taidealallakin keskeisemmäksi vaihtoehdoksi. Luovan alan ja erityisesti taiteen alan erityislaatuisuus vaatisi elinkeinokehittäjiltä erikoisosaamista, jota niillä ei vielä ole. Taiteen ja sen sovellusten monipuolisempaan hyödyntämiseen yhteiskunnassa ja liike-elämässä tarvitaan uudenlaista ajattelua ja yhteistyötä. Tämän kaltaisen **yhteistyön rakentamisessa tulisi hyödyntää taidetoimikunnan osaamista taiteen asiantuntijana ja nimenomaan kulttuurituottajien osaamista ja kykyä toimia taiteen, talouden ja hallinnon rajapinnalla.**

6 Suuntaviivoja luovan alan kehittämiseksi taidetoimikuntatyössä

Tässä luvussa tuon esille runsaasti erilaisia näkemyksiä siitä minkälaisia luovan alan kehittämiseen liittyviä toimenpiteitä taiteenedistämistyöhön tulisi sisällyttää. Luvun tietopohja on koottu sekä jo olemassa olevasta tutkimuksesta, aikaisemmin tehdystä asiantuntijaryhmätyöstä että tätä opinnäytetyötä varten tehdystä asiantuntijoiden teemahaastattelusta. Aineiston avulla avautuu myös luovan alan kehittämisen eli tuottajan työn haasteet ja mahdollisuudet. Haasteisiin esitän ratkaisuja luvussa 7.

6.1 Tutkimustietoa taiteilijoiden tarpeista

Yksi keskeinen taiteenedistämisen tehtävä on taiteentekijöiden toimintamahdollisuuksien tukeminen. Alueellisen taidetoimikunnan tunnetuin keino taiteen ja kulttuurin toimintamahdollisuuksien edistämiseksi on suoran taloudellisen tuen jakaminen avustusten ja apurahojen muodossa. Toinen merkittävä keino tukea toimintamahdollisuuksia on läänintaiteilijoiden työ, jota toteutetaan erilaisten kehittämis- ja koordinaatiohankkeiden ja koulutus-, neuvonta- ja tukitoiminnan muodossa. Tässä alaluvussa tuon tutkimustulosten valossa esiin sellaisia taiteilijoiden havaitsemia tarpeita ja kehittämis-ehdotuksia, joihin näkemykseni mukaan voitaisiin vastata nimenomaan alueellisten taidetoimikuntien tarjoaman tuottajatyypin toiminnan avulla.

YTT Raija-Leena Loisa (2010) on selvittänyt Luovan työn asemaa ja kerrannaisvaikutuksia maakunnallisella alueella. Tutkimus tehtiin Suomen Kulttuurirahaston Keski-Suomen ja Etelä-Savon maakuntarahastojen toimeksiannosta, mutta sen suunnitteluun ja toteuttamisvaiheisiin osallistuivat yhteistyökumppaneina myös Keski-Suomen ja Etelä-Savon taidetoimikunnat. Tutkimuksen tavoitteena oli kartoittaa kahden maakunnan eri taiteenaloilla toimivien taiteilijoiden ja taiteentekijöiden taloudellista asemaa sekä toimintamahdollisuuksia. Tutkimuksella haettiin taiteilijoiden ja taiteentekijöiden palautetta rahastojen avustuspolitiikkaan ja ideoita heidän elin- ja työskentelyolosuhteidensa parantamiseen. Tutkimuksen tuloksista voi tunnistaa myös monitahoisen tuottajapalvelun tarpeen.

Tutkimuksessa kysyttiin mm. miten taiteilijoiden työskentelyolosuhteita voitaisiin parantaa. Taiteilijoiden vastausten mukaan tärkein ja kannustavin tukimuoto tai -palvelu on edelleen apurahoitusta ja erityisesti pitkät työskentelyapurahat. Vastauksissa korostui

apurahojen merkitys sekä tulolähteenä tai toimeentulon turvana että tunnustuksena ja meriittinä. Taiteilijat eivät kuitenkaan oleta, että heitä elätettäisiin kokonaan julkisin varoin. Sen sijaan he tarkastelevat työskentelyolosuhteitaan rakentavasti ja pyrkivät hahmottamaan mahdollisuuksia tulla paremmin toimeen työstä kertyvillä tuloilla. Asenteen voisi kiteyttää seuraavasti ”vettä ei kannata kantaa kaivoon, etsitään se lähde, joka tuottaa sitä itse”. (Loisa 2010, 63.) Tämä on mielestäni tärkein signaali, jota taiteilijoiden toiminta- ja toimeentulomahdollisuuksia kehitettäessä olisi syytä seurata. On selvää, että taiteen itseisarvoa tulee vaalia ja taiteen tekemiseen tulee edelleenkin suunnata julkista rahoitusta. **Samalla julkisella rahoituksella voitaisiin kuitenkin tukea työn tekemisen edellytyksiä niin, että työstä olisi saatavissa muunkinlaista toimeentuloa.**

Tutkimuksen mukaan apurahojen lisäksi työskentelyä edistävää tukea tulisi suunnata ensisijassa esitys- ja näyttelytiloihin, markkinointiin ja tuottamiseen, työ- ja harjoitustiloihin sekä kuljetus- ja matkakustannuksiin. Esitys-, näyttely-, työ- ja harjoitustilat ovat luonnollisesti keskeisin toiminnan edellytys myös taidealoilla. Tilakysymykset koskevat jollain tavalla kaikkia taiteenlajeja. Taiteelliseen työskentelyyn soveltuvien tilojen perusedellytyksinä pidetään sitä, että ne ovat vuokraltaan edullisia, asianmukaisesti varusteltuja ja rakenteiltaan terveitä. Lisäksi olisi toivottavaa, että tilat olisivat muunneltavia ja niitä voisi vuokrata joustavasti myös määrä- tai osa-aikaisesti. Joidenkin taiteilijoiden toiveena on myös suuremman joukon käytössä oleva, yhteistoiminnallinen tila, jossa usean alan tekijät voisivat työskennellä ja kokoontua. Tilaongelmia ehdotetaan ratkaistavaksi myös ilman kiinteitä seiniä: tyhjillään olevia liikehuoneistoja voitaisiin käyttää näyttelytoimintaan keskieurooppalaiseen tapaan. Toisaalta huomioidaan, ettei taiteen esilletuomisen tarvitse rajoittua tiettyihin, sille osoitettuihin tiloihin: esitystilaja on kaikkialla keskellä arkea ja ihmisiä. (Loisa 2010, 61–63.)

Tilakysymysten kanssa yhtä tärkeänä pidettiin markkinointi- ja tuottajapalveluja. Tuottajia, agenteja ja managereita toivottiin työtilaisuuksien ja rahoituksen hankkimiseen. Jopa läänintaiteilijoiltakin toivottiin apua tuottamiseen ja markkinointiin. Mahdolliselta taiteen tuottajalta odotettiin sekä asiantuntemusta toimeentuloon liittyvissä haasteissa että herkkyttä taiteen sisällöistä. Tuottajan odotettiin olevan ammattilainen, joka tekee kaiken muun taiteilijan keskittyessä omaan työskentelyynsä. Tarvetta markkinointi- ja tuottaja-ammattilaisten apuun perusteltiin siten, että taiteilijan oma aika ei

riitä ja lisäksi taiteilija on jäävi ja epäuskottava kehuaan omaa työtään. (Loisa 2010, 61–62.)

Tuottajanäkökulmasta mielenkiintoista tutkimuksessa on myös esille tullut toive eri alojen taiteilijoiden kohtaamisesta. Kohtaamisia voi edesauttaa sekä toiminnoilla ja että yhteisillä tiloilla. Toiminnallisena esimerkkinä tutkimuksessa tuotiin esiin Savonlinnassa toimiva kulttuuriyhdistys Äksy Kissa, joka on saanut eri alojen ihmiset kohtaamaan. Tiloihin perustuvaa yhteistoimintaa ja kohtaamisia edesauttavat puolestaan erilaiset taidetalot tai kulttuurikeskukset, jossa usean alan tekijät voivat työskennellä ja kokoontua. Muina taiteellista toimintaa tukevana muotoina taiteilijat mainitsivat julkiset teosostot, prosenttiperaatteen toteutumisen ja ylipäättään teostilaukset. Monet vastaajat toivoivat myös poliittisille päättäjille ja paikallishallinnon viranhaltijoille lisää kulttuurimyönteisyyttä ja taiteen arvostusta. Valtaosa vastaajista toivoi, että taiteellista työtä arvotettaisiin sen omilla kriteereillä eikä taloudellisten argumenttien valossa. Päättäjiltä toivottiin suosiollisuutta taiteelle ominaiselle tavalle tarkastella todellisuutta. (Loisa 2010, 61–63.)

Taiteilijoiden näkemys tarvittavista työskentelyn ja toimeentulon tukimuodoista on hyvin konkreettinen. Apurahoituksen lisäksi taiteen edistämisessä tulisi siis kiinnittää huomio juuri mainittuihin seikkoihin; työtiloihin, työtilaisuuksien tuottamiseen, työn markkinointiin ja taiteen arvostuksen edistämiseen päättäjien keskuudessa. Yleisen taiteen arvostuksen edistäminen on myös konkreettista työtä, kun sen avaa tarkoittamaan taiteellisen toiminnan mahdollisuuksien tunnistamista yhteiskunnassa laajemminkin, eikä vaan suoran taloudellisen lisäarvon tuottajana. Kulttuurituottajuus vastaa juuri tämänkaltaisiin taiteenedistämisen haasteisiin. Kulttuurituottajuudella viitataan tässä yhteydessä sekä alueellisen taidetoimikunnan toimintaan yleisesti että toimikunnan palveluksessa toimivan tuottajan toimintaan. **Osana taiteilijoiden toimeentuloratkaisuja voitaisiin siis keskittyä mahdollistamaan taiteen ja taiteellisen osaamisen hyödyntämistä erilaisissa yhteiskunnallisissa ja liiketoiminnallisissa yhteyksissä.**

6.2 Asiantuntijoiden näkökulmia taidetoimikuntien roolista luovan alan kentässä

Kuten aiemmin on jo tullut ilmi, taidetoimikuntalaitos ei ole toistaiseksi julkaissut omaa linjaustaan suhteessa luovan alan kehittämiseen. Asiaa on kuitenkin pohdittu yhteisesti mm. Taiteen keskustoimikunnan järjestämässä mittavassa strategiaseminaarissa Helsingissä Säätytalolla 29.–30.3.2011. Kaksipäiväiseen seminaariin osallistui kaikkiaan yli 140 taidetoimikuntalaitoksen työntekijää ja luottamusjäsentä. Seminaarissa työstettiin taidetoimikuntien yhtenäisen toimintastrategian suuntaviivoja asiantuntija-alustuksissa sekä kahdeksan eri teemaryhmän keskusteluissa. Yksi ryhmistä käsitteli taidetoimikuntien roolia luovan alan kentässä. (Tehtävä käsissämme..2011.)

Osallistuin itse oman taidetoimikuntani läänintaiteilijaedustajana kyseiseen seminaariin ja toimin myös luovan alan teemaryhmän fasilitaattorina ja raportoijana. Työryhmätyöskentelyn tavoitteena oli osallistujien asiantuntemusta hyödyntäen löytää teema-alueelta ne keskeiset strategiset kysymykset, jotka odottavat ratkaisua, alustavaa suuntaa ratkaisuvaihtoehdoille sekä yhteistä ymmärrystä siitä, kenen käsissä ratkaisun avaimet ovat. Työryhmän työskentely oli tarkasti ohjeistettu ja ajastettu ja eteni vaiheittain yhteiskeskustelujen, äänestysten ja pienryhmäkeskustelujen kautta kohti yhteistä näkemystä. (Taidetoimikuntaseminaarin työpajat 29.-30.3.2011.)

Vaikka työryhmätyöskentely on tapahtunut jo vuosi ennen opinnäytetyön kirjoittamista, katson, että ryhmässä tuotettuja, toistaiseksi julkaisemattomia, näkemyksiä kannattaa ehdottomasti hyödyntää myös tässä työssä. Taidetoimikuntien roolia luovan alan kentässä pohtineeseen työryhmään osallistui edustajia alueellisista taidetoimikunnista, valtion taidetoimikunnista ja taiteen keskustoimikunnasta, kaikkiaan 34 henkilöä. Seuraavat näkemykset ovat lainauksia työryhmän työn pohjalta laatimastani yhteenvedosta, jonka olen toimittanut taiteen keskustoimikunnalle 5.4.2011.

Työryhmä tuotti työpajan aluksi suuren joukon kysymyksiä, joista yhteistyössä työryhmän puheenjohtajan kanssa valitsimme ja muotoilimme viisi strategista kysymystä. Kutakin kysymystä käsiteltiin omassa pienryhmässä. Ensin ryhmä kehitti ratkaisuvaihtoehtoja siihen, miten ongelma ratkaistaan, sen jälkeen pohdittiin kuka tai ketkä voivat ratkaista kysymyksen. Nostan esiin kolme tuottajuuteen tai tuottajan työnkuvaan mahdollisesti liittyvää kysymystä ja ratkaisua.

Mitä linjauksia tarvitaan jotta taidetoimikuntalaitoksen rooli luovalla alalla selviää?

- Pitää määritellä taidetoimikuntalaitoksen keskeisin rooli. Tuetaanko taidetta taiteen vuoksi vai taiteilijoiden vuoksi? Tuetaanko taiteen saavutettavuutta vai taiteen mahdollisuuksia elinkeinoelämässä tai hyvinvoinnissa?
- Pitää tehdä työnjako ja määritellä yhteistyön linjat muiden kehittäjien kanssa selväksi. Kunkin toimijan omat roolit tulee saada selkeämmiksi.
- Pitää linjata mikä on ylipäätään suhtautumisemme yritystoimintaan, luovaan talouteen, yksityisiin yrittäjiin?
- Toimintaympäristöä pitäisi analysoida taiteenaloittain ja alueittain.
- Toiminnan tulisi olla asiakaslähtöistä, ei virastolähtöistä.

RATKAISUJA:

- Opetus- ja kulttuuriministeriöstä pitää tulla selvä kanta miten asiat pitäisi hoitaa.
- Ensin tarvitaan kuitenkin yhteiset strategiat, miten toimitaan taiteen keskustoimikunnassa ja miten alueilla. Taiteen keskustoimikunnan tulee siis tehdä linjaukset alueellisten taidetoimikuntien kanssa kuunnellen kenttää ja rahoittajaa.

Mikä on taidetoimikuntalaitoksen rooli ja vaikuttamisen mahdollisuudet luovan alan kentässä?

- Taidetoimikuntalaitoksen ydintehtävä on taiteellisen ytimen elinvoiman ylläpito.
- Taidetoimikuntalaitoksen tulee huolehtia taiteen ja taiteilijan asemasta yhteiskunnassa, mm. toimeentulokysymyksissä, mutta kaiken ei tarvitse olla yrityskeskeistä.
- Taidetoimikunnalla voi olla verkostoijan rooli, yhteistyöhön kannustamisen rooli.
- Taidetoimikunta voi nähdä heikkoja signaaleja ja tukea niitä.
- Taidetoimikunta voi harjoittaa avointa tiedottamista ja vuorovaikutteista viestintää, jakaa tietoa.
- Taidetoimikunta voi herättää keskustelua; esittää voimakkaitakin kannanottoja ja virittää yhteiskuntakriittistä taiteellista keskustelua ja kulttuuripoliittisista tavoitteista käytävää keskustelua.
- Taidetoimikunnan pitäisi pyrkiä rakentamaan pitkäikäisen verkostojen, strategisia kumppanuuksia, jotka eivät ole henkilösidosonnaisia.

RATKAISUJA:

Opetus- ja kulttuuriministeriö linjaa laitoksen roolin vahvana taiteen asiantuntijana ja sitä hyödynnetään yhteistyössä muiden luovan alan kehittäjien kanssa.

Mikä on taidetoimikuntalaitoksen suhde luovan alan rahoitukseen?

- Taidetoimikunta voisi kehittää uusia rahoitusmalleja ja -tapoja muiden rahoittajien kanssa kohtaamaan kentän todellisuutta. Esim. 1+5 malli, jossa osan rahoituksesta antaa taidetoimikunta ja muut antavat osan.
- Voisiko olla erityinen rahoituksen ja talouden kehittämiseen keskittynyt osasto? Bisenksen tukeminen on uusi asia.
- Eri aloilla on eri käytännöt, rahoituksen mallit voisivat olla joustavasti erilaiset alan mukaan. Joustavassa rahoituksessa alat ja alueet voisivat itse päättää rahoituksen jaosta. Tarvitaan jatkuvampaa pidempiaikaista sitoutumista rahoitettavaihin hankkeisiin eli pidempiä rahoituspäätöksiä. Toisaalta myös nopeita rahoituksia, riskisijoituksia.
- Taidetoimikunta voi ohjata hakijoita muun rahoituksen piiriin, taidetoimikunnalla voi olla neuvojan rooli rahoituksessa.
- Taidetoimikunta voisi olla takaamassa hankerahoituksen, toimia välirahoittajana.
- Taidetoimikunta voi toimia ilman taloudellista riskiä ja olla mukana kehittämässä uusia taiteen edistämisen ja esittämisen tapoja. Rahoituksen kautta voidaan ajaa dynaamisuutta projekteihin ja organisaatioihin ja kehittää alaa kokonaisvaltaisesti.
- Voisiko taidetoimikunta toimia yrityshautomomalliin? Hautomotoimintaa on jo mallinnettu läänintaiteilijatoiminnassa.

Yhteenvedona työryhmän näkemyksistä voidaan todeta, että taidetoimikuntalaitoksen roolia luovalla alalla ei kokonaan kyseenalaistettu, vaikka luovaa alaa aihealueena pidettiin jossain määrin "trendisidonnaisena". Luovasta taloudesta tai luovien alojen kehittämisestä keskusteltaessa esiin nousi huoli taiteen itseisarvon muistamisesta. Yleisesti ottaen taidetoimikunnissa halutaan siis tukea luovaa alaa, kunhan ei unohdeta ydintehtäväämme, taiteen itseisarvoa ja sen tukemista.

Työryhmän mukaan luovan alan toimijakentän tarpeita on jo tunnistettu sekä alueilla että valtion taidetoimikunnissa, vaikka luovan alan kehittämisen kysymykset eivät kosketakaan valtion taidetoimikuntien toimintaa niin konkreettisella tasolla kuin alueellisten taidetoimikuntien toimintaa. Alueilla kohdataan päivittäisessä työssä asiakkaita, tunnistetaan alan ongelmia ja nähdään, että apua todella tarvitaan. Keskusteluissa nousi esille useita uusia ja konkreettisia tukemisen tapoja. Tukipolitiikassa tärkeiksi toimenpiteiksi katsottiin myös julkisen keskustelun suuntaaminen ja kannanotot luovan alan kehittämistä koskevissa kysymyksissä.

Edellytyksenä luovan alan kehittämisen haasteisiin syventymiselle pidettiin sitä, että taiteen edistämisen käsitettä ja taidetoimikuntalaitoksen roolia kehittäjäkentällä selkeytetään. **Kun laitoksemme oma tehtävä on selkeä, samoin kuin muiden luovaa alaa kehittävien organisaatioiden tehtävät, voidaan rakentaa sekä omaa roolia että yhteistyötä muiden alaa kehittävien tahojen kanssa.** Työryhmän mukaan luovan alan tukemisen tavoitteet tulee siis avata taidetoimikuntalaitoksen yhteisessä strategiassa. Strategialta toivotaan vahvoja yleisiä linjauksia, samalla kuitenkin toivotaan vapautta toteuttaa toimenpiteitä joustavasti toimikunnissa taiteenalojen ja toimikunta-alueiden erityistarpeiden mukaan. Strategista kokonaisnäkemystä odotetaan taiteen keskustoimikunnalta ja vahvaa taustatukea odotetaan opetus- ja kulttuuriministeriöltä.

6.3 Asiantuntijoiden näkemyksiä luovan alan kehittämisestä osana taiteenedistämistä

Oman refleктоivan pohdintani tueksi olen kerännyt aineistoa haastatteleamalla joukkoa taiteenedistämisen ja luovan alan kehittämisen asiantuntijoita. Haastattelujen tavoitteena oli saada haastateltavat kertomaan oma näkemyksensä taiteenedistämisen yhteydestä luovien alojen kehittämiseen ja tuottajaosaamisen mahdollisuuksista tässä

työssä. Asiantuntijoiksi valikoin joukon sellaisia henkilöitä, joilla on vahvaa käytännön kokemusta joko taiteenedistämistyöstä alueellisessa taidetoimikunnassa tai luovan alan kehittämisestä yhteistyössä alueellisen taidetoimikunnan ja muiden alueellisten kehittäjätoimijoiden kanssa tai parhaimmillaan jopa molemmista.

Asiantuntijoiden valinnalla hain tietoisesti keskenään mahdollisimman erilaisia näkemyksiä ja mahdollisimman voimakkaita, selkeitä kannanottoja. Haastatteluihin osallistui kaikkiaan 11 henkilöä. Haastateltavista 8 edusti alueellista taidetoimikuntaa joko hallintovirkailijana, läänintaiteilijana tai luottamustajajäsenenä ja heitä kutsun *taiteenedistäjiksi*. Muut 3 haastateltavaa edustivat erilaisia luovan alan kehittäjätahoja ja heitä kutsun *luovan alan kehittäjiksi*. Aineistossa viitataan taiteenedistäjiin tai luovan alan kehittäjiin ryhmänä silloin kun samaa tahoa edustavien vastaajien näkemykset ovat selvästi yhteneväiset.

Tutkimusaineisto pohjautuu lähinnä puolistrukturoituun haastatteluun ts. teemahaastatteluun. Tutkimusmetodiikan määritelmien mukaan teemahaastattelu on keskustelua, jolla on etukäteen päätetty tarkoitus. Teemahaastattelun etu on siinä, että kerättävä aineisto rakentuu aidosti haastateltavan kokemuksista. Etukäteen suunnitellut vastausvaihtoehdot eivät rajaa kertyvää aineistoa, mutta valitut teemat sitovat aineiston silti kyseiseen tutkimusongelmaan. (Kurkela, luku: Teemahaastattelu [luettu 31.3.2012]). Kutsun aineistonkeruumenetelmäni teemahaastatteluksi, koska kysymyksiin vastaamisen sijaan haastateltavat yllättäen avasivatkin käsiteltäviä aiheita laajemmin ja tilanne muodostui enemmän keskusteluksi kuin yksipuoliseksi haastatteluksi. Tämän havaituani karsin kysymykset teemoiksi (Liite 2), joilla ohjasin keskustelun kulkua ja käytin tarkentavia kysymyksiä vain keskustelun suuntaamiseen tarpeen vaatiessa.

Teemahaastelun ja yleensäkin laadulliseen tekstiin perustuvan aineiston tulkinnassa voidaan pitäytyä tiukasti aineistossa ja tulkita vain siinä esiintyviä asioita tai pitää aineistoa apuvälineenä tutkijan teoreettisille pohdiskeluille ja tulkinnoille (Kurkela, luku: Haastattelutavat: teemahaastattelu [luettu 31.3.2012]). Tulkitsen sinänsä epäloogisessa järjestyksessä kerääntynyttä haastatteluaineistoa rakentamassani loogisessa, yleisestä yksityiseen etenevässä järjestyksessä.

Pääosan haastateltavista tapasin henkilökohtaisesti joko yksittäin tai ryhmässä, muutamana yksilohaastatteluista tein puhelimitse. Nauhoitin ja litteroin kaikki haastattelut. Haastattelumateriaalia kertyi kaikkiaan yli neljä tuntia. Olen poiminut haastattelumateriaalista kuhunkin teemaan sopivia suoria lainauksia, jotka on sisennetty tekstikappaleiden väliin. Useimmat haastateltavista halusivat pysyä anonyymeina lainausten suhteen, joten lähdetietoa ei ole yhtenäisyyden vuoksi erikseen merkitty kenenkään kohdalla.

Keskusteluteemat olivat:

1. Luovan alan ja taiteen edistämisen käsiteongelmia
2. Strategia kaiken kehittämisen taustalla
3. Luovan alan kehittäjäyhteistyö ja sen edellytykset
4. Taiteilijoiden toimeentulo ja toiminnan elinkeinoistaminen
5. Tuottajuus taiteenedistämisen mahdollisuutena
6. Palvelujen tuotteistaminen ja saatavuus, Art Hub -palvelumallit
7. Visioita taiteenedistämisestä, luovan alan kehittämisestä ja tuottajuudesta

Esittelen haastatteluaineistosta nousseita havaintoja laajasti, jotta asiantuntijoiden mielenkiintoiset ja osin radikaalitkin näkökannat saavat näkyvyyttä työssä.

Teema 1. Luovan alan ja taiteen edistämisen käsiteongelmia

Keskusteltaessa taiteen edistämisen ja luovien alojen kehittämisen yhteydestä taide-toimikuntia edustavien asiantuntijoiden kanssa nousi selkeimmäksi ongelmaksi luovien alojen kehittämisen ja taiteenedistämisen kohderyhmän (oletettu) ristiriita. Moni haastateltavista näki luovien alojen toimijoiden tarkoittavan laajasti sellaisiakin toimijoita, joita taidetoimikuntalaitos ei voi auttaa. Luovat alat ja niiden kehittäminen koettiin trendi-ilmiönä, mikä toisaalta yli 40-vuotisen taiteenedistämishistorian näkökulmasta onkin melko ymmärrettävää. Taiteenedistäjien tuntui olevan vaikea hyväksyä yleiskäsitettä luovan alan toimija. Oman toiminnan kohderyhmästä puhuttaessa käsitettä ehdotettiin supistettavaksi ja selkeytettäväksi.

Selkeämmältä kuulostaisi taiteen ja kulttuurin alan toimija luovan alan kentällä. Ettei anna ymmärtää että koko luova ala, vaan taide ja kulttuuri.

Oman organisaation toimintamahdollisuuksien lisäksi taiteenedistäjät epäillivät myös taiteilijoiden suhtautumista luovien alojen käsitteeseen. On havaittu, että taiteilijat

itsekin pitäytyvät mielellään luovan alan kehittämisen ja varsinkin yrittäjyyden ulkopuolella.

Tiedetäänkö miten taitelijat suhtautuvat jos sanotaan että olet luova alan toimija? Käsite voi olla niille vieras. Tämä on sellainen trendisana, johon pusketaan rahaa ja luotetaan hirveesti sen vetovoimaan.

Ja kolmanneksi epäiltiin vielä luovan alan kehittäjien suhtautumista taitelijoihin. Alan kehittäjillä tässä yhteydessä tarkoitettiin nimenomaan yritystoiminnan kehittäjiä, joiden näkökulmasta taiteilija ei ole kehittämisen kohderyhmää.

Mutta sitten onkin mielenkiintoista saadaanko alan kehittäjät ymmärtämään se, että yksittäinen taiteilija on osa luovaa alaa ja sen kehittämistä.

Käsitteet koettiin ongelmallisena vastaavasti myös toisessa asiantuntijaryhmässä. Yksi luovien alojen kehittämisen asiantuntija totesi, että taide ja taiteenedistäminen voivat sanoina ja merkityksinä rajata osallistumista luovien alojen kehittämiseen. Taiteenedistäminen nähtiin "pitsinnypläyksenä" eli hyvin kapeana osana yhteiskunnallista kehitystä kun taas luovien alojen edistäminen nähtiin aluekehityksen keskeisenä voimavarana. Toinen asiantuntija kuvasi taiteenedistämisen kapeutta asenneongelmana.

Taidetoimikunta voisi avata silmiään siinä, ettei voi elää laput silmillä, niin että on vaan taide. Kyllä taiteilijoita pitää tukea siinä, ettei ne ole pelkkiä taiteilijoita, pitäisi avartaa näkemystä siitä mitä taiteilija voi olla. Taiteilijaa ei tarvitse pitää pumpulissa, ettei siihen saisi koskea. Pitää tajuta realismi, kyllä taitelijakin voi tehdä rahaa. Tämä asennejuttu on tärkeää.

Molempien asiantuntijaryhmien kanssa keskustelua jatkettiin avaamalla käsitystä niin, että luovien alojen kehittämisen ei tarvitse rajoittua pelkästään yritystoiminnan kehittämiseen, vaan se voisi sisältää koko kulttuurin toimialan taloudellisen kehittämisen. Parhaimmillaan se huomioisi kaikki luovan työn tekemisen erilaiset muodot. Silloin taiteen edistäminen ei olisi oma erillinen saarekkeensa, vaan oivallettaisiin, että se liittyy olennaisesti kehittämiskokonaisuuteen ja yhteisiä rajapintoja työlle on löydettävissä. Keskeistä olisi siis ankkuroida taiteellinen työ luovan talouden kenttään ja pohtia miten luovia aloja voitaisiin kehittää laajempina kokonaisuuksina.

Onkin mielenkiintoista ajatella, että sä laitatkin sen taiteen edistämisen sinne luovan alan alle. Toi on tosi hyvä! Eli jos sen ajattelee niin päin, että taide ja taiteen tekijät ovat osa

luovan alan kenttää, ovat luovan alan toimijoita - ne kaikki taiteilijat ja siihen liittyvät oheistoimijat, kuten kulttuurituottajat - ja koko kenttä laitetaan luovan alan edistämisen alle, niin kyllä.

Tässä kohtaa esille nousee ajattelu, joka näkee elinkeinon kehittämisen myös ammatillisen osaamisen näkökulmasta, eikä niinkään yritystoiminnan kehittämisen näkökulmasta. Taiteilijan kohdalla se tarkoittaa itsensä työllistämistä eli toimeentulon hankkimista omaa taiteellista osaamista hyödyntäen. Vastaavasti kulttuuriyhdistyksen kohdalla se tarkoittaa organisaation toiminnan harjoittamista pitkäjänteisesti ja suunnitelmallisesti niin, että sillä olisi mahdollista työllistää ammattilaisia myös palkansaajina.

Ongelma oli juuri ajattelussa, että voiko taiteilija ja luova talous kohdata. Ja luovan talouden blokkiin laitetaan alan yritystoiminta -pienempi ja vähän suurempikin- ja taiteilija on siinä itsensä työllistävä.

Luovan alan kehittäjät eivät yleisesti nähneet lainkaan ongelmia siinä, että luovan alan kehittämistä ja taiteen edistämistä voitaisiin jollain tapaa edistää rinnakkain. Kokonaisuus hahmottui siis selvästi mutkattomampana sellaisille toimijoille, joiden näkökulma tuli osin tai kokonaan taidetoimikuntalaitoksen ulkopuolelta.

No nehan on samaa asiaa. Taide on osaa luovia toimialoja tai luovaa alaa. Eli ei siinä ole mitään yhdistämistä. Jos tätä aletaan tässä avaamaan, niin sitten nämä käsitteet pitäisi avata, mutta meillähän on nämä molemmat tässä maassa avattu. Sen lisäksi tarvitaan näkökanta tai kuvakulma, josta asiaa katsotaan. Jos puhutaan elinkeinojen kehittämisestä, niin se on ehkä vaikein näkökulma, mutta toimialoina nämä kaksi ovat siis yksi yhteen.

Yksi taiteenedistäjistä kiteytti asian niin, että luovat alat ja taiteen edistäminen eivät ole ristiriidassa vaan ovat seurausta toisilleen, kulkevat vaiheittain. Taiteen edistämässä tuki kohdistuu taiteelliseen perustyöhön ja luovien alojen kehittämisessä tuetaan taiteellisen tai luovan osaamisen jalostamista, tuotteistamista, kaupallistamista ja markkinoimista siten, että siitä tulee elinkeinoa. Taiteen edistäminen on siis osa laajempaa luovien alojen kehittämistä, mutta silti tarvitaan ehdottomasti oma erillinen taiteellista perustyötä tukeva järjestelmä.

Luovien alojen kehittäminen tarkoittaa sellaisen elinkeinon kehittämistä, jonka taustalla on luova osaaminen ja luova yhteistyö. Pohjimmiltaan se tarkoittaa sitä, että se on elinkeinoistettua toimintaa. Jolloin taiteenedistämisen ja luovien alojen kehittämisen välillä on se työnjako, että on tietty taiteellisen työn edistämisen perusta, joka on sitä puhtaan taiteen edistämistä ja sitä jalostetaan, jolloin siitä tulee luovan alan kehittämistä. Ne eivät kulje rinnakkain vaan ne ovat vaiheistettuja että ensin tulee yksi ja sitten tulee toinen.

Edellytyksenä ilmeisen käsiteongelman ratkaisemiselle nähtiin, että luovan alan kehittäminen on ymmärrettävä laajemmin kansantaloudellisena mahdollisuutena. Toisaalta katsottiin, että myös taiteen edistäminen tulisi ymmärtää nykyistä laajemmin.

Se (luovan alan kehittämisen ja taiteen edistämisen yhdistäminen) edellyttäisi taidetoimikunnan keskushallinnosta lähtien hybriditalousmallin tajuamista. Laajempaa ajattelua.

Teema 2. Strategia kaiken kehittämisen taustalla

Kaikki vastaajat näkivät, että ratkaisevaa taiteenedistämisen ja luovan alan kehittämisen yhteistyön edistämisessä on määrittellä ei ainoastaan yhteiset termit vaan myös yhteinen *tahtotila ja tavoite*. Käytännössä tämä tarkoittaa käsitteiden ja toiminnan tavoitteiden avaamista strategisella tasolla. Strategian rakentamisen suunta jakoi näkemyksiä hiukan. Yhden taiteenedistäjän näkemys strategiasta oli se, että sen tulisi vastata kohderyhmän eli taiteen kentän toimijoiden tarpeisiin. Taiteenedistämisen ja luovan alan kehittämisen yhteyttä ei siis tulisi rakentaa ainoastaan ylhäältä käsin, vaan nojaten toimijakentän jo laatimiin selvityksiin.

Olisi hienoa jos ylhäältäpäin tulevat strategiat kohtaisi sen mitä alueellisesti on jo olemassa. Että ne tietyllä kohtaa matchaisi. Ruohonjuuritason tarvetta ja sen strategian kautta.. ettei kenttä ihmettelisi, että ai, meitäkö tässä kehitetään, ei me tommosta tarvita. Vaan että tarve kohtaisi.

Toinen vastaaja luotti laajapohjaiseen, mutta selkeämmin keskusjohtoiseen näkemykseen siten, että kulttuurin ja luovan alan kehittämisen suuntia haettaisiin ensin sekä eurooppalaiselta että kansalliselta tasolta ja niiden perusteella muokattaisiin organisaation johdossa strategia ja sen perusteella alueellinen toimintasuunnitelma.

Strategiatyötä jos ajattelee, niin EU-tasolla tehdään kattava monen vuoden suunnitelma koko alueelle. Pitäisi lähteä purkamaan sieltä. Katotaan mitkä sinne on suunniteltu painopisteet. Sitten tulisi okm ja poimisi omat siivunsa, sitten taiteen keskustoimikunta ottaa oman lohkonsa ja kirjoittaa sen ympärille strategian ja toimintasuunnitelman.

Kolmas näkemys, joka oli lopulta myös kaikkien haastateltavien yhteinen, oli se, että strategisista painopisteistä käytäisiin keskustelua molemmin suuntaisesti; sekä alhaalta ylös että ylhäältä alas. Yksi vastaaja totesi, että pelkästään ylhäältä, eli esimerkiksi ministeriöstä käsin annettu strategia ei sitouttaisi alueellisia taidetoimikuntia toimin-

taan, vaan olennaista olisi ottaa luottamusjäsenverkosto taiteen kentän edustajina mukaan keskusteluun.

Hyvä strategia sitouttaa toimijat siihen työhön ja silloin sitä pitää tehdä yhteistyössä.

Useimmat vastaajista näkivät, että esille tulleet kysymykset tai ongelmat poistuisivat kun organisaatiolla olisi omasta toiminnastaan, asiakkaistaan ja sidosryhmistään selkeät strategiset linjaukset. Luovan alan kehittämisen ja taiteen edistämisen yhteyden määrittelemisessä strategia on siis perustavanlaatuinen edellytys.

Yksi vastaajista näki strategiatyössä selkeästi kolme eri tasoa. Ensimmäisellä tasolla määritellään taiteenedistämisen perustehtävää eli sitä, minkälaista taitelijan toimeentulon *taloudellista tukea* organisaatio tarjoaa. Toisella tasolla linjataan tarkemmin erilaisten tukipalvelujen kokonaisuutta eli mietitään taloudellista tukea täydentäviä, valtakunnallisesti tarjottavia *neuvontapalveluita* esimerkiksi tekijänoikeuksiin, verotukseen, työllistymiseen, työmarkkinatukiin ja sosiaalietuuksiin liittyen. Kolmannella tasolla linjataan *hankkeistamisen* mahdollisuuksia ja sitä kautta myös luovien alojen kehittämisen rajapintaa.

Keskeisenä kriteerinä luovan alan kehittämiseen liittyvässä strategisissa linjauksissa pidettiin myös sitä, että taidetoimikuntalaitoksen ja muiden viranomaisten välinen työnjako olisi selvä.

On järjettömän hämäävä mikä on seudullisten kehittämiskeskusten rooli ja mikä on ELY-keskusten rooli luovan alan kehittämisessä ja erilaisten hankkeiden, koko hankemaailman...

Tällä hetkellä taidetoimikuntien ja muiden kehittäjätoimijoiden näkökulmasta epäselvyyttä aiheuttaa se, että luovaa alaa edistetään useassa eri ministeriössä ja niiden hallinnonaloilla erilaisten viranomaisten toimesta. Ministeriöiden välinen yhteinen koordinaatio ei vielä ulotu kentälle asti. Taidetoimikuntalaitokselle voitaisiin useamman vastaajan mukaan kuitenkin osoittaa tiettyjä alan kehittämiseen liittyviä tehtäviä.

Pitää selkeästi sopia se, miten se kulkee ministeriöiden välillä ja mitä se tarkoittais silloin kun opetus- ja kulttuuriministeriö sopis tietyt tehtävät itselleen ja mitkä osat niistä

osoitetaan taidetoimikuntalaitokselle. Taidetoimikuntalaitos ei itse sitä omaan strategiaan laita, vaan se annetaan taidetoimikuntalaitokselle, se rooli siinä.

Teema 3. Luovan alan kehittäjäyhteistyö ja sen edellytykset

Yhteistyöteemalla haettiin näkemyksiä alueellisen taidetoimikunnan toimimisesta osana luovan alan kehittäjäverkostoa. Vastaajilta pyydettiin näkemyksiä siihen, mitkä olisivat toimivan yhteistyön mahdollisuuksia ja edellytyksiä. Yhteistyön mahdollisuuksina tai voimavaroina nähtiin alueen tuntemus, taidetoimikuntaorganisaation valmis valtakunnallinen verkosto ja laajapohjainen taiteen substanssiosaaminen.

Tässä (taidetoimikuntalaitoksessa) on valmis organisaatio ja verkosto, paras mahdollinen edistäjä luovan alan toimijoiden auttamiseksi. Mutta se pitäisi koordinoita.

Taidetoimikunta olisi luonnollisin verkosto, koska sieltä voisi olettaa löytyvän enemmän luovan alan osaamista kuin alueen kehittämissyhtiöissä.

Sillähän (taidetoimikuntalaitoksella) olisi vahvuutena taiteen substanssin tunteminen ja sit taiteen tematiikan ja arvojen tunteminen ja tekemisen lähtökohtien tunteminen - jotka ei aina oo esim. liiketoiminnassa. Mut niitäkään mä en näkis konkreettisina vahvuuksina koska ne ei tällä hetkellä tiedosta niitä. Tai jos tiedostaa, niin ei näitä vahvuuksia ainakaan käytetä hyväksi työssä, jota nyt tehdään.

Taidetoimikunnan rooli luovan alan kehittämisen yhteistyössä nähtiin aktiivisena. Varovaisin näkemys oli se, että taidetoimikunta toimisi lähinnä verkoston rakentajana. Vahvempaa roolia taidetoimikunnalle haettiin rahoituslausuntojen antamisesta tai jopa rahoittajana toimimisesta. Silloin taidetoimikunnalla olisi mahdollisuus olla vaikuttamassa siihen minkä tyyppisiä hankkeita taiteenedistämisenäkökulmasta rahoitetaan.

Taidetoimikunta voi olla neutraali verkoston kutoja, joka tietyllä tavalla kokoaa porukat ja informoi. Voi toki tehdä muutakin, mutta ainakin ne on koettu ja hyväksi huomattu.

Alueellinen taidetoimikunta on enemmän se, joka antaa lausuntoja ja mukana tekemässä rahoituspäätöksiä ja mukana verkostoimassa tekijöitä.

Yleisesti yhteistyön rakentamisen ajateltiin vaativan nykyistä enemmän resursseja, mutta toisaalta toimiessaan hyvin yhteistyön ymmärrettiin myös säästävän niitä. Muiden alueellisten ja seudullisten viranomaisten lisäksi luovan alan kehittämistyön yhteistyökumppaneina mainittiin myös taiteilijajärjestöt.

..valtakunnallisten järjestöjen kanssa ja paikallisten taiteilijajärjestöjen kanssa, joissa suurin osa taiteilijoista on ja jotka tavoittaa sen oman jäsenistön. Silloin se tietotaito jäis niihin paikallisyhdistyksiin, jotka pystyis sitten jakamaan sitä, ettei kaikki kysymykset tulisi-kaan enää taidetoimikuntaan, mutta sieltä voitaisiin tarvittaessa ohjata eteenpäin. Yhteistyö olisi hyvä asia. Ajattelen että taiteilijaseurat ovat luovan alan kehittäjäyhteisöjä jo tällä hetkellä, nehan yrittää paneutua niihin ongelmiin, joita niillä ihmisillä on.

Edellytyksinä alueellisen kehittäjäyhteistyön rakentumiselle nähtiin mm. taidetoimikuntalaitoksen ja erityisesti alueellisen taidetoimikunnan uskottavuuden kehittyminen. Haasteina mainittiin oman roolin ja yhteisten toimintatapojen kirkastuminen ja yleinen tunnettuuden parantuminen.

On vaikea olla vakuuttava yhteistyökumppani jos alueellisesti toimitaan eritavalla eri puolella maata.

Kyllä taidetoimikuntalaitos voisi olla hyvinkin vastuussa alueiden luovan alan kehittämisestä. Mutta jos se ei saa sitä näkyvyyttä, tunnettuutta tai kredibiliteettiä kovien toimijoiden puolella, niin siinähan kehitetään ihan rauhassa.

Taidetoimikuntalaitoksella pitää olla selkeä strateginen linja siitä, mikä on taidetoimikuntalaitoksen ja muiden viranomaisten välinen työnjako.

Monet haastatelluista sekä taiteenedistämisryhmässä että luovan alan kehittämisryhmässä korostivat, että toimiva yhteistyö edellyttää yhteisten strategisten tavoitteiden lisäksi kuitenkin myös konkreettista yhteistä tekemistä. Yhteistyötä voidaan kokeilla erilaisten pilottitapahtumien tai -palveluiden tai toimintamallien avulla ja kehittää siitä edelleen pysyvää toimintaa.

Win win -tilanne on tärkeä. Pitää myös olla konkretiaa tekemisessä. Ei pelkkiä seminaaripuheita tai ideointia.

Art Hubin pilotoimissa palvelumalleissa yhteistyömalli oli hyvä. Yhteinen tahtotila oli olemassa. Organisaatioiden ja työntekijöiden verkostoja hyödynnettiin, jolloin esim. käytännön järjestelyt, ohjelman kokoaminen ja tiedottaminen helpottuivat.

Muutama vastaajista totesi, että ideaalitalanteessa alueellisten ja valtakunnallisten toimijoiden yhteistyötä pidettäisiin itsestään selvänä lähtökohtana kehittämistyölle, eikä viranomaisten kesken ainakaan tulisi olla kilpailua. Yhteistyön rakentamisen ja ylläpitämisen nähtiin kuitenkin edellyttävän koordinaatioresursseja.

Hienointahan olisi, että nää yhteistyörakenteet saataisiin automaattiseksi ja yhteistyöverkosto pysyväksi. Vaatisikohan oman koordinaattorin alueille?

Kaikkien haastateltujen yhteisnäkemyksessä oli, että myös yhteistyön kehittäminen edellyttää strategista suunnittelua. Taidetoimikuntalaitoksella tulisi siis olla strategia, joka ottaa kantaa luovan alan kehittämiseen ja jossa linjataan erikseen yhteistyön tavoitteita ja kumppanuuksia. Edelleen alueellisten taidetoimikuntien strategian tulisi peilautua myös muiden sellaisten organisaatioiden kehittämisstrategioihin, joille luovan alan kehittäminen alueilla kuuluu. Haastateltavien mukaan strateginen linjaus pohjustaisi mahdollisuuksia yhteistyökumppanuuksille esim. elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskusten, aluehallintovirastojen, alueellisten kehittämiskeskusten, maakuntaliittojen, luovan alan verkoston, kulttuurialan oppilaitosten sekä taidealojen kehittäjäorganisaatioiden kuten taiteen aluekeskusten ja taiteen järjestöjen kanssa.

Ensin levitetään Suomen päälle matto, jossa valtiovalta on päättänyt että nyt teemme tästä luovan talouden kehittämisestä joitakin ratkaisuja... Sitten keskusjohto, taiteenkeskustoimikunta ja edelleen alueelliset taidetoimikunnat tekevät strategian, mitä ne tekee, sitten strategian mukaisesti valitaan sopivat henkilöt, joille on toimenpidesuunnitelmat. Silloin alueellinen strategia yhtyy henkilön strategiaan ja se yhdentyy puolestaan alueen eri toimijoiden kehittämisstrategioihin, maakuntaohjelmaan, elinkeino-ohjelmaan jne. ja niiden pitää alueellisesti kohdata.

Valtakunnallisesti pohditun ja alueellisesti toteutetun luovan alan kehittämisstrategian avulla voidaan pohjustaa sitä, että eri toimijoiden yhteistyö sujuu ja vältetään mahdolliset päällekkäiset toiminnot. Koordinointivastuun toimijoiden yhteistyöstä nähtiin kuuluvan ministeriöille.

Teema 4. Taiteilijoiden toimeentulo ja toiminnan elinkeinoistaminen

Taiteilijoiden toimeentulon tukemista pidetään yleisesti taiteenedistämisjärjestelmän keskeisimpänä tehtävänä. Keskusteltaessa taiteilijoiden toimeentulosta ja erityisesti taiteellisen toiminnan elinkeinoistamiseen liittyvien palvelujen tarpeesta haastateltavien näkemykset poikkesivat toisistaan keskimääräistä enemmän. Taiteenedistäjien näkökulmasta apurahoitusta on yksi taiteellisen elinkeinon tukemisen muodoista.

Ilman apurahoja taiteilija ei voi kehittyä omassa työssään. Taiteilijan oma kehittyminen lepää sen varassa, että voi tehdä omaa työtään irti palkkatyöstä. Siinä mielessä se on elinkeinon kehitystoimintaa. En haluaisi laittaa niitä asioita vastakkain. Apurahat on aivan ehdottoman tärkeitä sille että meillä on yleensä täällä riippumatonta taidetta.

Hyvin selvänä pidettiin myös sitä, että taiteilijoiden toimeentulo ei kuulu millekään muulle organisaatiolle yhtä itsestään selvästi kun taidetoimikuntalaitokselle.

Taidetoimikuntalaitoksen strategian pitäisi lähetä liikkeelle siitä että minkälaisia taiteilijan toimeentulon tukimuotoja tämä organisaatio tarjoaa. Sen pitäisi olla strategialähtöinen, koska se on se, mistä kukaan muu ei pidä huolta jos taidetoimikuntalaitos ei pidä huolta siitä.

Toisaalta useimmat vastaajista näkivät myös sen tosiasian, että apurahat ovat toimeentulon kannalta riittämättömiä ja taiteilijat ovat pakotettuja hankkimaan elantoaan muilla toimialoilla, joilla he eivät välttämättä voi edes välillisesti hyödyntää taiteellista osaamistaan. Toivottavampaa luonnollisesti olisi että taiteilija saisi toimeentulonsa jollain tapaa taiteesta.

Hyvin moni musiikkialan koulutuksen saanut on siellä Siwan kassalla tai jossain muualla, ja harrastavat omaa ammattiaan palkatta tai pienillä palkkioilla. Ammatilliset siis harrastavat omaa ammattiaan, saavat vain osan toimeentulostaan taiteesta. Tää on väärin.

Kaikki vastaajat ilmaisivat kuitenkin, että taiteenedistämistyö voisi sisältää ja jo nykyiselläänkin sisältää myös muita taitelijan toimeentuloa tukevia toimenpiteitä. Taiteilijan oman osaamisen tuotteistaminen ja jopa yrittäjyys nähtiin mahdollisuuksina toimentulon parantamisessa. Monet tunnistivat kuitenkin taiteilijan tarvitsevan tukea oman elinkeinonsa kehittämisessä ja näkivät että myös taidetoimikuntalaitoksella voisi olla siinä jonkunlainen rooli. Rooli voisi liittyä paitsi taiteellisen osaamisen tuotteistamiseen myös osaamisen välittämiseen.

Mutta taidetoimikuntalaitoksen pitäis tietty myös auttaa taiteilijoita kehittämään myytävää palveluja omasta osaamisestaan ja omista tuotteistaan.

Art Hub -hanke oli hieno päänavaus. Jos ajatellaan että taidetoimikuntalaitos pystyisi myös avaamaan ovia ajatuksille luovasta alasta ja jopa yrittäjyydestä.

Voiko taidetoimikunta olla jollain tavalla semmoinen välittäjäorganisaatio?

Toisaalta muutamat taiteenedistäjät kokivat että taiteenedistämistyön varat tulisi suunnata selkeästi taiteelliseen perustyön tukemiseen, koska luovaan osaamiseen perustuvan toiminnan jatkojalostaminen ja markkinointi nähtiinkin kuuluvaksi luovan alan kehittämisen puolelle eli "joidenkin muiden" tukiorganisaatioiden tehtäväksi.

Luovien alojen kehittämiseen on mahdollista saada myös yrityspuolen kehittämisrahaa. Onko ne taiteen edistämisen resurssit tarpeen siihen asiaan?

Luovan alan kehittäjät puolestaan näkivät apurahojen riittämättömyyden todellisena uhkana taiteilijoille ja pitivät taiteilijoiden toimeentulon tukemisessa tärkeimpänä muiden tukimuotojen kehittämistä.

Taidekenttää pitää kasvattaa hankkimaan itse elantonsa, tulevaisuudessa se on ainoa malli viedä taiteita eteenpäin.

Teema 5. Tuottajuus taiteenedistämisen mahdollisuutena

Haastateltaville ei esitetty ennakoon valmiita tuottajuuden määritelmiä, vaan he kommentoivat tuottajuutta vapaasti oman taiteenedistämiseen tai luovan alan kehittämiseen liittyvän kokemuksensa pohjalta. Kaikkien asiantuntijoiden näkemys tuottajuudesta yleisenä ajattelumallina tai toimintatapana tuntui olevan positiivinen ja sille nähtiin selkeää tarvetta taiteenedistämistyössä. Tuottajan toimenkuvaan pystyttiin liittämään hyvin paljon erilaisia tehtäviä ja hyvinkin laajaa luovan alan osaamista. Taidetoimikuntalaitoksen ja alueellisen taidetoimikunnan strategia nähtiin keskeisenä myös tuottajan työtehtävien tai roolin määrittymisessä.

Muutama haastateltavista näki, että taidetoimikunnan tuottaja voisi olla taiteilijan työpari eli toimia perinteisesti tietyn taiteenalan taiteilijan apuna yksittäisten produktioiden tuotannossa tai vaikka yleisemmin tietyn taiteenlajin tunnettuuden edistämisessä. Tällöin tuottajan tehtävät lähentyisivät ehkä eniten nykyisen taidealakohtaisesti suuntautuneen läänintaiteilijan tehtäviä. Yksi vastaajista tosin kyseenalaisti nykymallin voimakkaasti.

Kyseenalaistan taiteenalakohtaisten läänintaiteilijuuden olemassaoloa. Näen, että tuottaja, joka ymmärtää koko tätä kenttää on parempi. Turha luoda keinotekoisia taiteenalarejoja, jolloin joudutaan väkisinkin myös preferoimaan eli suosimaan jotain taiteenalaa toisen kustannuksella ja tämä ei ole mitenkään järkevää taiteen alojen eikä koko kulttuurialan kehityksen kannalta.

Muutamit haastatelluista näkivät taidetoimikunnan tuottajan mahdollisena riskinä kentällä toimivien kulttuurituotannon ammattilaisten tai muun vastaavia palveluita tarjoavien toimijoiden elinkeinolle. Tämän vuoksi olisi tärkeää määritellä tehtävät niin, että ne eivät kilpaile kentän toimijoiden kanssa, vaan kohdentuvat enemmän yleiseen kehittämiseen kuin tuotantokohtaiseen kehittämiseen.

On helpompaa sanoa mitä ei pitäisi tehdä; heidän ei pitäisi kilpailla olemassa olevan yritystoiminnan tai muuten kentällä tarjotun yhdistystoiminnan kanssa. Eikä myöskään toiminnallaan estää uusien yritysten ja liikeideoiden yms. syntyä.

Kun kerran on olemassa tuottajien ammattikunta, joka toimii tavallaan vapaalla kentällä ja on olemassa ammattilaisia siellä, niin taidetoimikunta ei saa kilpailla heitä vastaan samalla kentällä. Eli ei oo mielekästä että taidetoimikunnan tuottaja tekee jonkun tuotannon tuotantotukea, vaan kyllä sen pitää olla yleisemmällä tasolla.

Yksi vastaajista näki, että taidetoimikuntatyössä tuottaja voi olla eräänlainen taiteen ja kulttuurin edunvalvoja, joka tuo kentän tarpeita esiin luovan alan kehittämiskeskusteluihin. Keskustelukumppanit eli yrityskehitysorganisaatiot harvoin hahmottavat taiteilijuutta ja siitä kumpuavia elinkeinomahdollisuuksia osana luovan alan kehittämistä.

Taidetoimikunnan tuottajan tehtävä on mun mielestä keskeinen siinä, että hän tuo panoksellaan taiteen ja kulttuurin alan ja kentän sisältöosaamista ja asiantuntijuutta kehittämistoimia pohtivaan keskusteluun. Alue, joka voi olla heikommin hahmotettu tai hallittu siellä yrityskehityspuolella. Tuottajalla pitäis olla myös ensikäden tietoa kentän ongelmakohdista, joihin puuttumista tarvitaan kun suunnitellaan kehittämistoimia tai työkaluja.

Tuottajuuden mahdollisuudet tunnistettiin myös taiteilijan toimeentulon kehittämisessä. Tuottajan välittäjärooli koettiin siinä keskeiseksi. Muutamat vastaajista sijoittivat tuottajan uudenlaiseksi linkiksi taiteen ja muun yhteiskunnan välille. Innovatiivisen ja rohkean taiteen tuottajan avulla voitaisiin ehkä viedä taiteellista osaamista muille toimialoille, ulos taiteenedistämisen tuen piiristä.

Tää vaatii myöskin heittäytymistä niiltä muilta kovilta toimialoilta. Tarvitaan välittäjätaho, joka lähentää aloja. Tarvitaan ylipäätään se, joka ehdottaa, että oletko ajatellut että tästä olisi hyötyä. Tarvii todella sen innovaattorin, joka tajuaa heittää niin hullun idean, että ottaa se taiteilija sinne. Eli kyllä lähentämistä tarvitaan. Siitä saattaisi löytyä ihan yllättäviä toimeentulomahdollisuuksia.

Kyllä tuottaja voi olla apuna ... jos olisi tuottajarinki, joka todellakin puhaltaisi läpi valtakunnan, niin kyllä siitä olisi etua leivän hankkimisessa taiteilijalle.

Laajimman näkemyksen mukaan alueellisen taidetoimikunnan tuottajan tehtävät voisivat liittyä luovan alan kehittämistyöhön, hänelle voisi kuulua koko alueen luovan toiminnan kehittämisen koordinointi sekä lisäksi yhteydenpito valtakunnalliseen luovien alojen kehittämistyöhön. Yhteistä kaikkien vastaajien näkemyksissä oli se, että taidetoimikuntatyössä tuottajuudessa yhdistyy jollain tapaa sekä verkottajan, kehittäjän, sparraajan, taidealan asiantuntijan että elinkeinokehittäjän rooli.

Tuottajan rooli on saada eri alojen toimijat tekemään yhteistyötä hybriditalousmallin mukaan rajat ylittäen. Ja saada aikaan yhteistyöverkostoja, josta voi syntyä uutta osaamista. Tuottajahan tuottaa yleensä produktioita, tuotteistaa juttuja. Mutta tuottaja rooli voi toteutua sparraajana ja olla mukana kehittämishankkeissa. Tuottajan duuni voi olla jonkun projektin tai prosessin eteenpäin viemistä, tavoitteena tuottajalla on saada aikaan uusia avauksia. Se on laaja rooli. Minusta se ei ole vain taiteellisten hommien eteenpäinviemistä.

Tuottajan roolin tulisi siis ulottua yhden taiteen alan kehittämisen sijasta laajalaisempaan, rakenteelliseen luovan alan kehitystyöhön. Rakenteellisesta kehittämisestä keskusteltaessa yksi vastaajista näkikin aiheellisena pohtia tuottajuutta enemmän osana taidetoimikunnan virkasuhteisen pääsihteerin kuin määräaikaisten läänintaiteilijan toimenkuvaa.

..kokoajan mietitään sitä, että minkälainen on se tuottajan tehtävä suhteessa läänintaiteilijan toimenkuvaan, millä tavalla läänintaiteilija on tuottaja. Pitäis ehkä yhtäläillä miettiä mikä on pääsihteerin rooli tuottajana, siis tuottajuuden merkitystä pääsihteerin työssä.

Tuottajan ammatillisesta osaamisesta ja asemoitumisesta eri toimijakenttien välille vastaajilla oli selkeitä ja melko yhtenäisiä näkemyksiä. Taiteen kentän ymmärrys ja liiketaloudellinen perusosaaminen sekä erityisesti verkosto-osaaminen nähtiin yleisimmin tuottajan keskeisinä osaamisalueina.

Tuntea kenttä missä toimii, substanssi, perusymmärrys liiketaloudellisista järjestelmistä ja myös omasta roolistaan tässä julkishallinnon ja yksityisen sektorin/kolmannen sektorin välissä.

Se on verkosto-osaamista ja sen täytyy tunnistaa luovan alan hankemaailma, luovan alan kehittäjäorganisaatiot, tietää ne yhteyshenkilöt, olla mukana siellä, missä mietitään luovan alan kehittämisen painopisteitä, täytyy tehdä strategista työtä luovan alan kehittämisen suhteen.

Taidehallinnon ulkopuoliset yksityiset asiantuntijat näkivät että laaja-alaista kehittämistyötä tekevän tuottajan tehtävä on varsin vastuullinen ja sen tulisi myös sisältää samassa suhteessa päätäntävaltaa. Tuottajan tulisi siis toimia organisaatiossa sen tasoisessa asemassa, joka mahdollistaa kokonaisuuksien hallinnan, priorisoinnin ja itsenäisen ongelmanratkaisun.

Tuottajan roolissa pitää olla osaaja, joka näkee, kokee, havainnoi, ottaa signaaleja vastaan. Vetää johtopäätöksiä ja evaluoi omassa organisaatiossaan, mihin olisi järkeä satsata kehittämistoimenpiteitä.

Se vaatii laaja-alaisuutta, riskinottoa, se ei ole yleistä lähmimistä ja mukavan puhumista. Vaan sillä tuottajaportaalla pitää olla oikeus tehdä ratkaisuja, jotka hän katsoo tärkeiksi ja kehittämisen arvoiseksi. Se on hyvin vastuullinen tehtävä.

Teema 6. Palvelujen tuotteistaminen ja saatavuus, Art Hub -palvelumallit

Taidetoimikuntalaitoksen yleiset tehtävät ovat lakisääteisiä, eikä niitä ole tästä syystä erityisen määrätietoisesti kehitetty palvelunäkökulmasta. Yleisluontoisina taiteenedistämispalveluina voidaan tällä hetkellä pitää rahoitusta ja läänintaiteilijatyötä. Art Hub -hankkeessa alueellisille taidetoimikunnille kehitettiin niiden perustyöhön soveltuvia palvelumalleja, joita käytettiin haastatteluissa esimerkkeinä palvelujen tuotteistamisesta.

Kaikilla haastateltavilla oli siis joko ennakkotietoa tai omaa kokemusta esimerkkeinä käytetyistä palvelumalleista. Art Hub -palvelumalleina esillä olivat Into-vertaisfoorumi, Liekki-toimialakohtaaminen, Voitto-rahoituspäivä, Neuvo- ja Helmi-asiantuntijapalvelut sekä Kompassi-palvelupolku ja Luovan alan osaamisyhteisö -toiminta. Asiantuntijoilta pyydettiin näkemyksiä tämänkaltaisten tuotteistettujen palveluiden ja ylipäätään palvelujen tuotteistamisen tarpeellisuudesta ja mahdollisista hyödyistä valtakunnallisessa taiteenedistämistyössä.

Yleisesti ottaen kaikki haastatellut asiantuntijat käsittivät, että taiteenedistämistyö ja sen erilaiset toimenpiteet ovat osa valtion taidehallinnon palvelua, jonka tulisi siksi muun julkisen palvelun tavoin toteuttaa myös tiettyä valtakunnallista yhteismitallisuutta. Alueellisten taidetoimikuntien palvelutarjonta nähtiin epäyhtenäisenä ja sattumanvaraisena. Yhtenä syynä tähän pidettiin sitä, että alueilla on nähty taiteilijoiden tarvitsevan erilaisia palveluita eikä yhtenäisiä linjauksia ole edes yritetty etsiä.

Toimenpiteiden tulisi olla valtakunnallisia tai laajempia kuin yksittäisten alueiden sisällä tapahtuvia juttuja. Tässä maassa ollaan aiemmin liiankin keskitytty alueellisuuteen ja niiden välisiin eroihin. Mielestäni tarvetta olis havaita yhteneväisyydet ja samanlaiset ongelmat eri puolilla suomea ja niistä lähteä tekemään palveluita.

Tuotteistetut palvelukonseptit asiakkaan näkökulmasta varmistaa tasapuolisen palvelutarjonnan eripuolella maata verrattuna nykytilanteeseen, jossa se on pohjimmiltaan täysin sattumanvaraista minkälaisia palveluja se taidetoimikunta tuottaa.

Kaikki haastateltavat näkivät tuotteistettujen palveluiden hyödyttävän sekä asiakasta että palveluntarjoajaa. Asiakkaiden näkökulmasta määrämuotoiset ja samankaltaiset eri puolella maata tuotettavat taiteenedistämispalvelut parantaisivat sekä organisaation toiminnan tunnettuutta että palvelujen tasapuolista saavutettavuutta.

Silloin taiteilija tietää että tuolta saa sitä palvelua ja tiedetään että taidetoimikuntalaitoksesta voi kysyä tätä asiaa. Asiakaskunta tulisi tyydytetyksi niissä asioissa. Monelle taide-toimikuntalaitos on sitä, että haetaan apurahat ja käytetään residenssiä. Harva uskaltaa lähestyä ja kysyä apua johonkin projektiinsa.

... olis reilua jos julkisin varoin tuotetaan palvelua, että se olisi kaikille samanlaista ja samanarvoista.

Palveluntarjoajan eli taidetoimikunnan omasta näkökulmasta tuotteistamisen hyötyinä nähtiin mm. se että, tarpeelliseksi havaitun palvelun tuottamista ei tarvitse "keksiä" uudelleen joka puolella Suomea, vaan samaa mallia voidaan käyttää eri alueilla. Valmiiksi tuotteistetun palvelun toteuttamisessa ei silloin välttämättä tarvita erityistä tuotajaosaamista, vaan se voidaan tuottaa helposti muunkin henkilökunnan toimesta.

Saadaan kehitettyä palveluita eteenpäin ja sama palvelu pystytään tuottamaan saman sisältöisenä eri alueilla.

Ja sekin jos ei ole tuottajapersoonaa, niin pystyy tuottamaan sen vähemmälläkin tuotajaosaamisella.

Olellaisena etuna tuotteistettujen ja määrämuotoisten palvelujen käyttämisessä nähtiin se, että palveluille voidaan asettaa erilaisia tavoitteita ja niiden saavuttamista voidaan arvioida, kun kriteerit on valtakunnallisesti sovittu.

Meidän organisaatiossa on erittäin epäselvä ajatus siitä, miten toiminnan vaikuttavuutta arvioidaan, ja mitä tarkoittaa taidetoimikuntatyön laatu. Tää on esimerkki siitä, että mitä enemmän toimintaa kehitetään sellaisten yhteisten konseptien suuntaan, sitä paremmin toiminnasta tulee arvioitavaa, mitattavaa ja vertailtavaa ja sitä paremmin pystytään osoittamaan ja asettamaan koko organisaatiojärjestelmää koskevia tavoitteita.

Muutamit taiteenedistäjistä näkivät, että Art Hubin palvelumallit ovat sinänsä käyttökelpoisia, mutta ne eivät kuitenkaan täytä kaikkia taiteenedistämiseen ja erityisesti taiteilijoiden toimeentuloon liittyviä palvelutarpeita. Ehdotettiin, että palvelumalleista voisi ottaa esiin tuotteistamisen perusidean ja hanketyössä jo valmiiksi rakennetun tuotteistamisprosessin mallinnoksen ja sen avulla lähteä rakentamaan kaikille alueille

sopivia, valtakunnallisesti toteutettavia palveluja. Ehdotettiin myös, että mallit toimisivat ikään kuin ”täkyinä” eli että ne olisivat vapaasti käytettävissä, mutta halutessaan niistä voisi kehittää omia parempia sovelluksia tai olla myös käyttämättä ja ratkaista asia omalla tavalla.

Keskusteltaessa yhteisten palvelumallien kehittämisestä ja mm. Art Hubin palvelumallien jalkauttamisessa ilmenneistä ongelmista kaksi vastaajista arveli että sitoutuminen valmiisiin toimintamalleihin tulisi olemaan huonoa. Ulkoa- tai ylhäältäpäin annettujen mallien sijaan alueellisten taidetoimikuntien tulisi saada itse oivaltaa tarve ja sen perusteella itse kehittää palvelu.

Jos tätä tuotaisiin alueellisille taidetoimikunnille niin pitäisi saada näkyviin, että näitten rinnalle voisi tuoda muutakin. Ettei nämä ole ne kiveen kirjoitettu viisi palvelua, ja ettei muita saa käyttää. Vastusta tuli siitä, että onko pakko tehdä näitä. Ei vaan nämä ovat vaan esimerkkejä.

Vaikka ne ovat valmiita ja hyviä malleja, niin niitä ei esiteltäisi valmiina malleina, vaan ne esiteltäisiin vaihtoehtoina, että ne voisivat olla tän tyyppisiä. Ja kun se porukka keksisi ne itse uudestaan, niin sitten ne toteuttaisi ne.

Palvelujen tuotteistamisteemaan liittyneiden keskustelujen mukaan pääosa haastateluista näki että tuotteistetuista palveluista voisi olla taidetoimikuntatyössä hyötyä, vaikka kaikki eivät nähneetkään että niiden puuttuminen olisi ongelma. Joustava, erilaisiin tarpeisiin ja tilanteisiin kohdentuva yksilöllinen palvelu nähtiin yhtäläillä toiminnan mahdollisuutena.

Sehän on sitä meidän ketteryyttä. Tavallaan se tuottaja olisi sen mukainen, mitä niin kun nousee siellä kentällä.

Teema 7. Visioita taiteenedistämisestä, luovan alan kehittämisestä ja tuottajuudesta

Keskustelujen lopuksi asiantuntijoita pyydettiin pohtimaan tulevaisuutta ja visioimaan, tilanne, joka kuvaisi alueellista taidetoimikuntatyötä, kun olosuhteet ja toiminta olisivat mahdollisimman otolliset suhteessa haastattelun teemoihin. Haastateltavat visioivat mm. alueellisen taidetoimikunnan roolia *taiteilijan tukiorganisaationa, luovan alan kehittämisen koordinoijana ja rahoittajana sekä taiteellisen osaamisen välittäjäorganisaationa.*

Alueellinen taidetoimikunta panostaa erään asiantuntijan mielestä tulevaisuudessa nykyistä enemmän luovan alan toimijoiden toiminnan tukemiseen sekä auttamalla suoraan toimijoita että vaikuttamalla yhteiskuntarakenteisiin. Samalla tulisi kuitenkin huolehtia, ettei taidetoimikunnan julkisin varoin tarjoama tuotannollinen apu kilpaile yksityisen tai kolmannen sektorin tarjoamien palvelujen kanssa.

..parhaimmillaan se olisi omien asiakkaidensa, taiteen kentän toimijoiden, luovan alan toimijoiden tuki ja tukiorganisaatio, äänenkannattaja ja myöskin paikka, josta saa apua ensisijaisesti oman toimintansa kehittämiseen. Ja nimenomaan niin, että ei kilpailla kentän kanssa vaan, että se apu olis enemmän sellaista rakenteisiin liittyvää konkreettista toimintaa.

Toisen asiantuntijan näkemyksen mukaan alueellinen taidetoimikunta parantaa merkittävästi toimintaansa ja asemaansa luovan alan kehittämisen kentällä, kun sillä on käytössään alan strategiseen kehittämiseen osallistuvaa henkilöstöresurssia. Strategista työtä tekevä henkilö toimii silloin pysyvässä virkasuhteessa eikä määräaikaisessa toimessa. Lisäksi nähtiin, että organisaation asema ja arvostus luovan alan kehittäjäverkostossa on korkealla, kun se on selkeästi rahoittajan asemassa eikä hanketoimijan asemassa.

Taidetoimikunnalla olisi pysyvässä virkasuhteessa oleva henkilö, jonka tehtävä olisi olla mukana luovan alan strategisessa kehittämisessä. Jokaisella alueella pitäisi olla se henkilö, jonka tehtävä on olla mukana strategisessa kehittämisessä. Ja taidetoimikunnalla tulisi olla enemmän rahoittajan rooli luovan alan kehittämisessä.

Visioissa nähtiin myös alueellisen luovan alan kehittäjäyhteistyön merkitys. Alueellinen taidetoimikunta ei tulevaisuudessa toimi vain taiteenedistäjänä vaan osallistuu aktiivisena verkostokumppanina luovan alan kehittämiseen. Muut alan kehittäjätoimijat ymmärtävät myös taidetoimikunnan kanssa tehtävästä yhteistyöstä saatavan hyödyn. Yhteistyön rakentaminen toimijoiden välille ja jopa koko luovan alan koordinaatio kuuluu taidetoimikunnan rooliin.

Taidetoimikunnista voisi visioida sellaisen kehityskaaren, tulevaisuuden vision, että toimikuntien verkosto, joka valmiina on jo olemassa Suomessa, voisi olla luovan alan, luovan talouden, taiteen, kulttuurin kaiken koordinaatio.

Yhtenä mahdollisena taidetoimikuntatyön tulevaisuuden toimintona yksi haastateltavista uskaltautui pohtimaan aktiivista taiteen välittäjäroolia. Visiossa alueellinen taidetoi-

mikunta toimii taiteilijoiden työllistymisen tai elinkeinon kehittämisen mahdollistajana välittämällä taiteellista osaamista muille yhteiskunnan aloille.

Taidetoimikuntalaitos vois olla tällöinen manageritoimisto, toimia taiteen managerina tai agenttina. Sillä olis kontakteja sekä yritys- että julkisyhteisöihin, joitten välillä se toimisi välittäjänä... että meillä on näitä ja näitä taiteilijoita, joita te tarvitte just tohon kohtaan. Että tuntisi myös tavallaan sen maailman, sen yritys- ja julkishallintomaailman.

Kauaskantoisin ja rohkein visio liittyi koko taiteenedistämisen järjestelmän tarpeettomaksi tekemiseen. Tulevaisuudessa taide elää omavaraisesti eikä siis taiteilijoiden tukipalveluitakaan enää tarvita.

Tärkein tehtävä pitäisi olla se, että muutetaan rakenteita siten, että sitä itseään ei enää tarvittaisi. Siis niin, että sen asiakkaat tulisivat toimeen tässä yhteiskunnassa niin, että taidetoimikuntalaitoksen palveluita ei enää tarvittaisi!

7 Yhteenveto ja ratkaisun avaimet: strategia, tuottajuus ja tuotetut palvelut

Itseisarvoisen taiteen tekemisen ja sen edistämisen yhdistäminen luoviin toimialoihin ja luovan talouden edistämiseen saattaa ensi näkemältä vaikuttaa ongelmalliselta. Ongelmia ilmenee sekä toimijoiden ajattelun semanttisella tasolla että erityisesti toimijaorganisaatioiden strategisella tasolla. Yhdistäminen on kuitenkin mahdollista kun päästään sopuun toiminnan määritelmistä ja strategisista linjauksista.

Taiteenedistämisen näkökulmasta luovaa alaa kehittävien palvelujen tarjoamisen ongelmana näyttäytyy resurssien riittävyys. Huoli taiteen edistämiseen tarkoitettujen määrärahojen käyttämisestä johonkin muuhun kun taiteen tekemiseen on suuri. Luovan alan kehittäminen koetaan hyvin laajaksi toiminta-alueeksi, jossa tuetaan mahdollisesti sellaisiakin toimijoita, jotka eivät varsinaisesti tee taiteellista perustyötä. Taiteenedistämisen ydinkohderyhmäksi olisi jokseenkin helppo määritellä yksinomaan taiteilijat, mutta nykyisen taiteenalajaon mukaan asiakkaisiin kuuluu paljon sellaisiakin toimijoita, jotka työssään hyödyntävät taiteellista osaamista, mutta tuottavat lopputuloksena monistettavia tuotteita.

Nyt kun taidetoimikuntien tulossopimuksissa painotetaan kuitenkin myös taiteen tekijöiden toimeentuloedellytysten kehittämistä, tulisi tukipolitiikan linjauksia pohtia laajemmasta perspektiivistä. Olennaista olisi selvittää onko taiteellisen sisällöntuotannon tukemisessa ja taiteellisen elinkeinon tukemisessa ristiriita, vai voidaanko niitä edistää rinnakkain. Oma näkemykseni on, että niitä on luonnollista ja suorastaan suotavaa edistää rinnakkain. Toisaalta, haastatteluissakin esiin nousseen näkemyksen mukaan on myös huolehdittava siitä, että taiteelliseen työskentelyyn tarkoitettuja vähäisiä apurahoja ei jaeta sellaisille toimijoille, joilla on toimintansa luonteen takia mahdollista saada kehittämistukea myös yrityskehitysorganisaatioilta.

Puhtaasti taiteellisen työskentelyn edistämisen rinnalla tai sen jälkeisenä toimenpiteenä voitaisiin taiteilijoille tarjota tukipalvelua, jolla työn tulokset saadaan kohtaamaan yleisö sekä toisaalta palvelua, jolla taiteellista osaamista jalostetaan niin, että se löytää uusia yleisöjä ja asiakkuuksia. Tässä kohtaa taiteenedistämistyö tulisi ymmärtää luovan alan kehittämistyönä. Luovan alan kehittämishä tarkoitan tässä yleisesti erilaisia tukipalveluja, joiden avulla alan toimija voi kehittää omaa osaamistaan, tuotteitaan, palvelujaan, markkinointiaan ja asiakkuuksiaan. Tarjoamalla tämänkaltaisia kehittämispalveluja myös taiteilijoille, voitaisiin taidetta ja taiteellista osaamista hyödyntää laajemmin yhteiskunnallisesti ja synnyttää sitä kautta myös uusia elinkeinomahdollisuuksia. **Mielenkiintoinen kysymys onkin nyt se, mille organisaatiolle ko. palvelujen järjestäminen kuuluu ja millä resursseilla sitä pitäisi tehdä?**

Taiteellisen osaamisen elinkeinoistamisella ei siis tarvitse ymmärtää ainoastaan yrittäjyyttä. Taiteenedistämisen ajatuksen ei tarvitse muuttua niin, että kaikista taiteilijoista tulisi kasvattaa yksityisyrittäjiä. Taiteellisessa työssä, aivan kuin missä tahansa ammatinharjoittamisessa, yrittäjyys on ymmärrettävänä välineenä, ei itseisarvona. Itseisarvona taiteenedistämässä sen sijaan voitaisiin alkaa näkemään taiteilijan toimeentulomahdollisuuksien kehittäminen. Taiteen itseisarvoa ei voida vaalia, eikä taide edisty, jos taiteilijoilla ei ole edellytyksiä tehdä taidetta.

Työ- ja toimintatapojen rinnakkaisuus, päällekkäisyys ja osittaisuus on joka tapauksessa arkipäivää useimmille luovan alan toimijoille, erityisesti taiteilijoille. Taiteilija edustaa tyypillistä kolmannen tien kulkijaa, itsensä työllistäjää, joka sijoittuu palkkatyön ja yrittäjyyden välimaastoon. Itsensä työllistävä luovan työn tekijä voi olla palkansaaja,

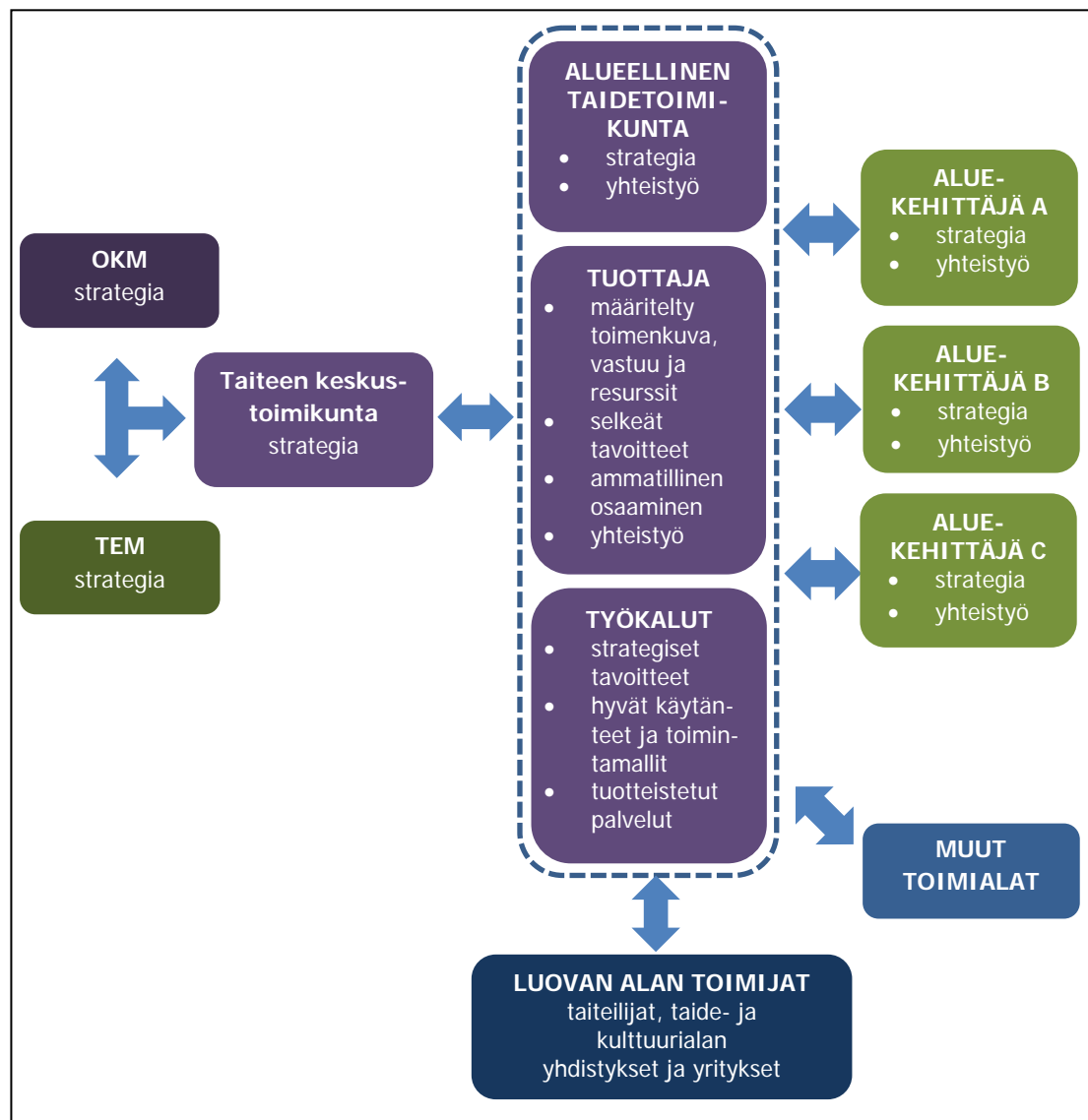
yksinyrittäjä, opiskelija, apurahan saaja tai työtön, riippuen eri tilanteesta ja eri viranomaisten näkökulmasta. Kyse on ammatin harjoittamisesta joko freelancerina tai mikroyrittäjänä toiminimellä. Tämä toimintatapa on monille toimijoille sekä riittävä että mielekäs tavoite. Kaikesta luovasta ammatin harjoittamisesta ei voi syntyä perinteisiä työsuhteita. Toisaalta kaikesta luovasta taloudesta ja ammatin harjoittamisesta ei myöskään tarvitse syntyä kasvuyrittäjyyttä. (Luova talous ja... 2010, 2.)

Ammattitaiteilijoiden tulisi saada elantonsa taiteesta. Elantoa eli toimeentuloa ei kuitenkaan voida kaikille taitelijoille turvata suoralla taloudellisella tuella kuten apurahoilla tai avustuksilla. **Taiteenedistämisen tulisi siksi sisältää myös muita järjestelmällisiä keinoja, jotka edistävät toimeentulon hankkimista.** Taiteilijoiden ja yleisöjen välistä kohtaamista tulisi edistää ja taiteelliseen ammatinharjoittamiseen liittyvää tiedonvälitystä tulisi kehittää. Tätä taustaa vasten on Art Hub -hankkeessa yhteistyössä taiteilijoiden kanssa kehitelty mm. erilaisia taiteenedistämistyöhön nivoutuvia tukipalveluita, jotka edistävät taiteilijoiden ammatinharjoittamista ja sitä kautta myös toimeentulomahdollisuuksia. Myös niiden käyttöönottoa ja edelleen kehittämistä voitaisiin organisaatiossa harkita syvällisemmin. Samalla tuotannollisella ideologialla voitaisiin kehittää ja tuotteistaa myös muita tarvittavia valtakunnallisia tukipalveluja.

Edellä kuvatut tuotannollista ajattelua edustavat taiteenedistämisen muodot ovat näkemykseni mukaan rakenteellisesti mahdollisia toteuttaa olemassa olevien taiteenedistämisesurssien puitteissa. Keskeisenä resurssina tässä ovat 49 läänintaiteilijaa, joiden työpanoksesta merkittävämpi osa tulisi koordinoida valtakunnalliseksi kehittäjä- ja tuottajapalveluksi. Toteuttamiselle näen kuitenkin tiettyjä edellytyksiä, jotka ovat:

1. **selkeä strateginen linjaus, jolla sitoutetaan alueelliset taidetoimikunnat**
2. **tuottajaosaamisen hyödyntäminen ja tuottajatehtävien määrittely sekä**
3. **toimintatapojen valtakunnallinen yhtenäistäminen ja tuotteistetut palvelut.**

Tuottajan työnkuvan ja roolin selkeyttäminen edellyttää strategisia linjauksia läpi koko toimintaympäristön (Kuvio 8, sivulla 72). Keskeistä tuloksellisuuden kannalta on määritellä tuottajan toimenkuva, osaaminen, työkalut, asiakaskohderyhmät ja yhteistyökumppanuudet.

Kuvio 8. Alueellisen taidetoimikunnan tuottajan toimintaympäristö ja keskeiset tekijät

Strategia

Taiteenedistämisen ja luovan alan kehittäminen edellyttää taiteenedistämistyössä strategisia linjauksia. Kehittämistyöni tuloksena esitän toimintaehdotuksina seuraavaa:

- Rakennetaan taidetoimikuntalaitoksen yhteinen strategia kiinteässä yhteistyössä taiteen asiantuntijoiden ja hallinnon edustajien kanssa.
- Määritellään taiteenedistämisen tahtotila ja tavoitteet suhteessa taiteilijoiden toimeentuloon, otetaan huomioon luovan talouden ja luovien alojen valtakunnallisen kehittämisen linjaukset.

- Hyödynnetään strategiatyössä jo tehtyjä kulttuuripoliittisia ja luovaan talouteen liittyviä selvityksiä sekä jo olemassa olevaa kansainvälistä, kotimaista ja alueellista tutkimustietoa taiteilijoiden toimintaympäristön muutoksesta ja taiteilijoiden tarpeista elinkeinon kehittämisen suhteen. Ja tuotetaan tarvittaessa itse lisää tarkempaa tietoa taidekentän tarpeista alueellisen työn erityispainotusten suuntaamista varten.
- Linjataan sekä koko organisaation yleiset toiminnan tavoitteet, että erityisesti kaikkia alueellisia taidetoimikuntia koskevat yhteiset tavoitteet. Etsitään alueille yhtenäisiä keinoja samankaltaisten haasteiden ratkaisemiseksi.
- Valitaan strategiset luovan alan kehittäjäyhteistyökumppanit ja peilataan omaa strategiaa kumppaneiden strategiaan. Selvitetään valtakunnallisten ja alueellisten viranomaisten ja muiden luovan alan kehittäjätoimijoiden roolit ja suhteutetaan oma rooli niihin huomioiden oman asiakaskunnan tarpeet.
- Selvitetään yhteisesti käytettävät termit ja käsitteet, hyväksytään taide osaksi luovia aloja ja sen kehittämistä ja taiteilijat osaksi luova talouden toimintakenttää.
- Linjataan läänintaiteilijoiden ja virkamiesten toimenkuvia strategiatasolla. Taiteenedistämishenkilöstön työn tuloksellisuuden mittaaminen edellyttää selkeiden ja konkreettisten tavoitteiden määrittelyä.

Tuottajuus

Alueellinen taiteenedistämistyö voidaan ankkuroida myös osaksi luovan talouden kehittämistä. Kehittämistyössä keskeinen tekijä on tuottajaosaaminen. Toimintaehdotuksina esitän tuottajan toimenkuvasta ja edellytettävästä tuottajaosaamisesta seuraavaa:

- Määritellään tuottajatyön keskeiset tavoitteet Taiteen keskustoimikunnan ja tarkennetaan niitä toimenpidetasolle asti vähintään kolmevuotissuunnitelmassa huomioiden alueelliset kehittämistarpeet.
- Hyödynnetään määrätietoemmin korkeakoulutettua kulttuurituottajaosaamista taiteenedistämisessä.
 - Tuottajan ei tule olla hallintovirkamies vaan kehittäjä.
 - Tuottajan toimii verkostojana, yhteistyöhön kannustajana, heikkojen signaalien etsijänä, tiedon jakajana, sparraajana, neuvonantajana.
- Resursoidaan taiteenaloihin sitomatonta yleistuottajaosaamista kaikille taide-toimikunta-alueille.

- Nähdään tuottajan työ pitkäjänteisenä, strategisena tehtävänä, jota ei ensisijaisesti organisoida määräaikaiseksi toimeksi, vaan virkasuhteeksi.
- Keskitetään tuottajaosaamista rakenteellisiin kehittämistehtäviin, joilla vahvistetaan alueellisen taiteenedistämistyön roolia aluekehitystyössä ja luovan alan asiantuntijuudessa.
 - Tuottaja rakentaa ja ylläpitää alueellisia yhteistyöverkostoja taiteen kentän toimijoiden sekä muiden strategisten taiteen, kulttuurin ja luovan alan kehittäjäyhteistyökumppaneiden kanssa.
- **Keskitetään tuottajaosaamista erityisesti kehittämistehtäviin, joilla vahvistetaan taiteilijoiden toimeentulon ja elinkeinojen kehittämistä.**
 - Tuottaja tuo esiin taiteen mahdollisuuksien hyödyntämistä, taiteilijoiden osaamista; ongelmanratkaisukykyä ja innovatiivista ajattelua osaksi muuta yhteiskuntaa ja pohjustaa taiteilijoille uudenlaisia toimeentulomahdollisuuksia.
 - Tuottaja on vaikuttaja, joka on mukana järjestämässä taiteen tekijöiden työskentely- ja esitystiloja, työtilaisuuksia, työn markkinointia, luovan alan rihmastojen, yhteisöjen ja keskusten tukemista.
- Ei panosteta tuottajaosaamista yksittäisiin taiteellisiin produktioihin, vaan mahdollistetaan taiteen tekemistä ja tuottamista rakenteellisilla keinoilla.
 - Alueellisen taidetoimikunnan (Taiteenedistämiskeskuksen aluetoimipisteiden) tuottaja tai taidetoimikunta tuotanto-organisaationa ei saa kilpailla produktioiden tuotannossa muun ammattilaistuottajakentän kanssa.
 - Tuottajan organisoiman tuotannollisen tuen, koulutuksen ja tiedotuksen teemoina on esim. taiteesta ja kulttuurista hyvinvointia, prosenttiperiaatte, kulttuurimatkailu, tuotteistaminen, liiketoimintaosaaminen, kansainvälistyminen, rahoitus, verotus, tekijänoikeudet.
- Hyödynnetään tuottajien hankeosaamista ulkopuolisen rahoituksen hakemisessa. Käytetään hankkeita taiteenedistämistyön ja uusien palveluiden kehittämiseen ja asiakkaiden toimintaedellytysten parantamiseen.
- Koordinoidaan tuottajien keskinäistä verkostoitumista, tiimityötä, hyvien käytäntöjen jakamista sekä yhteistyötä sidosryhmien kanssa yhtenäisten valtakunnallisten kehittämislinjausten mukaan.
- Vahvistetaan tuottajien ymmärrystä kulttuuripolitiikan ja luovan talouden kehittämisen suhteen. Edellytetään tuottajilta vahvaa verkosto-osaamista, strategis-

ten kokonaisuuksien hallintakykyä, hankehallinnon ja liiketalouden osaamista sekä erityisesti suoria kontakteja luovan alan valtakunnallisiin ja alueellisiin kehittäjäorganisaatioihin ja -hankkeisiin.

Toimenkuvalla tulee käsittää tässä yhteydessä ensisijaisesti tuottajana toimivan henkilön toimintaa. Laajemmin ajateltuna sillä voidaan käsittää myös alueellisen taidetoimikunnan roolia tuottajana. Ensimmäinen vaihtoehto edellyttää tuottajatoimen perustamista. Jälkimmäinen vaihtoehto mahdollistaa sen, että tuottajuus ymmärretään enemmän koko organisaation toimintatapana ja sitä voidaan toteuttaa joustavasti eri henkilöiden toimesta. Mielestäni tuottajuus tulee käsittää henkilösidonnaisena työnkuvana kuten läänintaitelijatyössä tähänkin asti, mutta määräaikaisen toimen sijaan suosittelien, että tuottajille perustetaan virkoja. Rakenteellista kehittämistä voi taiteenedistämistyössä tehdä määräaikaisessakin työsuhteessa projektiluonteisesti, mutta pitkäjänteisen kehittämiseen sitoutuminen on virkasuhteessa luontevampaa.

Yhtenäiset toimintatavat ja tuotteistetut palvelut

Vaikka taidetoimikuntalaitoksella ei ole liikelaitokselle tyypillisiä jatkuvan taloudellisen kasvun tavoitetta on sillä kuitenkin valtion hallinnon osana velvoite hallinnolliseen ja tuotannolliseen tehokkuuteen. Resurssien pieneneminen ja asiakaskunnan tarpeiden kasvaminen on mille tahansa organisaatiolle haasteellinen tilanne ja toimintojen kehittämisen paikka. Myös julkishallinnon organisaation on etsittävä uusia ideoita ja toimintamalleja pysyäksään mukana muutoksessa, säilyttääkseen asemansa ja taatakseen resurssinsa valtion budjetista. Taidetoimikuntatyössä näkisin tämän tarkoittavan myös palvelujen tarkastelua uudesta näkökulmasta.

Toimintaehdotuksina esitän toimintatavoista ja palveluiden tuotteistamisesta seuraavaa:

- Kehitetään alueellisten taidetoimikuntien palveluja asiakkuusajatteluun perustuen. Julkisen sektorin asiakkuuksia ja asiakkuuden teoreettista määrittelyä voidaan benchmarkata esimerkiksi julkisten sosiaali- ja terveystalouden palveluiden kehittämisen malleista.
- Ymmärretään että rahoituspalvelu ei ole ainoa tapa edistää taidetta. Kehitetään muita palvelumuotoja apuraha- ja avustusmuotojen rinnalla.
- Kerätään ja analysoidaan säännönmukaisesti asiakastietoa ja asiakkaiden tarpeita.

- Tilastoidaan myös alueellisten taidetoimikuntien palvelutoiminnan, kuten hankeyhteistyön ja läänintaiteilijatyön asiakastietoa, jotta työn vaikuttavuutta voidaan arvioida ja työmuotoja kehittää.
- Suunnitellaan yksittäisten, toisistaan irrallisten taiteenedistämishankkeiden sijaan strategiaan suunnitelmiin perustuvia, tavoitteellisia ja pitkäjänteisiä toimia taiteen toimijoiden toimeentulomahdollisuuksien kehittämiseksi.
- Jaetaan taiteenedistämistyö kehittämishankkeiksi ja pysyväksi palvelutoiminnaksi.
 - Kehittämishankkeilla voidaan kohdentaa huomio toimintaympäristön muutoksiin, ratkaista ajankohtaisia rakenteellisia ongelmia ja ajantasaistaa toimintamalleja.
 - Myös palvelutoiminnan kehittäminen voidaan hankkeistaa, kun hanketyö perustuu organisaation strategiaan linjauksiin ja johdon vahvaan sitoutumiseen.
- Rakennetaan palvelutoiminta valtakunnallisesti yhtenäiseksi tuotteistettujen palveluiden avulla. Tuotetaan palveluita yhteistyössä alueen muiden kehittäjäorganisaatioiden kanssa.
 - Määrämuotoiset tuotteistetut palvelut ovat tehokkaampia tiedottamisen ja tuottamisen kannalta. Tuotteistettujen palveluiden tuloksia voidaan seurata ja arvioida ja palvelua voidaan kehittää yhteistyössä.
 - Yhtenäiset palvelut edistävät toiminnan tunnettuutta ja ymmärrettävyyttä valtakunnallisesti sekä tasa-arvoistavat palvelujen saavutettavuutta.
 - Yhdessä muiden kehittäjien kanssa suunnitellut ja tuotetut palvelut säästävät resursseja, parantavat saavutettavuutta, kehittävät alueellista yhteistyötä konkreettisella tavalla.
- Hyödynnetään palvelujen kehittämisessä tuottajien jo kehittämiä jatkuvaluontoisia palveluita tuotteistamisen pohjana.
 - Panostetaan sellaisten valtakunnallisesti saavutettavien tukipalveluiden kehittämiseen, joilla taiteilijat voivat auttaa itse itseään tai taiteilijajärjestöt jäseniään.
 - Hyödynnetään neuvonta- ja sparrauspalveluissa läänintaiteilijoiden ja virkamiesten ja mahdollisesti myös taidetoimikunnan jäsenten osaamista.

- Huolehditaan palvelutuotannossa riittävästä resursoinnista. Rekrytoidaan ammattituottajia tuottamaan palveluja ja varataan resursseja ulkopuolisen osaamisen hankintaan erityiskysymyksissä.

8 Pohdintaa kehittämistyön kulusta

Kehittämistyöni loppupohdintana käyn läpi työn kulkua, tavoitteiden saavuttamista ja haasteita. Kehittämistyö alkoi tutkimusongelman määrittelyllä. Omassa tuottajatyössäni olin kokenut ongelmana työn strategisen ohjauksen puutteen ja siksi työn tavoitteellisuuden pohdinta korostuu myös kehittämistyöni lähtökohdissa. Kehittämistyössä etsin siis vastauksia siihen miten tuottajan tehtävien tulisi alueellisessa taidetoimikunnassa painottua.

Tutkimusongelmasta muotoilin kehittämistyön taustaksi omassa käytännön tuottajatyössä muokkautuneen hypoteesin, jota lähdin testaamaan erilaisten aineistojen valossa. Hypoteesina esitin, että tuottajassa kiteytyy sekä taiteenedistäjä ja luovan alan kehittäjä. Kehittämistyöni tavoitteena oli hahmottaa läänintaiteilija-tuottajan roolia taiteenedistäjänä ja erityisesti luovien alojen kehittäjänä. Aihepiiriin liittyvä valmis tutkimustieto ja erilaiset selonteot sekä omat kyselyt ja haastattelut tuottivat tuloksena toisiaan tukevia näkemyksiä, joiden perusteella hypoteesi on periaatteessa mahdollinen. Haasteellisinta oli tiivistää monimuotoisesta aineistosta olennaisimmat esiin tulleet havainnot ja ajatukset kehittämis ehdotukseen.

Haasteellista kehittämistyön tekemisessä on ollut myös tutkijan objektiivisen näkökulman säilyttäminen. Omat näkemykseni tuottajuudesta, taiteenedistämisestä ja luovan alan kehittämisestä ovat olleet voimakkaita, vaikkakin selkeytymättömiä ja se vaikeutti alussa mm. haastattelujen tekemistä. Koehaastatteluihin laatimani kysymykset olivat liian rajaavia, haastateltavat esittivät lisäkysymyksiä ja jouduin itse vastaajaksi. Kun vaihdoin kysymykset teemoiksi ja annoin haastateltavien puhua avoimesti, sain paljon mielenkiintoisia näkemyksiä ja mielipiteitä kehittämistyön pohjaksi. Verrattuna suppeaan läänintaiteilija-tuottajille suunnattuun kyselyyn, oli teemahaastattelun purku ja analysointi kuitenkin huomattavan työlästä.

Pohdin kehittämistyön aihetta työnantajan kanssa pitkään. Erilaisista vaihtoehtoista päädyimme lopulta aiheeseen, joka on itselleni kiinnostavin ja liittyy selkeästi kulttuuri-tuottajan ammattiin. Työn hyödynnettävyydestä on organisaatiomuutoksen keskellä vaikea vakuuttua, vaikka itse pidänkin tuottajan kehittävää työtä edelleen taiteenedistämisen tulevaisuuden keskeisenä mahdollisuutena. Koska läänintaiteilijakauteni päättyy kehittämistyöni valmistuessa, toimii työ samalla oman tuottajatyöni yhteenvetona. Oma työni tuottajana ja opinnäytetyön kirjoittaminen ovat analogiassa; olen kokenut molemmat ajoittain hyvin haasteellisina ja yksinäisinä, mutta loppujen lopuksi kuitenkin palkitsevina. Kuusivuotinen tuottajan toimi valtion taidehallinnossa ja vuoden kestäneet ylemmät ammattikorkeakouluopinnot ovat olleet todella tehokas tuottajakorkeakoulu, josta tämän kehittämistyön myötä jää jäljelle muutakin kuin henkilökohtaisen ammatti-identiteetin pohdintaa.

Kokonaisuudessaan kehittämistyön tekeminen on ollut monella tapaa opettavaista. Kehittämistyöprosessi on toisaalta vahvistanut joitain havaitsemiani tutkimusosaamisen tai itsensä johtamisen puutteita, mutta toisaalta kirkastanut myös omaa tuottajarooliani. Näen, että vahvuuteni tuottajana on yksityiskohtia suurempien kokonaisuuksien hahmottaminen ja jo moneen kertaan esille tuomani rakenteellinen kehittäminen. Positiiviseksi koen myös sen, että haasteellisuudestaan huolimatta työ on laventanut ymmärrystäni tutkimuksellisesta kehittämistoiminnasta ja herättänyt mielenkiintoa tutkimustyöhön ylipäätään.

Kiitokset esitän oppimisen mahdollisuudesta Metropolia Ammattikorkeakoululle, opettajille ja opiskelijatovereille, opiskelun ja työn yhteensovittamisen mahdollisuudesta Hämeen taidetoimikunnalle ja kannustamisesta uskomattomalle ystävien joukolle ja ennen kaikkea kärsivällisyydestä perheelleni.

Ihminen ei saisi tehdä mitään, jos hän odottaisi,
kunnes osaisi tehdä sen niin hyvin, ettei kukaan
löytäisi siitä moitteen sijaa.

J.H. Newman

Lähteet

Alueellinen taiteen edistäminen. 2009. Helsinki: Opetusministeriö. Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2009:9.

Anttila, Pirkko [ei päiväystä]. Ylemmän AMK-tutkinnon metodifoorumi. [WWW-dokumentti]. Virtuaaliammattikorkeakoulu. Saatavuus:
<http://www.amk.fi/opintojaksot/0709019/1193463890749.html> (26.3.2012).

Asetus taiteen edistämisen järjestelyistä annetun asetuksen muuttamisesta 1237/2007.

Cronberg, Tarja 2011. Luova kasvu ja taiteilijan toimeentulo: raportti selvitystoimenpiteistä ja selvittäjä Tarja Cronbergin esitys hallitusohjelmatavoitteiksi. 2011. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö. Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2011:19.

Eloranta, Hanna 2006. Asiakkuuden ja osallisuuden rakentuminen palveluohjauksessa. Tampere: Tampereen yliopisto, Terveystieteen laitos. Saatavuus:
<http://tutkielmat.uta.fi/pdf/gradu00837.pdf> (16.2.2012)

Hallituksen esitys Eduskunnalle Taiteen edistämiskeskusta koskevaksi lainsäädännöksi. Luonnos 29.2.2012. [WWW-dokumentti]. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö. Saatavuus:
http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Kulttuuri/kulttuuripolitiikka/vireilla_kulttuuri/taiteen_edistaminen/liitteet/HE_Taiteen_edistamiskeskusta_koskevaksi_lainsadannoksi_luonnos_29_02_2012.pdf (20.3.2012).

Halonen, Katri 2011a. Kulttuurituottajat taiteen ja talouden risteyskohdassa. Väitöskirja. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto. Jyväskylä Studies In Education, Psychology And Social Research 411.

Halonen, Katri 2011b. Kulttuurituottaja: taiteen mahdollistaja vai kapitalismin konna. Koikkalainen et al.: Kulttuuritutkimus 28/2011. Jyväskylä: Kulttuuritutkimuksen seura ry, 54–59.

Halonen, Katri 2011c. Tuottaja tuottaa taidetta ja yhteisöjä. Tuottajaklubi-liite, Taku ry:n jäsenlehti 4/2011. Helsinki: Taku ry, 20–21.

Halonen, Katri & Pohjanmäki, Titta 2011. Opinnäytetyöopas 2011–2012 Kulttuurituotanto (YAMK). 3. uud. p. Helsinki: Metropolia Ammattikorkeakoulu ja Humanistinen ammattikorkeakoulu. Saatavuus:
http://www.humak.fi/sites/default/files/kuvat/kutu_opinnaytetyoapas.pdf (23.2.2012)

Karhunen, Paula 2011. Taidetoimikuntien myöntämä tuki 2010. Helsinki: Taiteen keskustoimikunta. Tilastotiedote 1/2011.

Kulttuuri – tulevaisuuden voima: taustaselvitys kulttuurin tulevaisuus -selontekoa varten. 2009. Helsinki: Opetusministeriö. Opetusministeriön julkaisuja 2009:58.

Kulttuuri – tulevaisuuden voima: toimikunnan ehdotus selonteoksi kulttuurin tulevaisuudesta. 2010. Helsinki: Opetusministeriö. Opetusministeriön julkaisuja 2010:10.

Kulttuuripolitiikan strategia 2020. 2009. Helsinki: Opetusministeriö, Kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopolitiikan osasto. Opetusministeriön julkaisuja 2009:12.

Kurkela, Seppo [ei päivystä]. Tilastollinen tiedonkeruu –verkko-oppimateriaali. [WWW-dokumentti]. Helsinki: Tilastokeskus & Helsingin ammattikorkeakoulu Stadia. Saatavuus: <http://www.stat.fi/virsta/tkeruu/> (31.3.2012).

Lagerström, Samu. & Mitchell R. 2005. Klerot I. Taide- ja kulttuurialojen elinkeinorakenteen muutos ja lähitulevaisuuden osaamistarpeet. Helsinki: Kulttuuripoliittisen tutkimuksen edistämissäätiö. Cuporen julkaisuja 9:2005. Saatavuus: http://www.cupore.fi/documents/Cupore_julkaisu_9_2005.pdf (26.2.2012).

Laki taiteen edistämisen järjestelyistä, 23.4.2004/283.

Lakiesitys Taiteen edistämiskeskuksesta lausunnoille. Tiedote. 29.02. 2012. [WWW-dokumentti] Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö. Saatavuus: http://www.minedu.fi/OPM/Tiedotteet/2012/02/taike_lausunnotkierrokselle.html?lang=fi (3.3.2012).

Lamberg, Irmeli 2011. TEM:n luovan talouden strateginen hanke 2011. Luova raha: näkökulmia luovien alojen rahoitukseen. Tampere: Hermia Oy, 7-8. Saatavuus: http://www.tem.fi/files/29724/Luova_Raha_Nakokulmia_Julkaisu_2011.pdf (4.2.2012).

Loisa, Raija-Leena 2010. Rajoista mahdollisuuksiin: luovan työn asema ja kerrannaisvaikutukset maakunnallisella alueella: luovuuden barometri -tutkimushankkeen loppuraportti. [WWW-dokumentti]. Helsinki: Cupore. Cuporen verkkojulkaisuja 5. Saatavuus: <http://www.cupore.fi/documents/LuovuudenBarometri.pdf> (24.2.2012).

Luova talous ja kulttuuri innovaatiopolitiikan ytimessä. 2009. Helsinki: Opetusministeriö. Opetusministeriön julkaisuja 2009:30.

Luova talous ja työn uudet muodot □ Kolmas tie. 24.5. 2010. [WWW-dokumentti] Helsinki: Työ- ja elinkeinoministeriö, Luovan talouden strateginen hanke, Luovan työn tekijät työmarkkinoilla –tavoitealue. Muistio TEM274:00/2008. Saatavuus: http://www.tem.fi/files/27928/Tyon_uudet_muodot_muistio_240510_aa.pdf (30.3.2012).

Luovan talouden ja kulttuurin alueelliset kehittämistoimenpiteet 2010–2020. 2010. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö. Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2010:13.

Luovien alojen yrittäjyyden kehittämisstrategia 2015. 2007. Helsinki: Kauppa- ja teollisuusministeriö.

Mitchell, Ritva & Oinaala, Anu. 2012. Näkökulmia kulttuurituottajien koulutukseen. [WWW-dokumentti]. Helsinki: Metropolia Ammattikorkeakoulu, Kulttuuri ja luova ala. Tuottaja 2020 - Osaraportti 10. Saatavuus: http://www.cupore.fi/documents/10_Nakokulmia_kulttuurituottajien_koulutukseen_Mitchell_Oinaala_WEB.pdf (9.3.2012).

Oesch, Pekka 2012. Läänintaiteilijajärjestelmän kehitys 1972–2011. Helsinki: Taiteen keskuustoimikunta. Tutkimusyksikön julkaisuja no 39.

Opetus- ja kulttuuriministeriön ja taiteen keskustoimikunnan välinen tulossopimus vuosille 2011–2013. 2010. [WWW-dokumentti]. Saatavuus: http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Kulttuuri/kulttuuripolitiikka/rahoitus_ ja _ohjaus/tulossopimukset/2011/TKT_2011-2013.pdf (24.4.2012).

Sirpalepolitiikasta kohti luovan talouden ekosysteemiä: loppuraportti työ- ja elinkeino- ministeriön luovan talouden strategisesta hankkeesta 2008-2011. 2011. Helsinki: Työ- ja elinkeinoministeriö. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja, Konserni 35:2011.

Taiteen keskustoimikunnasta Taiteen edistämiskeskus: esitys valtion taidetoimikunta- järjestelmän kehittämisestä. 2009. [WWW-dokumentti] Helsinki: Taiteen keskustoimi- kunta. Saatavuus: http://www.filmikamari.fi/filemanager/File/TKT_edistamiskeskus.pdf (19.2.2012).

Taiteen keskustoimikunta. 2011. [Verkkosivut]. Saatavuus: <http://www.taiteenkeskustoimikunta.fi/fi/web/tkt/etusivu> (20.2.2012).

Throsby, David 2006. Introduction and Overview. V.A.Ginsburgh & D. Throsby. (eds.) Handbook of the economics of art and culture. Amsterdam: North Holland.

Tuotannon ammattilaisia ja kehittäjiä kulttuurin kentälle: Kulttuurituotannon koulutus- ohjelma. 2010. [Esite]. Helsinki: Metropolia Ammattikorkeakoulu.

Yksitoista askelta luovaan Suomeen: luovuusstrategian loppuraportti. 2006. Helsinki: Opetusministeriö. Opetusministeriön julkaisuja 2006:43.

Aineisto

Hämeen taidetoimikunnan ja taiteen keskustoimikunnan välinen tulossopimus vuosille 2011-2013, 2010. [pdf-tiedosto]. Hämeenlinna: Hämeen taidetoimikunta. Julkaisema- ton.

Lapin taidetoimikunnan ja taiteen keskustoimikunnan välinen tulossopimus vuosille 2011-2013. 2011. [pdf-tiedosto]. Rovaniemi: Lapin taidetoimikunta. Julkaisematon.

OKM-TEM yhteistyön työpäpaperi 2012. [ppt-tiedosto]. Helsinki: Työ- ja elinkeinoministe- riö. Julkaisematon.

Tehtävä käsissämme - taidetoimikunnille yhteinen toimintastrategia. Seminaari Säätö- talolla 29.-30.3.2011. Seminaariohjelma ja osallistujaluettelo 2011. [pdf-tiedosto]. Helsinki: Taiteen keskustoimikunta. Julkaisematon.

Taidetoimikuntaseminaarin työpajat 29.-30.3.2011. [word-tiedosto]. Helsinki: Taiteen keskustoimikunta. Julkaisematon.

Haastattelut

Vainio, Juhani 2012. Luovan alan kehittäjä, koordinaattori. Luovat ry. Haastattelu: 26.2.2012.

Haapaoja, Sirpa visuaalisten alojen läänintaiteilija; Haanpää, Päivi kirjallisuuden läänintaiteilija; Suomala, Senni osastosihteeri, 2012. Hämeen taidetoimikunta. Haastattelu: 5.3.2012.

Sandvik, Pia 2012. Luovan alan kehittäjä, projektisihteeri Luova polku -hanke ja Juhani Vainio, luovan alan kehittäjä, koordinaattori, Luovat ry. Ryhmähaastattelu: 20.3.2012

Tamminen, Niila 2012. Luovan alan kehittäjä, yrittäjä, ent. läänintaiteilija. Haastattelu: 23.3.2012.

Ollikainen, Soile 2012. Mediataiteen läänintaiteilija. Keski-Suomen taidetoimikunta. Haastattelu: 26.3.2012.

Orjatsalo, Elina 2012. Musiikin tuottaja-läänintaiteilija. Pirkanmaan taidetoimikunta. Haastattelu: 28.3.2012.

Terho, Henri 2012. Pääsihteeri. Varsinais-Suomen taidetoimikunta. Haastattelu: 12.4.2012.

Jokitalo, Marja-Liisa 2012. Taidetoimikunnan jäsen, kuvataiteilija. Hämeen taidetoimikunta. Haastattelu: 13.4.2012.

Kuvaluettelo

Kuvio 1 Opinnäytetyöprosessi

Kuvio 2 Taidetoimikuntien Organisaatio

Kuvio 3 Taiteen tuki vuonna 2010

Kuvio 4 Alueellisten taidetoimikuntien tuen jakautuminen vuonna 2010

Kuvio 5 Taiteenalat ja luovien alojen yritystoiminta-alat

Kuvio 6 Kulttuurituotannon kenttä

Kuvio 7 Luovan alan kehittämispalveluiden toimijakenttä

Kuvio 8 Alueellisen taidetoimikunnan tuottajan toimintaympäristö ja keskeiset tekijät

Liite 1: Kyselylomake

Hyvä läänintaiteilija-tuottaja kollega!

Teen työni ohessa Kulttuurituottaja YAMK-tutkintoa Metropolia Ammattikorkeakoulussa. Opinnäytetyössäni selvitän alueellisen taidetoimikunnan roolia luovan alan kehittäjänä ja erityisesti tuottajan tehtäväkuvaa kehittämistyössä. Tällä kyselyllä selvitän tuottajanimikkeellä työskentelevien läänintaiteilijoiden sekä tuottajatyypisissä tehtävissä toimivien läänintaiteilijoiden nykyisiä tehtäväkuvia ja heidän näkemyksiään tuottajatyön sisällöistä tulevaisuudessa. Tulevaisuuden tehtäviä kartoitan myös haastattelemalla virkamiehiä, luottamusjäseniä ja sidosryhmien edustajia.

Vastaamalla kyselyyni annat arvokasta tietoa tuottajatyön suuntaamiseen jatkossa. Käsittelen vastaukset luottamuksellisesti enkä tuo tulosten raportoinnissa esiin yksittäisten vastaajien nimiä tai taidetoimikuntia.

Vastaathan kysymyksiin sähköpostitse viimeistään kuluvan viikon perjantaihin eli 24.2.2012 mennessä.

1. Mikä on tehtävänimikkeesi?

2. TEHTÄVÄT

Mitä ovat tyypilliset työtehtäväsi tuottajana?

3. TAVOITTEET

Ovatko tehtävät kertaluonteisia, toisistaan irrallisia vai muodostavatko ne jonkunlaisen tavoitteellisen kokonaisuuden? Onko tehtävillesi asetettu strategista päämäärää?

4. OSAAMINEN

Minkälaista osaamista työssäsi tuottajana käytät nyt? Mitä taitoja pitäisi vielä kehittää?

5. VERKOSTOT

Mitä erilaisia sidosryhmiä/yhteistyökumppaneita verkostossasi on nyt?

Mitä uusia kumppanuuksia olisi tärkeää kehittää?

6. TULEVAISUUS

Minkälaisia tavoitteita ja tehtäviä pidät työssäsi tärkeänä? Mihin tuottajaresurssia tulisi mielestäsi kohdentaa tulevaisuudessa

- a) alueellisessa työssä?
- b) valtakunnallisessa työssä?

Kiitos kaikille jo etukäteen!

Annan lisätietoa kyselystä mielelläni tarvittaessa.

Anna Vesén

läänintaiteilija-tuottaja

Hämeen taidetoimikunta

Liite 2: Haastatteluteemat ja taustatiedot palvelumalleista

Haluaisin haastatella sinua YAMK opinnäytetyöhöni liittyen. Työssä selvitän **alueellisen taidetoimikunnan roolia luovan alan kehittäjänä ja taiteilijoiden elinkeino- ja toimintamahdollisuuksien tukemisessa sekä erityisesti tuottajan toimenkuvaa tässä työssä.**

HAASTATTELUTEEMOJA

Luovien alojen kehittäminen ja taiteen edistäminen / käsiteongelmaa?

Taidetoimikuntalaitoksen strategia?

Alueellinen luovan alan kehittäjäyhteistyö?

Taiteilijoiden toimeentulo ja toiminnan elinkeinoistaminen?

Tuottajuus taidetoimikuntatyössä, osaaminen ja sen mahdollisuudet?

Taidetoimikunnan palvelujen tuotteistaminen ja saatavuus?

Tarkentavia kysymyksiä

- 1) Luovan talouden ja luovien alojen kehittäminen on vahvasti nykyisessä hallitusohjelmassa. Opetusministeriö vahvistaa luovaa taloutta kulttuuripoliittisen perustan kautta. Onko luovan alan kehittäminen mahdollista yhdistää joltain osin taiteen edistämiseen? Miten se voitaisiin tehdä?
- 2) Taidetoimikuntalaitoksen lakisääteiseen tehtävään eli taiteen edistämiseen liittyy tulosopimuksen mukaan myös taiteilijan toimeentulon edistäminen. Voiko se tarkoittaa myös taide-elinkeinojen kehittämistä?
- 3) Voiko taiteellista osaamista hyödyntää muiden toimialojen kehittämisessä? Jos kyllä, niin miten?
- 4) Kenellä pitäisi olla vetovastuu luovan alan kehittämisestä ja siihen liittyvästä yhteistyöstä alueella?
- 5) Miten alueellisten kehittäjätoimijoiden yhteistyötä voitaisiin parantaa?
- 6) Minkälaisena näet taidetoimikunnan / tuottajan roolin toimijoiden välisessä yhteistyössä, alan palvelujen kehittämisessä?
- 7) Mitä osaamista tuottajalta edellytetään?
- 8) Mikä voisi olla taidetoimikunnan rooli tulevaisuuden visioissa?

Kehittämistyön taustalla vaikuttavat Art Hub -hankkeessa tuotteistetut palvelumallit, joita taidetoimikunnat voivat tuottaa yhdessä muiden aluekehittäjien tai kentän toimijoiden kanssa. Näitä ovat mm.

- **Into-vertaisfoorumi**, jossa taide- ja kulttuurialan toimijat verkostoituvat ja jakavat tietoa ja osaamista *oman alansa toimijoiden kesken* ajankohtaiseen teemaan liittyen.
- **Liekki-toimialakohtaaminen**, jossa taide- ja kulttuurialan toimijat verkostoituvat *muiden toimialojen toimijoiden kanssa* tavoitteena synnyttää innovaatioita ja rikastaa elinkeinoja.
- **Voitto-rahoituspäivä**, jossa jaetaan tietoa sekä taide- ja kulttuurialan että laajemmin luovan alan *rahoituksesta*.
- **Neuvo- ja Helmi asiantuntijapalvelut**, jossa taide- ja kulttuurialan toimija saa taidetoimikunnalta yrityskehitysorganisaation palvelua täydentävää *sisällöllistä neuvontaa* toimintansa tai elinkeinonsa harjoittamiseen.
- **Kompassi-verkkopalvelu**, josta saa *tietoa luovan alan tuki- ja kehittämispalveluista* alueilla ja valtakunnallisesti.
- **Luovan alan osaamisyhteisötoiminta/Luovan alan keskus**, joka toimii luovan alan *toimijoita alueellisesti kokoavana yhteisönä tai toimitilana*.

Annan lisätietoa haastattelusta mielelläni tarvittaessa.

Anna Vesén

läänintaiteilija-tuottaja

Hämeen taidetoimikunta